

Algemeen ambtsbericht Sudan

Datum juli 2015

Colofon

Plaats Den Haag

Opgesteld door CAT

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
1 Landeninformatie	6
1.1 Politieke ontwikkelingen	6
1.1.1 Darfur	14
1.1.2 Vredesmissies	15
1.2 Veiligheidssituatie	17
1.2.1 Documenten	29
2 Mensenrechten	32
2.1 Juridische context	32
2.1.1 Verdragen en protocollen	32
2.1.2 Nationale wetgeving	32
2.2 Toezicht	33
2.3 Naleving en schendingen	34
2.3.1 Vrijheid van meningsuiting	34
2.3.2 Vrijheid van vereniging en vergadering	38
2.3.3 Vrijheid van godsdienst	41
2.3.4 Bewegingsvrijheid	42
2.3.5 Rechtsgang	43
2.3.6 Arrestaties en detenties	46
2.3.7 Mishandeling en foltering	47
2.3.8 Verdwijningen	48
2.3.9 Mensenhandel	49
2.3.10 Eerwraak/bloedwraak	50
2.4 Positie van bijzondere groepen	50
2.4.1 Dienstplichtigen en deserteurs	50
2.4.2 Vrouwen	50
2.4.3 Minderjarigen	53
2.4.4 LGBT	55
2.4.5 Personen van Zuid-Sudanese afkomst	57
3 Migratie	58
3.1 Binnenlandse ontheemden	58
3.2 Opvang vluchtelingen	62
3.3 Sudanese vluchtelingen in de regio	68
3.4 Activiteiten van internationale organisaties	69
3.5 Positie UNHCR	70
4 Bijlage(n)	71
4.1 Kaart van Sudan	71
4.2 Literatuurlijst	73
4.3 Afkortingen	76

Inleiding

In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Sudan beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen die afkomstig zijn uit Sudan en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Sudanese asielzoekers. Het algemeen ambtsbericht beslaat de periode van oktober 2013 tot en met juni 2015.

Het ambtsbericht beschrijft de situatie in Sudan. In het ambtsbericht wordt ook expliciet aandacht besteed aan de positie van personen van Zuid-Sudanese afkomst.

Dit ambtsbericht is gebaseerd op informatie uit openbare en vertrouwelijke bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de Verenigde Naties (VN) en niet-gouvernementele organisaties (Ngo's), vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. Bovendien liggen vertrouwelijke rapportages van de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland aan dit algemeen ambtsbericht ten grondslag en heeft een *fact finding* missie plaatsgevonden naar Sudan.

In het ambtsbericht wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen. Daar waar openbare bronnen zijn vermeld, wordt de tekst in veel gevallen ook ondersteund door informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen.

In hoofdstuk een wordt ingegaan op recente ontwikkelingen op het gebied van politiek en veiligheid. Voor informatie over land en volk wordt verwezen naar het Algemeen ambtsbericht van oktober 2013.

In hoofdstuk twee wordt de mensenrechtensituatie in Sudan geschetst. Na een beschrijving van wettelijke garanties en internationale verdragen waarbij Sudan partij is, komen de mogelijkheden van toezicht op de naleving van de mensenrechten aan de orde. Daarna volgt een beschrijving van de naleving dan wel schending van een aantal klassieke mensenrechten. Ten slotte wordt de positie van specifieke groepen belicht.

In hoofdstuk drie komen de opvang van binnenlandse ontheemden en vluchtelingen, de activiteiten van internationale organisaties en de positie van de *United Nations High Commissioner for Refugees* (UNHCR) aan de orde.

Ten slotte zijn bij het algemeen ambtsbericht een aantal bijlagen gevoegd.

1 Landeninformatie

1.1 Politieke ontwikkelingen

Nationale ontwikkelingen

Van 1956 tot 1972 en van 1983 tot 2005 was Sudan verwickeld in een burgeroorlog tussen het voornamelijk islamitische Noorden, grotendeels beheerst door de Sudanese regering, en het voornamelijk christelijk/animistische Zuiden, vooral in handen van de rebellenbeweging *Sudan People's Liberation Movement/Army* (SPLM/A). Naast het Noord-Zuid conflict ontstonden er ook gewapende conflicten in Oost-Sudan (vanaf 1994), Darfur (vanaf 2003) en de Drie Gebieden (Abyei/Zuid-Kordofan/Blue Nile) (vanaf 2005). Al deze conflicten hebben hun oorzaak in de tegenstelling tussen centrum en periferie en de ongelijke verdeling van macht en welvaart. Op 9 juli 2011 werd Zuid-Sudan een onafhankelijke staat. Niet alleen raakte Sudan hierdoor een groot deel van haar grondgebied kwijt, ook verloor het land 75% van haar oliegebieden aan Zuid-Sudan, hetgeen een aanzienlijke inkomstenderving voor Sudan betekende en sociaaleconomische onrust tot gevolg had.

Relatie Sudan en Zuid-Sudan

Tijdens de verslagperiode stond de uitvoering van de akkoorden die beide landen na de afscheiding van Zuid-Sudan hadden gesloten¹ nog altijd onder druk vanwege wederzijdse beschuldigingen van steun aan rebellen en onenigheid over de precieze grenzen tussen beide landen. De activiteiten van het *Joint Border Verification and Monitoring Mechanism* (JBVMM) werden op 22 november 2013 opgeschort vanwege het bezwaar van Zuid-Sudan tegen de locatie van de middellijn (*centreline*) in de twee gebieden van de *Safe Demilitarized Border Zone* (SDBZ) en de voorgestelde *corridors*.² De nieuwe grens van 1.250 mijl tussen Sudan en Zuid-Sudan was gebaseerd op provinciale grenzen van 1956, het jaar waarin Sudan onafhankelijk werd. Langs deze grens wonen kleine – toch al gemarginaliseerde – bevolkingsgroepen en nomaden die bang zijn om hun rechten op beweiding van hun vee in Zuid-Sudan te verliezen.³ Hoewel de grenskwestie nog niet volledig is opgelost, werden de activiteiten van het JBVMM tijdens de verslagperiode hervat.⁴

De relatie met Zuid-Sudan verslechterde nadat in dat land in december 2013 gevechten uitbraken tussen groepen die loyaal waren aan president Salva Kiir en degenen die vicepresident Riek Machar steunden.⁵ Sudan werd er van beschuldigd de gewapende oppositie, de *SPLA-In Opposition* (SPLA-IO) van Machar, in Zuid-Sudan te steunen.⁶ Omgekeerd werd Zuid-Sudan door Khartoum beschuldigd van steun aan de SPLM/Noord dat samen met rebellengroepen uit Darfur het *Sudan*

¹ Op 27 september 2012 sloten de partijen een negental akkoorden over: 1. Samenwerking. 2. Olie. 3. Veiligheidszaken. 4. Rechten van staatsburgers. 5. Pensioenen. 6. Handel. 7. Bankwezen. 8. Grenzen. 9. Economische betrekkingen. Zie voor bijzonderheden het Algemeen ambtsbericht Sudan van oktober 2013.

² Het *Joint Border Verification and Monitoring Mechanism* (JBVMM) en de *Safe Demilitarized Border Zone* (SDBZ) maakten onderdeel uit van de overeenkomst van 27 september 2012 tussen beide landen. De regering van Zuid-Sudan verklaarde zich op 27 mei 2014 bereid om haar deelname aan het JBVMM te hervatten. UNSC, S/2014/336, 13 mei 2014. UNSC, S/2014/518, 23 juli 2014.

³ International Crisis Group, *Sudan and South Sudan Inch Toward War*, 8 oktober 2013.

⁴ UNSC, S/2015/439, 16 juni 2015.

⁵ Aan het einde van de verslagperiode verbeterde de relatie tussen beide landen weer enigszins. Vertrouwelijke bron.

⁶ Human Rights Watch, *World Report 2015 - Sudan*, 29 januari 2015.

Revolutionary Front (SRF) had gevormd.⁷ Door de crisis in Zuid-Sudan zijn enkele van de moeilijkste bilaterale kwesties, vooral de status van Abyei en andere betwiste grensgebieden nog niet opgelost.⁸

Abyei

Abyei is een betwist gebied op de grens van Sudan en Zuid-Sudan dat sinds juni 2011 tijdelijk – dat wil zeggen totdat de bevolking zich per referendum⁹ over de definitieve status van het gebied heeft uitgesproken - bestuurd wordt door een gezamenlijk bestuur, het *Abyei Joint Oversight Committee*, van beide landen.¹⁰ Het gebied is officieel gedemilitariseerd en staat onder toezicht van de *United Nations Interim Security Force for Abyei* (UNISFA). Zowel Sudan als Zuid-Sudan gingen akkoord met een referendum, maar konden het niet eens worden over de bestuurlijke indeling en de kiesgerechtigden.¹¹ Op 31 oktober 2013 organiseerde de Ngok Dinka gemeenschap¹² eenzijdig een referendum.¹³ De Arabisch sprekende Misseriya gemeenschap, die voor aansluiting bij Sudan is, boycotte de stemming. 99.89% van de Ngok Dinka kiezers stemde voor aansluiting bij Zuid-Sudan.¹⁴

De regeringen van Sudan en Zuid-Sudan maakten tijdens de verslagperiode geen vorderingen bij de uitvoering van het *Abyei Protocol of the Comprehensive Peace Agreement* van 20 juni 2011.¹⁵ Begin 2015 werd – tot ongenoegen van Zuid-Sudan - bekend gemaakt dat de Sudanese parlementaire en presidentsverkiezingen ook in Abyei zouden worden gehouden.¹⁶ In de praktijk bleek dit nagenoeg onmogelijk.¹⁷ Gedurende de verslagperiode waren, in strijd met de overeenkomst van 20 juni 2014 en de VN-resoluties, nog altijd ongeveer 120 tot 150 agenten van de *Sudanese Oil Police* gestationeerd in het oliecomplex van Diffra in Noord-Abyei.¹⁸

⁷ Sudan Tribune, "Sudan says it has documentary evidence of South's support for rebels", 15 december 2014; Reuters, "Sudan warns South Sudan about 'hostile moves' by rebels in its territory", 17 december 2014.

International Crisis Group, *Sudan and South Sudan's Merging Conflicts*, 29 januari 2015.

⁸ Volgens Juba probeert Khartoum beetje bij beetje zijn posities in betwiste gebieden te versterken.

⁹ Op verzoek van Sudan en Zuid-Sudan presenteerde de *African Union Peace and Security Council* op initiatief van de Zuid-Afrikaanse oud-president Mbeki in september 2012 een voorstel om in oktober 2013 dit referendum te houden. Het voorstel houdt in dat de Ngok Dinka en Misseriya gemeenschappen hun burgerrechten, politieke en individuele rechten in het Abyei gebied zullen behouden.

¹⁰ Op 20 juni 2011 ondertekenden de Sudanese regering en de SPLM hiertoe het *Agreement on Temporary Arrangements for the Administration and Security of the Abyei Area* als onderdeel van het *Abyei Protocol of the Comprehensive Peace Agreement*. Zie voor bijzonderheden het Algemeen ambtsbericht Sudan van oktober 2013.

¹¹ Enough, *What Happens to a Dream Deferred?*, 1 november 2013.

¹² De meeste permanente inwoners van Abyei behoren tot de Ngok Dinka. Ongeveer zes maanden per jaar trekken ongeveer 150.000 Misseriya herders met hun vee door Abyei. IRIN, *The roots of Abyei's dangerous impasse*, 10 oktober 2015.

¹³ Op 28 oktober 2013 verklaarde Dr. Luka Biang Deng, een hoge Ngok Dinka leider, dat het referendum geen afbreuk zal doen aan de beweidsrechten van de Misseriya in Abyei.

¹⁴ In mei 2013 werd de populaire hoogste leider van de Ngok Dinka (*chief* Kuol) gemeenschap tijdens een ruzie met leden van een Misseriya militie vermoord. De Ngok Dinka en de Misseriya hebben tientallen jaren hetzelfde gebied in onderlinge afhankelijkheid gedeeld. Maar de politisering van de uiteindelijke status van Abyei en de herhaalde aanvallen op Ngok Dinka dorpen door de *Sudanese Armed Forces* (SAF) en regeringsgezinde milities hebben het geloof van de gemeenschappen in vreedzame samenleving zwaar op de proef gesteld. Enough, *What Happens to a Dream Deferred?*, 1 november 2013.

¹⁵ Het *Abyei Joint Oversight Committee* is vanaf 3 mei 2013 niet bijeen gekomen. Op 4 december 2014 benoemde president Salva Kiir Deng Mading tot nieuwe co-voorzitter namens Zuid-Sudan van het *Abyei Joint Oversight Committee*. Tevens benoemde president Kiir Nyakuch Ngor Chol, de burgemeester van de stad Abyei van de informele Ngok Dinka regering, tot nieuwe vicevoorzitter. UNSC, S/2014/336, 13 mei 2014. UNSC, S/2015/77, 30 januari 2015.

¹⁶ Op 8 januari 2015 berichtten Sudanese media dat in april 2015 landelijke parlementaire en presidentsverkiezingen in Abyei zouden worden gehouden. Dr. Luka Biang Deng beschuldigde de Sudanese regering van het steunen van de vestiging van Misseriya in Abyei, hetgeen in strijd is met de door Juba en Khartoum getekende overeenkomsten. UNSC, S/2015/77, 30 januari 2015.

¹⁷ Vertrouwelijke bron.

¹⁸ Daarnaast vonden invallen plaats van gewapende groeperingen in het gebied waarbij doden en gewonden vielen en die leidden tot meer spanningen tussen de gemeenschappen. UNSC, S/2015/77, 30 januari 2015.

Zuid-Kordofan en Blue Nile

Tijdens de verslagperiode werd weinig vooruitgang geboekt bij de onderhandelingen over een bepaalde mate van autonomie van deze staten binnen Sudan waarin was voorzien door het *Comprehensive Peace Agreement* (CPA) van 2005.¹⁹ In februari, maart en april 2014 vonden verscheidene onderhandelingen plaats tussen de Sudanese regering en SPLM/Noord onder auspiciën van het *African Union High Level Implementation Panel* (AUHIP). Daarbij drong de SPLM/Noord aan op een allesomvattende nationale benadering waarbij de wortels van het conflict werden aangepakt, terwijl de Sudanese regering de reikwijdte van de onderhandelingen wilde beperken tot Zuid-Kordofan en Blue Nile.²⁰ De vredesbesprekingen in Addis Abeba werden op 24 april 2014 afgebroken.²¹

Interne politieke ontwikkelingen

De *National Congress Party* (NCP) domineert het politieke landschap. Zo zijn de posten van president en eerste vicepresident, alsmede alle gouverneursposten in handen van de NCP en bezette deze partij 323 van de 426 zetels in het nationale parlement.²² Sinds december 2011 regeert de NCP met de – overigens vrij betekenisloze – steun van een factie van de *Democratic Unionist Party* (DUP) en een aantal kleine splinterfacties. De formele top van de NCP is het *National Congress* (600 leden), dat de partijleider en de *National Shura Council* (60 leden) kiest. De *National Shura Council* kiest de leden van het *Executive Leadership* (30 leden). De leden van het *Executive Leadership* bezetten belangrijke posities binnen de regering en het overheidsapparaat. De leden van de NCP, vooral degenen uit bevoorrechte etnische groepen, hebben de economie stevig in hun greep en gebruiken de rijkdom die ze hebben overgehouden aan bankieren en zakendoen om politieke steun te kopen.²³ De belangrijkste tegenstelling binnen de partij is die van conservatieven ('*hardliners*' of haviken) versus gematigde hervormingsgezinden en die tussen politiek islamisten en militairen.²⁴

Oppositie

Tijdens de verslagperiode was de *National Umma Party* (NUP), die qua ledental groter is dan de NCP, de belangrijkste oppositiepartij.²⁵ De belangrijkste factie binnen de partij wordt geleid door Al Mahdi.²⁶ De NUP accepteerde het initiatief van de president om een nationale dialoog te houden met de oppositie, maar toen Al Mahdi vervolgens de *Rapid Support Forces* (RSF) – een in 2013 opgerichte brigade om de opstand in Darfur en Zuid-Kordofan neer te slaan – beschuldigde van het begaan van wrede daden, werd hij gearresteerd.²⁷ Na zijn vrijlating verliet Al Mahdi het land en ging een bondgenootschap aan met de gewapende oppositie.²⁸

¹⁹ In 2005 sloot de Sudanese regering met de SPLM/A dit alomvattend vredesakkoord. Zie voor bijzonderheden het Algemeen ambtsbericht Sudan van oktober 2013.

²⁰ AI, *Sudan Civilians under Attack in Southern Kordofan*, juni 2014.

²¹ Volgens de SPLM/Noord wees de regeringsdelegatie een staakt-het-vuren af om noodhulp te bieden aan de bevolking van het Nuba gebergte. De regering zou hebben aangedrongen op een definitief staakt-het-vuren, maar dit was voor de SPLM/Noord niet aanvaardbaar zonder een politiek akkoord vooraf. Radio Dabanga, *Resumed peace talks between Sudan government and SPLM-N collapse*, 24 april 2014.

²² Tot de verkiezingen van april 2015 waren dat 316 van de 426 zetels.

²³ De International Crisis Group schat dat de leiding van de partij meer dan 164 bedrijven bezit, die de beste overheidsopdrachten krijgen. Freedom House, *Freedom in the World 2014 – Sudan*, 23 januari 2014.

²⁴ Vertrouwelijke bron.

²⁵ In 2013 waren er 52 geregistreerde politieke partijen. De *National Umma Party* en de *Democratic Unionist Party* hadden zich niet laten registreren. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

²⁶ Al-Mahdi was van 1996-1998 premier; zijn bewind werd omver geworpen door Al-Bashir.

²⁷ Al-Mahdi werd gedwongen zijn excuses aan te bieden. Dit werd als een grote vernedering ervaren. Verder had de partij van Al-Mahdi te lijden onder confiscaties. Vertrouwelijke bron.

²⁸ Hoewel de *National Umma Party* islamitisch en de gewapende oppositie seculier is.

De tweede oppositiepartij is de *Popular Congress Party* (PCP) van Al-Turabi, die een groot aandeel had in de demonstraties van september 2013.²⁹ Na de aankondiging van een nationale dialoog in januari 2014 zocht de partij meer toenadering tot de regering, zonder officieel uit de oppositie te stappen. De derde belangrijke oppositiepartij is de *Sudanese Communist Party* (SCP), een kleine maar invloedrijke partij die bondgenootschappen heeft gevormd met de PCP, Arabische groepen, *Nasserites*³⁰ en enkele kleine partijen in Zuid-Kordofan en Blue Nile. De oppositiepartijen hebben een onofficieel politiek platform opgericht, de *National Consensus Forces* (NCF).³¹ Het *Sudanese Revolutionary Front* is de belangrijkste vertegenwoordiger van de gewapende oppositie. Het SRF bestaat uit de *Sudan People's Liberation Movement-North* (SPLM /Noord), de *Sudan Liberation Army-Minni Minawi* (SLA-MM), de *Sudan Liberation Movement-Abdel Wahid* (SLM-AW) en de *Justice and Equality Movement* van Khalil Ibrahim (JEM-Khalil).

Positie president Al-Bashir

Ondanks een expliciete toezegging van president Omar Al-Bashir dat hij niet uit was op een volgende termijn als president, kondigde de NCP in oktober 2014 aan dat hij zich beschikbaar stelde bij de verkiezingen in 2015.³² Het regime in Sudan veranderde tijdens de verslagperiode meer en meer in een *one man show*. Alle macht is in handen van de president, die nog zowel partijleider als commandant van het leger is en *de facto* het laatste woord heeft met het argument dat de eenheid en de veiligheid in het land bewaard moeten blijven. Het leger en de *National Intelligence and Security Services* (NISS) slokken ongeveer tachtig procent op van de nationale begroting.³³ President Al-Bashir voelt enerzijds de druk van Egypte³⁴, Saoedi Arabië en de Emiraten om geen radicale islamisten meer te ondersteunen³⁵, maar is anderzijds afhankelijk van de politieke islam, die voor een belangrijk deel zijn (machts)basis is.³⁶ Al-Bashir werd in april 2015 herkozen tot president.³⁷

²⁹ De PCP verloor veel leden bij de demonstraties van september 2013. De partij heeft sterke banden met sommige invloedrijke Ngo's en studenten. Zowel Al-Turabi en Al-Mahdi hebben verklaard de sharia los te zullen laten. Vertrouwelijke bron.

³⁰ Een verzameling linkse pan-Arabisten, verenigd onder het *Professional Front*, die *Nasserites* werden genoemd omdat ze aanhangers waren van de Egyptische oud-president Gamal Abdel Nasser.

³¹ De *National Consensus Forces* (NCF) werd in 2009 opgericht. De NCF vertegenwoordigt de belangrijkste oppositiepartijen, een aantal vrouwenorganisaties, voormalige vakbondsleden en andere groepen. In januari 2013 tekenden de NCF en het *Sudan Revolutionary Front* (SRF) in Kampala het *New Dawn Charter*. Zie voor bijzonderheden het Algemeen ambtsbericht Sudan van oktober 2013. Zie ook US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

³² Er woedde duidelijk een machtsstrijd tussen haviken en meer hervormingsgezinden binnen de NCP. Bij de kandidaten voor het leiderschap binnen de partij werden geen vrouwen of jongeren gekandideerd; daarentegen waren (onverwacht) twee haviken die Al-Bashir eind 2014 jaar op een zijspoor zette (Nafie en Taha) wél gekandideerd. Vertrouwelijke bron. Enough, *Starving War, Feeding Peace*, december 2014.

³³ Het regime lijkt het leger en de veiligheidsdienst onder controle te hebben, maar onder de oppervlakte zijn er scheuringen. Zo werd de directeur-generaal van de NISS beschuldigd van het plegen van een staatsgreep binnen het leger en de NISS. In februari 2015 werden 107 officieren – islamisten – en vermeende aanhangers van dr. Nafie – ontslagen uit het leger (SAF) en de veiligheidsdienst (NISS). Vertrouwelijke bron.

³⁴ De relatie tussen Sudan en Egypte, de voormalige koloniale machthebber, is sinds de val van president Morsi gespannen. Van oudsher, ook in de tijden van Mubarak, is Sudan door de Moslimbroederschap (MB) als ideologische en ook praktische achtertuin gebruikt.

³⁵ In maart en in mei 2014 kondigden banken in Saoedi Arabië en de Emiraten aan bancair verkeer van en naar Sudan te staken. Reden zou zijn de betrokkenheid van Sudanese banken bij financiering van MB en andere groeperingen. Hierdoor werden internationale financiële transacties sterk beperkt, met aanzienlijke economische, en daardoor politieke gevolgen. Vertrouwelijke bron.

³⁶ In 1989 kwamen Al-Turabi en Al-Bashir aan de macht met een belofte van een nieuw elan, een nieuwe staat gestoeld op islamitisch model. Ascetisme, afwezigheid van luxe en corruptie, afzien van een mondaine levensstijl, eerlijkheid en shura (inspraak, consultatie) waren de kernwoorden. De politiek-ideologische verbondenheid met Iran vindt zijn oorsprong in Al-Turabi's bewondering voor Khomeini en de revolutie van 1979. Deze verbondenheid kwam onder meer tot uiting in een gezamenlijk trainingsprogramma van de NISS en de Iraanse geheime dienst in Teheran. In 1999 kwam het tot een breuk tussen Al-Bashir en Al-Turabi. Die richtte de *Popular Congress Party*, een afsplitsing van de *National Congress Party*, op. Vertrouwelijke bron.

³⁷ UNSC, S/2015/378, 26 mei 2015.

Radicale islam

Sudan is van oudsher een vrijhaven voor radicale islamisten uit andere landen.³⁸ Zo is de in Khartoum gevestigde *International University of Africa* (IUA), een kweekvijver en broedplaats van extreem islamitisch gedachtegoed.³⁹ Door de slechte economische omstandigheden groeide tijdens de verslagperiode de invloed van de radicale islam, vooral bij lagere klassen in arme wijken van Khartoum en op het platteland.⁴⁰ Sudanese imams als dr. Mohammed Abd al-Kareem en dr. Youssof Abd al-Hai prediken salafisme en zijn openlijk pro Al-Qaida.⁴¹ Overigens zijn de meeste Sudanese nog altijd vreedzame aanhangers van het soefisme.⁴²

Demonstraties september 2013

Op 22 september 2013 kondigde president Al-Bashir een groot aantal economische hervormingen aan die bedoeld waren om de overheidsfinanciën – verzwakt door jarenlange corruptie, de kosten van een oorlog op drie fronten, internationale sancties en het verlies aan olie-inkomsten door de afscheiding van Zuid-Sudan – te ontlasten.⁴³ De aangekondigde verlaging van de subsidies op brandstof leidde tot felle protesten in de staat Al-Jazirah en vervolgens in andere delen van het land waaronder Khartoum, Omdurman, Darfur en Oost-Sudan.⁴⁴ Er werd niet alleen gedemonstreerd door studenten en activisten, maar ook door Sudanese uit de middenklasse in de betere buurten en door mensen uit de armste wijken in Khartoum en andere steden in het hele land.⁴⁵ Bij de demonstraties werden naar schatting meer dan 200 betogers gedood.⁴⁶ De overheid zelf houdt het overigens op 88 doden.⁴⁷

Gevolgen demonstraties

Als gevolg van de demonstraties in oktober 2013 vonden in december 2013 een grote kabinetswisseling en tevens veranderingen binnen de heersende politieke partij, de NCP, plaats.⁴⁸ Politieke prominenten als de eerste vicepresident Ali Taha en dr. Nafie Ali⁴⁹, traden af en raakten hun leidende posities binnen de NCP kwijt. De positie van president Al-Bashir werd daarentegen juist sterker. Tijdens de

³⁸ Enkele landen wezen in het verleden zelfs met een beschuldigende vinger naar Khartoum als vrijhaven van (islamitisch geïnspireerde) terroristische groeperingen. Vertrouwelijke bron.

³⁹ Aanzienlijke hoeveelheden studenten uit Azië en Afrika (Nigeria, Somalië) kregen beurzen om aan de IUA te studeren. Naar verluidt hebben leden van Boko Haram en al-Shabaab zich hier in alle rust kunnen organiseren. Vertrouwelijke bron.

⁴⁰ Persoonlijke rijkdom en weelde bij de politieke elite vormen een schril contrast met de situatie van de omvangrijke onderklasse en lagere middenklasse. Hierdoor ontstond een uitstekende voedingsbodem voor boodschappen van radicale aard. Vertrouwelijke bron.

⁴¹ In hun visie streven Al-Bashir, Al-Mahdi, de PCP, de NCP en de NUP een moderne, maar dus niet de zuivere en ware islam na. Allah's straf voor het niet strikt volgen van de regels van de islam door de huidige machthebbers is duidelijk: de armoede waar Sudan zich thans in bevindt. Vertrouwelijke bron.

⁴² Vertrouwelijke bron.

⁴³ De meeste controversiële maatregel was de vermindering van de subsidie op brandstof. Van de ene dag op de andere steeg de prijs van een gallon benzine van 12.5 Sudanese pond (£1.75) naar 21 (£3). 's Ochtens konden duizenden arbeiders en schoolkinderen plotseling geen kaartje meer kopen voor de bus en moesten zij of kilometers lopen of thuis blijven. The Guardian, *Death and dissent in Sudan as anger spreads to middle classes*, 10 oktober 2013.

⁴⁴ OHCHR, *United Nations Expert Deeply Concerned At Mass Arrests And Heavy Media Censorship During Protests In The Sudan*, 3 oktober 2013.

⁴⁵ In sommige gevallen gebruikten ze traangas, in andere gevallen schoten ze met scherp vanuit hun Toyota trucks. The Guardian, *Death and dissent in Sudan as anger spreads to middle classes*, 10 oktober 2013.

⁴⁶ Amnesty international, *Sudan escalates mass arrests of activists amid protest crackdown*, 2 oktober 2013.

⁴⁷ Vertrouwelijke bron.

⁴⁸ President Al-Bashir benoemde generaal Bakri Hassan Salih tot eerste vice president en Hassabo Mohamed Abdulrahman tot tweede vice president. Tevens benoemde de president een nieuwe voorzitter van het parlement en 26 nieuwe ministers op federaal en deelstaatsniveau. Allen behoorden tot de regerende NCP. Dr Ghazi Salahuddin Attabani, één van de oprichters van de NCP, die had opgeroepen om een eind te maken aan het geweld tegen demonstranten, richtte een nieuwe partij op – Reform Now. Al Jazeera, *'Violence is the last thing we need in Sudan'*, 3 april 2015. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

⁴⁹ De belangrijkste assistent van president Al-Bashir.

algemene partijconventie aanvaardde hij zijn kandidatuur voor het presidentschap.⁵⁰ Begin 2015 keurde het parlement in recordtijd enkele vergaande grondwetswijzigingen goed, die de bevoegdheden van de president verruimen en hem in staat stellen de gouverneurs van de staten te benoemen.⁵¹

Nationale dialoog

Op 27 januari 2014 kondigde president Al-Bashir een Nationale Dialoog aan over vrede en veiligheid, politieke hervormingen en democratisering, economische hervormingen en nationale identiteit.⁵² De belangrijkste oppositiepartijen – de NUP, PCP en SCP - ondersteunden het plan voor een nationale dialoog⁵³, maar onderstreepten de noodzaak van een transparant proces waaraan iedereen zou kunnen meedoen.⁵⁴ Maar na de arrestatie van de leiders van de *National Umma Party* en de *Sudanese Congress Party*, die vooraanstaande deelnemers hadden moeten zijn, wantrouwden de oppositiepartijen en andere betrokkenen⁵⁵ de voorstellen voor een Nationale Dialoog.⁵⁶ Op 13 april 2014 maakte het *Sudanese Revolutionary Front* een routeplan bekend voor een alomvattende politieke regeling in Sudan, waarin het zijn oproep herhaalde voor een allesomvattende *holistische* benadering.⁵⁷

Paris Declaration

De gewapende groeperingen drongen aan op een alles omvattend nationaal proces om de politieke problemen op te lossen en als *Sudanese Revolutionary Front* rechtstreeks te praten met de regering. Op haar beurt stond de regering er op over Darfur uitsluitend binnen het kader van het *Doha Document for Peace in Darfur* (DDPD) met de gewapende bewegingen te praten en verwierp onderhandelingen met het SRF. Op 8 augustus 2014 ondertekenden het SRF en de *National Umma Party* (NUP)⁵⁸ de *Paris Declaration*.⁵⁹ Daarbij verklaarde het SRF zich bereid tot een staakt-het-vuren als basis voor een geloofwaardige nationale dialoog.⁶⁰ De NCP weigerde de *Paris Declaration* te erkennen.⁶¹

⁵⁰ Dit werd voorgesteld door de voormalige vicepresident Ali Taha. Volgens Taha, die nog steeds veel invloed binnen de Islamitische Beweging heeft, is het leger in Sudan politiek ingesteld waardoor het land behoefte heeft aan een militaire commandant als president.

⁵¹ Waarmee het federalisme dat in 1994 werd gecreëerd, werd teruggedraaid. Vertrouwelijke bron.

⁵² Daarmee leek de president de verkiezingen in 2015 te willen legitimeren. Tot dan toe konden externe omstandigheden als het vredesproces, de afscheiding van Zuid-Sudan en daarna de olieconflicten met Zuid-Sudan, steeds als excuus voor binnenlandse problemen worden gebruikt. Vertrouwelijke bron.

⁵³ Vooral de NUP en de PCP stonden aanvankelijk welwillend tegenover de Nationale Dialoog. Echter, de achterbannen, met name van de Umma-partij van Al-Mahdi, waren daarover niet eensgezind. Vertrouwelijke bron.

⁵⁴ Na de oproep van president Al-Bashir ontstond een toenadering tussen de de NCP en de islamitische oppositiepartij PCP van Al-Turabi, die mede aan de basis stond van het bewind van Al-Bashir voordat het tussen hen tot een breuk kwam. Vertrouwelijke bron. UNGA, A/HRC/27/69, 4 september 2014.

⁵⁵ Kritische vertegenwoordigers van de *civil society* en de oppositiepartijen zagen geen heil (meer) in de weg van de Nationale Dialoog. Bepaalde politieke en civiele vrijheden, voorwaarden voor een open politieke dialoog, werden na een korte periode van verbetering weer ingeperkt. *Hardliners* binnen de regering en veiligheidsdiensten voelden evenmin veel voor een Nationale Dialoog. Vertrouwelijke bron.

⁵⁶ UNGA, A/HRC/27/69, 4 september 2014.

⁵⁷ In het '*New Dawn Charter*', een politiek handvest dat door de SRF werd aangenomen in januari 2013, werd opgeroepen tot een holistische, dat wil zeggen nationale aanpak tegenover een *piecemeal* (regionale) benadering van de conflicten in Sudan. Van 2 tot 6 augustus 2014 vonden besprekingen plaats tussen UNAMID, JEM-Gibril, SLA/MM en SLA/AW om de belangstelling van deze groepen voor de Nationale Dialoog te peilen. UNSC, S/2014/138, 25 februari 2014. UNSC, S/2014/515, 22 juli 2014.

⁵⁸ Na Al-Mahdi's arrestatie was er geen ruimte meer voor zijn partij in de politieke arena. Enough, *Starving War, Feeding Peace*, december 2014.

⁵⁹ Lange tijd staken wederzijdse vijandigheid en argwaan een stokje voor samenwerking tussen de ongewapende politieke oppositie in Khartoum en degenen die in de periferie van het land een gewapende strijd voerden. Eerdere pogingen om de twee groepen samen te brengen voor een dialoog in Geneve werden ondermijnd toen de regering weigerde om oppositieleiders te laten vertrekken uit Sudan. UNSC, S/2015/163, 13 maart 2015. Enough, *Starving War, Feeding Peace*, december 2014.

⁶⁰ Van 6 augustus tot en met 8 augustus 2014 hield de oppositie een conferentie in Parijs, waar de leider van de *National Umma Party*, Imam El Sadig El Mahdi, en de leider van het *Sudan Revolutionary Front*, Mallik Agar, elkaar voor het eerst ontmoetten. De twee partijleiders verklaarden met de 'Paris Declaration' antwoord te geven

Conferenties

Nadat de ongewapende en de gewapende oppositie elkaar in Parijs hadden ontmoet, volgde een groot aantal bijeenkomsten in Londen, Berlijn⁶², Cairo, Addis Ababa, Doha, en Khartoum.⁶³ Op 4 september 2014 leidden gesprekken tussen vertegenwoordigers van het voorbereidende comité voor de dialoog⁶⁴, samengesteld uit vertegenwoordigers van de NCP, de politieke oppositie en de *Paris Declaration Group*, tot een akkoord over inleidende besprekingen over het staken van de vijandelijkheden tussen de regering en de gewapende groeperingen in Darfur en de Twee Gebieden⁶⁵ (Zuid-Kordofan en Blue Nile)⁶⁶ in aparte onderhandelingstrajecten (aangeduid als 'een proces, twee trajecten').⁶⁷ Uiteindelijk werden van 23 tot 30 november 2014, onder auspiciën van het *African Union High Level Implementation Panel* (AUHIP), in Addis Abeba directe gesprekken gevoerd tussen de Sudanese regering enerzijds en de SLA/MM en JEM/Gibril⁶⁸ anderzijds.⁶⁹ Na de eerste ronde van vredesbesprekingen in Addis Ababa herhaalde president Al-Bashir dat de regering niet zou toestaan dat oppositiepartijen zouden samenwerken met gewapende bewegingen, waarna de onderhandelingen werden afgebroken.⁷⁰

Sudan Call

Nadat de onderhandelingen in Addis Abeba waren mislukt, gaven de politieke en de gewapende oppositie, waaronder de gewapende bewegingen van Darfur, op 3 december 2014 in Addis Abeba een gezamenlijke verklaring uit, de *Sudan Call*, waarin wordt gepleit een einde aan de oorlogen te maken en te werken aan een alles omvattende oplossing, te beginnen met het staken van de vijandelijkheden in Darfur, Zuid-Kordofan en Blue Nile en het ten val brengen van het één-partij-regime in Khartoum.⁷¹

op de wens van de Sudanese burgers om een eind te maken aan het regime van president Al-Bashir. Voor de volledige 'Paris Declaration' zie: Radio Dabanga, *Sudan opposition parties sign for toppling regime*, 8 augustus 2014. UNSC, S/2014/852, 26 november 2014.

⁶¹ Amnesty International, *The State of the World's Human Rights*, 25 februari 2015.

⁶² Abdul Wahid van de SLA/AW stuurde een vertegenwoordiger naar Berlijn.

⁶³ Enough, *Starving War, Feeding Peace*, december 2014.

⁶⁴ *Preparatory National Dialogue Committee* (NDC). De dialoog wordt voorbereid door een overheidsorganisatie waarin veertien personen zitting hebben. In dit comité zijn belangrijke krachten die voor verandering in Sudan zijn, zoals jeugdgroepen, het maatschappelijk middenveld, de ongewapende politieke oppositie van de *National Consensus Forces* (NCF) en de gewapende oppositie SRF niet vertegenwoordigd. Enough, *Starving War, Feeding Peace*, december 2014.

⁶⁵ In het *Comprehensive Peace Agreement* (CPA) van 2005 werden Zuid-Kordofan en Blue Nile samen aangeduid als de *Two Areas*. Zie bijvoorbeeld ook *Small Arms Survey, Conflict in the Two Areas*, januari 2015. Ook Abyei kreeg een aparte status in het CPA en werd samen met Zuid-Kordofan en Blue Nile aangeduid als de *Three Areas*.

⁶⁶ De Zuid-Afrikaanse oud-president Mbeki tekende een document dat het legitieme recht van de SRF erkent om deel te nemen aan het proces. Enough, *Starving War, Feeding Peace*, december 2014.

⁶⁷ Van 30 augustus tot 3 september 2014 vergaderden het AUHIP, de *Joint Chief Mediator* en vertegenwoordigers van de VN en IGAD met leiders van JEM-Gibril, SLA/AW, SPLM/Noord en vertegenwoordigers van de NUP en de *Democratic Unionist Party* over hun voorwaarden om deel te nemen aan de nationale dialoog. UNSC, S/2014/852, 26 november 2014. UNSC, S/2015/163, 13 maart 2015. Enough, *Starving War, Feeding Peace*, december 2014. Zie ook <http://www.peaceau.org/en/article/communiqué-of-the-456th-meeting-of-the-peace-and-security-council>.

⁶⁸ Twee gewapende bewegingen die het *Doha Document for Peace* in Darfur niet hadden getekend. De SLA/AW, die het DDPD evenmin had ondertekend, nam geen deel aan de gesprekken. De regering stelde zich op het standpunt dat het niet opnieuw wilde onderhandelen over het *Doha Document*, terwijl de gewapende bewegingen vol hielden dat ze niet gebonden waren aan een overeenkomst die ze nooit hadden getekend.

⁶⁹ UNSC, S/2015/141, 26 februari 2015. UNSC, S/2015/163, 13 maart 2015.

⁷⁰ Hij waarschuwde dat het houden van een nationale dialoog geen absolute vrijheid van mening of vergadering inhield. Enough, *Starving War, Feeding Peace*, december 2014. UNSC, S/2015/141, 26 februari 2015.

⁷¹ De ondertekenaars zegden ook toe de parlementaire en presidentsverkiezingen in april 2015, die ze een façade noemden om het huidige bewind te legitimeren, te zullen boycotten. De vicevoorzitter van de NCP, Ibrahim Gandour, noemde de nieuwe *Sudan Call Declaration* een 'goddeloze alliantie', gesmeed door de 'internationale vijanden' van Sudan. Maar niet alle partijbonzen van de NCP namen een dergelijk hard standpunt in. UNSC,

De *Paris Declaration* en de *Call for Sudan Declaration* maakten duidelijk dat er een niet eerder vertoonde eenheid tussen de gewapende en de niet-gewapende oppositie was ontstaan. Ondanks dreigementen van vergelding door de veiligheidsdienst verklaarden oppositieleiders gezamenlijk het één partij regime te willen ontmantelen en te vervangen door een staat waarin alle burgers gelijk zijn. Na bijna tien jaar van separate onderhandelingen, waarbij regionale vredesinitiatieven voor Darfur en de Twee Gebieden met elkaar concurreerden, werden die nu onder één noemer verenigd.⁷²

Verkiezingen

Volgens de interim grondwet van 2005 moesten de presidents- en parlementaire verkiezingen in april 2015 worden gehouden.⁷³ Op 6 augustus 2014 kondigde de *National Election Commission* (NEC) verkiezingen aan voor 2 april 2015. Daarop verklaarde de *National Umma Party* (NUP) deze verkiezingen, net als die van 2010, te zullen boycotten.⁷⁴ De SPLM/Noord verklaarde op 13 maart 2015 dat het een militaire campagne tegen de verkiezingen zou houden.⁷⁵ In Port Sudan en in El Fasher werden demonstraties gehouden.⁷⁶ Volgens de NEC deden 44 partijen mee aan de controversiële presidentsverkiezingen en de verkiezingen van de parlementen van de deelstaten en het nationale parlement.⁷⁷ De verkiezingen, die duurden van 13 tot en met 16 april 2015, werden geboycot door een groot deel van de oppositie en kenden een zeer lage opkomst. Ze werden gevolgd door vijftien internationale organisaties, waaronder de Arabische Liga, de Afrikaanse Unie en IGAD.⁷⁸ Op 27 april 2015 kondigde de kiescommissie aan dat president Al-Bashir de verkiezingen met 94,5 procent van de stemmen had gewonnen en dat de NCP met 323 van de 426 zetels de meerderheid in het parlement had behouden.⁷⁹ Op 2 juni 2015 werd Al-Bashir opnieuw beëdigd als president van Soedan.⁸⁰

S/2015/141, 26 februari 2015. Enough, *Starving War, Feeding Peace*, december 2014. UNSC, S/2015/163, 13 maart 2015.

⁷² Enough, *Starving War, Feeding Peace*, december 2014.

⁷³ UK Foreign and Commonwealth Office, *Human Rights in Sudan*, 12 maart 2015.

⁷⁴ De NUP hervatte haar activiteiten in het kader van de *National Consensus Forces* (NCF), tien maanden nadat ze haar lidmaatschap van de coalitie had opgeschort. Sudan Tribune, *Sudan elections to begin in April 2015*, 6 augustus 2014.

⁷⁵ De *Sudan Call* groep boycotte de verkiezingen, maar verscheidene van de partijen die de Sudan Call hadden ondertekend, waren het niet eens met de campagne van de gewapende tak van de SPLM/N om de verkiezingen te verstoren. Reuters, *Sudan rebels say they have begun armed campaign to derail elections*, 13 maart 2015. AFP, *Sudan rebels seize election material days before vote: spokesman*, 5 april 2015. AFP, *Rebels in Sudan's Kordofan attack vote centres: official*, 14 april 2015.

⁷⁶ Op 12 april 2015 brak de politie in Port Sudan een kleine demonstratie van studenten tegen de landelijke verkiezingen op. Enkele honderden studenten waren de *Red Sea university* uitgekomen en hieven spreekkoren aan waarin ze opriepen tot de val van het regime. AFP, *Sudan police break up anti-election demo in port: witnesses*, 12 april 2015.

⁷⁷ Door voortwoekerende conflicten en de beperking van fundamentele vrijheden ontbraken de omstandigheden voor vrije en eerlijke verkiezingen in 2015. UK Foreign and Commonwealth Office, *Human Rights in Sudan*, 12 maart 2015.

⁷⁸ AFP, *Sudan votes in controversial poll set to extend Bashir rule*, 13 april 2015. UK Foreign and Commonwealth Office, *Human Rights in Sudan*, 12 maart 2015.

⁷⁹ Westerse landen reageerden zeer kritisch op de verkiezingen in tegenstelling tot de 'vrienden' (in de woorden van de Sudanese regering) van Sudan zoals Rusland, China en de Afrikaanse landen. Vertrouwelijke bron. NRC, *Soedan mag stemmen, maar de winnaar staat al vast*, 13 april 2015. AFP, *Sudan extends elections by one day amid slow turnout*, 15 april 2015. AFP, *Sudan's Bashir reelected with 94 percent of vote*, 28 april 2015. HRW, *Surge in Detention, Beatings, Around Elections*, 29 april 2015. UNSC, S/2015/378, 26 mei 2015.

⁸⁰ NRC, *De dictator kan gewoon zijn gang gaan*, 3 juni 2015.

1.1.1 Darfur

Darfur kenmerkt zich van oudsher door tegenstellingen tussen nomadische, Arabisch sprekende stammen afkomstig uit het noorden van Darfur en niet-Arabisch sprekende landbouwers die zuidelijker wonen. Er is echter niet altijd een duidelijk etnisch onderscheid te maken tussen 'Arabische' en 'Afrikaanse' stammen⁸¹. Daarnaast zijn er in toenemende mate spanningen tussen Arabische stammen. In de verslagperiode leidden deze tot hevige gevechten. De rebellenbewegingen, waaronder verscheidene facties van het *Sudan Liberation Movement/Army* (SLM/A), het *Sudan Liberation Movement/Army* (SLM/MM) en de *Justice and Equality Movement* (JEM) strijden voor meer regionale macht en tegen marginalisering van de regio. De *Liberation and Justice Movement* (LJM) streed sinds 2010 tegen de regering, maar sloot daarmee in 2011 in Doha, de hoofdstad van Qatar, een vredesakkoord.⁸²

Invoering Doha Document

Het *Doha Document for Peace in Darfur* (DDPD) werd in 2013 maar in beperkte mate uitgevoerd, voornamelijk omdat het was bekrachtigd door facties - de LJM⁸³ en de *Justice and Equality Movement* (JEM)-Bashar⁸⁴ - met beperkte politieke en militaire invloed, werd tegengewerkt door de regering en afnemende internationale steun had. De belangrijkste rebellengroepen bleven actief, vormden een alliantie die zich uitstreekte tot buiten de regio en bepaalden in toenemende mate de nationale agenda.⁸⁵ De *Darfur Regional Authority* (DRA) en de LJM maakten gewekte verwachtingen niet waar en waren onderling verdeeld.⁸⁶ In 2014 werd geleidelijk enige vooruitgang geboekt bij de invoering van het *Doha Document*.⁸⁷

Integratie oud-strijders

Op 20 november 2013 sloten de regering en LJM – los van het *Doha Document* - een bilateraal verdrag over de integratie van ongeveer 3.000 LJM-strijders in het leger en de politie. De overige strijders werden opgenomen in het DDR-proces.⁸⁸

⁸¹ De Fur, de Zaghawa en de Masalit. De Fur steunen de SLA/AW van Abdul Wahid, de Zaghawa staan achter de SLA/MM van Minni Minnawi. JEM wordt gesteund door verschillende 'Afrikaanse' stammen.

⁸² Op 14 juli 2011 ondertekenden de LJM en de Sudanese regering een vredesakkoord (*Agreement on the adoption of the Doha Document for Peace in Darfur/DDPD*). Het vredesakkoord omvat onderwerpen als sociale ontwikkeling, verzoening, lokale autonomie, terugkeer van vluchtelingen en ontheemden, machtsdeling, financiële compensatie, justitie, mensenrechten en veiligheid.

⁸³ De *Liberation and Justice Movement* (LJM) is een overkoepelende groep van rebellerende splinter facties. De regering voerde de DDPD deels uit door overheidsbanen aan LJM-leden en hun aanhangers aan te bieden. Door de economische crisis sinds de onafhankelijkheid van Zuid-Sudan, zijn het vermogen en de bereidheid van de regering om aan haar financiële verplichtingen in Darfur te voldoen beperkt. ICG, *Sudan's Spreading Conflict (III): The Limits of Darfur's Peace Process*, 27 januari 2014.

⁸⁴ Op 22 oktober 2013 verleende de regering bij presidentieel decreet amnestie aan JEM/Bashar strijders. UNSC, S/2014/26, 15 januari 2014.

⁸⁵ Op 5 november 2013 tekende de gewapende groepering van Yusuf Ahmed Ali Gutiya, bijgenaamd Kabaro, een overeenkomst met de regering van West-Darfur om zich aan te sluiten bij het vredesproces. Kabaro is een van de leiders van een 'lokale regeringsgezinde milite', die verantwoordelijk wordt gehouden voor ernstige mensenrechtenschendingen en aanvallen op burgers in Centraal en West-Darfur. Radio Dabanga, *Armed group of 'Kabaro' signs peace treaty in West-Darfur*, 5 november 2013. ICG, *Sudan's Spreading Conflict (III): The Limits of Darfur's Peace Process*, 27 januari 2014.

⁸⁶ In Darfur namen de spanningen tussen de secretaris-generaal van de LJM, Idriss Bahar Abu Garda, en de voorzitter van de DRA, El Tigani Seisi, toe over corruptie, het eenzijdig nemen van besluiten, het bevoordelen van stammen en door het ontbreken van een gezamenlijke politieke ideologie. Als gevolg daarvan viel de belangrijkste alliantie van de LJM, die bestond uit zes losse facties – vijf voormalige SLA facties en het *United Revolutionary Forces Front*, uiteen langs etnische lijnen waarbij de Fur, samen met de Massalit en sommige Arabische stammen Seisi steunden en de Zaghawa, de Tunjur en andere Arabische stammen Abu Garda steunden. ICG, *Sudan's Spreading Conflict (III): The Limits of Darfur's Peace Process*, 27 januari 2014. UNSC, S/2015/141, 26 februari 2015.

⁸⁷ UNSC, S/2015/163, 13 maart 2015.

⁸⁸ Hoewel de machtsdeling waarin de DDPD voorzag werd uitgevoerd, bleef de integratie van LJM-strijders grotendeels achterwege. Sommige strijders waren er niet op gebrand om te op te gaan in het Sudanese leger, zelfs niet als officier. Ze vreesden dat ze gebruikt zouden worden om onschuldige burgers in Darfur en andere

JEM-Sudan⁸⁹ ging op 18 mei 2014 akkoord met het laten tellen van haar troepen door de *Ceasefire Commission*.⁹⁰ Begin juli 2014 maakte de DRA een begin met de inlijving van 2745 officieren en soldaten van JEM-Sudan in het Sudanese leger.⁹¹ Van 2 tot 20 november 2014 werden in Turbo in Noord-Darfur 524 oud-strijders gedemobiliseerd, waaronder 287 van JEM-Sudan, 215 van het *Sudan Liberation Army-Mustafa Terab* (SLA/Mustafa Terab), 28 van de *Sudan Liberation Army-Mother* (SLA/Mother) en 4 van de *Justice and Equality Movement-Peace* (JEM/Peace).⁹² Op 22 december 2014 werd een begin gemaakt met de integratie van 4.664 LJM-strijders in het leger en de politie in Zuid- en Oost-Darfur.⁹³ De integratie van LJM-strijders in West-Darfur begon begin februari 2015.⁹⁴

Bemiddeling Tsjaad

In een poging het vredesproces in Darfur te faciliteren, organiseerde de president van Tsjaad, Idriss Déby Itno, zelf een Zaghawa, van 26 tot 29 maart 2014 een forum in Um Jaras, gevolgd door een conferentie in Abéche.⁹⁵

Verzoeningscommissie

Op 15 juni 2014 stelde de DRA de *Justice, Truth and Reconciliation Commission* in. De commissie moet zich buigen over de wortels van het conflict in Darfur en kwesties als de schadevergoeding aan slachtoffers en de straffeloosheid als onderdeel van het vredes- en verzoeningsproces.⁹⁶

1.1.2 Vredesmissies

In Sudan zijn twee VN-vredesoperaties actief: UNAMID (*United Nations/African Union Hybrid Operation in Darfur*) en UNISFA (*United Nations Interim Security Force for Abyei*).

UNAMID

Op 31 juli 2007 aanvaardde de VN-Veiligheidsraad resolutie 1769 waarmee de hybride *United Nations/African Union Hybrid Operation in Darfur* (UNAMID) werd ingesteld. Het mandaat van UNAMID valt volledig onder hoofdstuk VII van het VN-Handvest. Het hoofdkwartier van UNAMID bevindt zich in El Fasher (Noord-Darfur); er zijn op verschillende andere locaties in Darfur troepen van UNAMID

conflictgebieden te doden. UNSC, S/2014/26, 15 januari 2014. ICG, *Sudan's Spreading Conflict (III): The Limits of Darfur's Peace Process*, 27 januari 2014.

⁸⁹ De voormalige rebellenbeweging JEM-Sudan is ook bekend als JEM-Dabajo.

⁹⁰ Op 4 juni 2014 arriveerde een bataljon JEM-Sudan strijders, vooral uit Tine en Kornoi in Noord-Darfur, in El Fasher om te worden ingekwartierd in een legerkamp. Op 26 mei 2014 werd het *Implementation Committee of the Darfur Internal Dialogue and Consultation* officieel geïnstalleerd in El Fasher. UNSC, S/2014/515, 22 juli 2014.

⁹¹ Daartoe waren militaire kampen opgezet in Noord-, Zuid- en West-Darfur. JEM-Dabajo tekende op 6 april 2013 een vredesovereenkomst met de Sudanese regering. De uitvoering van de overeenkomst liep vertraging op doordat verscheidene leiders van de beweging werden vermoord. Op 3 december 2014 benoemde president Bashir Sadiq Yousef Zakaria en Mohammed Ahmad Hario van JEM-Sudan tot respectievelijk *Minister of Agriculture* en *Minister of Social Care* van de *Darfur Regional Authority*. Sudan Tribune, *Khartoum integrates former rebel combatants into Sudanese army*, 8 juli 2014. UNSC, S/2015/141, 26 februari 2015.

⁹² UNSC, S/2015/141, 26 februari 2015.

⁹³ UNAMID, de UNDP en het WFP werkten samen met de *Sudan Disarmament, Demobilization and Reintegration Commission* aan de demobilisatie van 724 ex-strijders die niet voldeden aan de integratie criteria. UNSC, S/2015/141, 26 februari 2015.

⁹⁴ UNSC, S/2014/852, 26 november 2014.

⁹⁵ Daaraan namen onder meer Zaghawa leiders, de Sudanese Vicepresident Hassabo Mohamed Abdul Rahman, de *Joint Chief Mediator* en traditionele- en stamleiders van de Rizeigat, Masalit, Ma'alia, Salamat en Ta'isha deel. UNSC, S/2014/279, 15 april 2014.

⁹⁶ De commissie bestaat uit het *Justice Committee*, dat 22 leden heeft, voornamelijk advocaten, politici en het Traditioneel Bestuur en het *Truth and Reconciliation Committee* dat 26 leden heeft en bestaat uit stamleiders. UNSC, S/2014/515, 22 juli 2014.

gestationeerd.⁹⁷ UNAMID beschikt niet over zwaar militair materieel en vuurkracht en is daardoor niet altijd opgewassen tegen de soms beter bewapende milities of vermijdt confrontaties. Tijdens de verslagperiode zijn de *rules of engagement* aangepast. UNAMID ontwikkelde standaard procedures waarbij patrouilles de instructie kregen om te onderhandelen over toegang en niet terug te keren naar hun basis⁹⁸ tenzij na een bevel van een hogere commandant.⁹⁹ In juni 2015 verlengde de VN-Veiligheidsraad het mandaat van UNAMID tot 30 juni 2016.¹⁰⁰

In de verslagperiode weigerden de Sudanese regering en andere gewapende groepen UNAMID geregeld de toegang tot bepaalde (conflict)gebieden.¹⁰¹ Ook mensenrechtenfunctionarissen van UNAMID werd geregeld de toegang tot bepaalde gebieden geweigerd. Deze beperkingen zorgden ervoor dat de missie gehinderd werd in de uitvoering van haar mandaat en onvoldoende in staat was burgers en ontheemden bescherming te bieden.¹⁰² De Sudanese regering verzocht UNAMID op 23 november 2014 de mensenrechten sectie te sluiten.¹⁰³ Tijdens de verslagperiode stuurde de Sudanese regering aan op het vertrek van UNAMID,¹⁰⁴ maar er werd nog geen akkoord bereikt over een exitstrategie.¹⁰⁵

UNISFA

Op 27 juni 2011 aanvaardde de VN-Veiligheidsraad resolutie 1990 waarmee de *United Nations Interim Security Force for Abyei* (UNISFA) werd ingesteld. De UNISFA bestaat uit maximaal 5.326 militairen van de *Ethiopian National Defence Force* en 50 politiefunctarissen.¹⁰⁶ Het mandaat van UNISFA, dat deels onder hoofdstuk VII van het VN-Handvest valt, werd in december 2011 uitgebreid met het ondersteunen van het verificatie- en monitoringproces van de noord-zuid grens. In juli 2015 verlengde de VN-Veiligheidsraad het mandaat van UNISFA tot 15 december 2015.¹⁰⁷

⁹⁷ De blauwhelmen zijn afkomstig uit landen als Bangladesh, Nepal, India, Nigeria, Tanzania, Rwanda, Ethiopië en Burkina Faso.

⁹⁸ Voorheen keerde UNAMID onmiddellijk terug naar hun basis als ze tijdens een patrouille werden tegengehouden. UNAMID-personeel waagt zich alleen buiten de steden met een escorte van ten minste drie *Armed Personnel Carriers* (APC's). Vertrouwelijke bronnen.

⁹⁹ UNSC, S/2015/163, 13 maart 2015.

¹⁰⁰ Sudan Tribune, *UNSC extends UNAMID mandate for another year, dampens Sudan hope of troops drawdown*, 29 juni 2015.

¹⁰¹ In 2014 ging het vooral om het noorden van Hashaba in Kutum in Noord-Darfur en het oostelijk deel van het Jebel Marra gebergte dat zich uitstrekt over Centraal en Noord-Darfur. Van 15 februari 2014 tot 15 februari 2015 werden 502 van de 654 verzoeken van de VN om toegang tot gebieden goedgekeurd (89 procent). De toegang werd echter veelvuldig geweigerd onmiddellijk na afloop van gevechten waarbij veel mensen ontheemd raakten. Daarnaast bleven enkele gebieden afgesloten voor hulpverleners, waaronder Noord Jebel Marra in Centraal-Darfur en Sharq Jebel Marra in Zuid-Darfur. De mate van toegang werd ook nadelig beïnvloed door willekeurige voorwaarden die de regering oplegde, waaronder het verplichte gebruik van escorte door de regering, de beperking van internationale staf en de verplichte deelname van de HAC aan de beoordeling van de noden van de bevolking. UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 16 oktober 2014. UNSC, S/2015/163, 13 maart 2015.

¹⁰² In 2014 werden verscheidene medewerkers van de UNAMID en Ngo's ontvoerd; uiteindelijk werden alle ontvoerders vrijgelaten. Ook werd het personeel van UNAMID in deze periode aangevallen. Daarbij vielen enkele doden en verscheidene gewonden. Verder werden voertuigen van UNAMID en Ngo's gearjact en werden UNAMID konvooien afgeperst. Op 21 en 29 augustus en op 8 september 2014 werden UNAMID konvooien aangehouden door de SLA/MM bij Tangara in Noord-Darfur die betaling eisten voor hun doortocht. UNSC, S/2014/852, 26 november 2014. UNSC, S/2014/852, 26 november 2014. UNSC, S/2015/378, 26 mei 2015.

¹⁰³ UNAMID wilde een vermeende massaverkrachting in Tabit verder onderzoeken, maar Khartoum vond dit niet binnen het mandaat van UNAMID passen. AFP, *Sudan asks UNAMID to shut human rights office in Khartoum*, 25 november 2014.

¹⁰⁴ Vertrouwelijke bron.

¹⁰⁵ UNSC, S/2015/378, 26 mei 2015.

¹⁰⁶ Begin 2015 waren daarvan ruim 4.000 ingezet. UNSC, S/2015/77, 30 januari 2015.

¹⁰⁷ UN News Centre, *Security Council extends UN peacekeeping force in Abyei through December 2015*, 14 juli 2015.

1.2 Veiligheidssituatie

In Abyei kan de veiligheidssituatie sinds de uitrol van UNISFA als rustig maar gespannen worden getypeerd. In de conflictgebieden Zuid-Kordofan, Blue Nile en Darfur bleef de veiligheidssituatie onverminderd slecht. In de rest van Sudan is de veiligheidssituatie over het algemeen rustig en stabiel. Wel zijn er af en toe geweldsincidenten als gevolg van bijvoorbeeld gewelddadig ingrijpen bij protesten en demonstraties en zijn er geregeld berichten van spanningen aan de grens met Zuid-Sudan. In Khartoum zelf braken in september 2013 protesten uit nadat president Omar Hassan Ahmad Al-Bashir had aangekondigd de subsidies op brandstof te verlagen.¹⁰⁸

Abyei

Gedurende eind februari en begin mei 2014 namen de spanningen tussen Ngok Dinka en de Misseriya aanzienlijk toe na een serie incidenten tussen eenheden van de SPLA en de *South Sudan National Police Service* en Sudanese gewapende milities.¹⁰⁹ De gevolgen voor de burgerbevolking bleven echter beperkt, mede door de aanwezigheid van UNISFA troepen. Op 14 maart 2014 vielen 4.000 à 5.000 gewapende Misseriya strijders vanuit West-Kordofan Abyei binnen en trokken op naar Makir Awed. UNISFA troepen blokkeerden hun opmars, waarop de milities zich uit het gebied terugtrok.¹¹⁰ Veel Ngok Dinka trokken naar Zuid Abyei, maar nadat de veiligheidssituatie zich eind maart 2014 had gestabiliseerd, keerden ze terug.¹¹¹ In de tweede helft van 2014 was de veiligheidssituatie betrekkelijk rustig, al ondermijnden veediefstallen het gevoel van veiligheid van de bevolking.¹¹² Eind 2014 vonden echter invallen plaats van gewapende groeperingen in het gebied, waarbij doden en gewonden vielen en die leidden tot meer spanningen tussen de gemeenschappen.¹¹³ Eind 2014 was de veiligheidssituatie in de omgeving van Kadugli gespannen.¹¹⁴

Voorbeelden van incidenten

- Op 18 mei 2014 vermoordden twee ongeïdentificeerde gewapende mannen twee Ngok Dinka jongeren bij het dorp Leu, 21 km ten oosten van Abyei, nadat de jongeren een poging tot veediefstal hadden gedaan.¹¹⁵
- Op 4 juni 2014 stalen onbekenden 300 stuks vee in het dorp Rumamier, 25 km ten noordoosten van de stad Agok. UNISFA vond het vee en gaf het terug aan de eigenaar.¹¹⁶
- Op 13 juni 2014 vermoordden ongeïdentificeerde gewapende mannen, waarvan drie waren bewapend met AK-47's, vier Ngok Dinka jongeren en stalen 52 stuks vee aan de rand van de stad Abyei.¹¹⁷

¹⁰⁸ Zie voor bijzonderheden hierover bladzijde 10. Amnesty international, *Sudan escalates mass arrests of activists amid protest crackdown*, 2 oktober 2013.

¹⁰⁹ Deze werden in strijd met het akkoord van 20 juni 2011 en diverse VN-resoluties ingezet in Abyei. Op 25 februari 2014 ontstond een hevig vuurgevecht bij het dorp Luki in Centraal Abyei tussen de SPLA, bijgestaan door de Zuid-Sudanese politie, en gewapende Misseriya milities uit Sudan. Daarbij vielen enkele doden. Sudan Tribune, *Fresh clashes erupt between Misseriya and Dinka Ngok in Abyei*, 2 maart 2014. UNSC, S/2014/336, 13 mei 2014.

¹¹⁰ UNSC, S/2014/336, 13 mei 2014.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² De noordwaartse migratie van nomaden werd voortgezet zonder incidenten. Op 1 juli 2014 hadden ongeveer 75.000 Misseriya migranten het Abyei gebied verlaten. UNSC, S/2014/518, 23 juli 2014. UNSC, S/2015/77, 30 januari 2015.

¹¹³ UNSC, S/2014/518, 23 juli 2014. UNSC, S/2015/77, 30 januari 2015.

¹¹⁴ De veiligheidssituatie op het Hoofdkwartier van het *Joint Border Verification and Monitoring Mechanism* in Kadugli verslechterde half december 2014, na een escalatie van gevechten tussen de SAF en de SPLM/Noord van 10 tot 12 december 2014. UNSC, S/2015/77, 30 januari 2015.

¹¹⁵ UNSC, S/2014/518, 23 juli 2014.

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Ibid.

- Op 17 juli 2014 schoten ongeïdentificeerde aanvallers vijf burgers dood, verwonden vijf anderen en stalen ongeveer 800 stuks vee in Wunrouk, 4 km ten zuidwesten van de stad Abyei.¹¹⁸
- Op 7 en 9 december 2014 viel een groep gewapende Misseriya de Ngok Dinka dorpen Leu en Mijak in Centraal-Abyei aan, waarbij zeven burgers werden gedood en tientallen koeien werden gestolen.¹¹⁹
- Op 26 januari 2015 doodden een gewapende Misseriya in het dorp Mantenten vijf Ngok Dinka en stalen 25 schapen.¹²⁰

Zuid-Kordofan/Blue Nile

In Zuid-Kordofan en in Blue Nile vinden sinds 2011 gevechten plaats tussen het Sudanese leger (Sudanese Armed Forces/SAF) en de SPLM/A(/Noord).¹²¹ Het Sudanese leger krijgt daarbij versterking van de *Central Reserve Police Forces* (CRPF), de *Popular Defence Forces* (PDF)¹²², milities en – vanaf eind 2013 – van de *Rapid Support Forces* (RSF). De SPLM/Noord¹²³ krijgt militaire steun van andere leden van het *Sudan Revolutionary Front* (SRF)¹²⁴, vooral van de Darfurese rebellengroep JEM.¹²⁵

Rapid Support Forces

In 2013 werd Mohammed Hamdan Dagolo "Hemmedti," een jonge Rizeigat militieleider benoemd tot brigade-generaal en kreeg de leiding over 5.000 à 6.000 Rizeigat strijders, veelal oud-strijders van voormalige Janjaweed milities.¹²⁶ Hemmeti's mannen, herdoopt tot *Rapid Support Forces* (RSF), kregen in Centraal Sudan een militaire training en werden naar Zuid-Kordofan gestuurd om tegen een alliantie van plaatselijke en uit Darfur afkomstige rebellen te vechten.¹²⁷ In januari 2014 trokken sommige RSF-strijders zich terug naar Noord-Kordofan, waar ze een ravage aanrichtten¹²⁸ en drie miljoen USD van gouverneur Ahmed Haroun ontvingen om weg te gaan.¹²⁹ In april 2014 keerden ze terug naar Zuid-Kordofan en in juni 2014 kondigde de regering een tweede RSF-brigade aan.¹³⁰ Dit tweede contingent,

¹¹⁸ UNSC, S/2014/518, 23 juli 2014.

¹¹⁹ UNSC, S/2015/77, 30 januari 2015.

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ Op 9 juli 2011 distantieerde president Al-Bashir zich van de kort daarvoor tussen de Sudanese regering en SPLM getekende raamovereenkomst over politieke zaken en veiligheid inzake Zuid-Kordofan en Blue Nile. Zie voor bijzonderheden het Algemeen ambtsbericht Sudan van oktober 2013.

¹²² De *Popular Defence Forces* is een volksmilitie opgericht in 1989 om het leger in noodsituaties te assisteren en bestaat deels uit actieve manschappen en deels uit reservisten. In Zuid-Kordofan rekruteert de regering onder Arabische (Misseriya en Hawazma) stammen, maar ook –zij het in mindere mate– onder niet-Arabische stammen (Fellata en Nuba).

¹²³ De SPLM/Noord bestaat grotendeels uit Nuba stamleden maar omvat ook Misseriya en andere Arabische stamleden, onder meer Hawazma.

¹²⁴ Het SRF bestaat uit een aantal groepen uit het 'Nieuwe Zuiden' van Sudan, waaronder het *Sudan Liberation Army – Abdul Wahid* (SLA/AW), *Sudan Liberation Army-Minni Minawi* (SLA/MM), JEM, de SPLM/A-N en andere kleinere, ongewapende groeperingen.

¹²⁵ Zoals de Nasreldin al-Hadi al-Mahdi en Al Tom Hajo en het *United People's Front for Liberation and Justice* (UPFLJ), een coalitie van 17 oost Sudanese groepen.

¹²⁶ Deze hadden in het verleden ernstige mensenrechtenschendingen, waaronder moord en verkrachting, begaan. ICG, *Out for Gold and Blood in Sudan*, 1 mei 2014. Amnesty International, *The State of the World's Human Rights*, 25 februari 2015. Vertrouwelijke bron.

¹²⁷ ICG, *Out for Gold and Blood in Sudan*, 1 mei 2014.

¹²⁸ Mensenrechtenschendingen tegen Misseriya burgers leidden tot het overlopen van Generaal-Majoor Bandar Ibrahim Abu-al-Balul naar de JEM in februari 2014. Bandar Abu-al-Balul is een belangrijke Misseriya legerofficier en naar verluidt coördinator van de Misseriya *Popular Defence Forces* (PDF), een belangrijke regeringsgezinde militie in het Nuba gebergte en zuidelijk Sudan.

¹²⁹ Bij hun terugtrekking uit het front van Zuid-Kordofan zetten de *Rapid Support Forces* hun kamp op bij Al-Obeid, de hoofdstad van Noord-Kordofan, en weigerden te vertrekken tot de gouverneur, Ahmed Haroun, die is aangeklaagd door het Internationaal Strafhof voor zijn rol bij de massamoorden op burgers in Darfur in 2003-2004, hen salarissen en bloedgeld voor hun doden had betaald. International Crisis Group, *Sudan and South Sudan's Merging Conflicts*, 29 januari 2015. Enough, *Sudan's Tortured Peace Process*, 1 april 2014.

¹³⁰ International Crisis Group, *Sudan and South Sudan's Merging Conflicts*, 29 januari 2015.

dat eind januari 2015 in Kadugli aankwam, zou verantwoordelijk zijn voor ten minste acht gevallen van verkrachting binnen vier dagen.¹³¹

De Sudanese regeringstroepen (naar schatting 40.000 tot 50.000 man¹³²) namen in Zuid-Kordofan posities in in de grote steden en de gebieden Hejlij en Kharasana, en in Dallami, Talodi en Abu Jibeha.¹³³ De SPLM/Noord (naar schatting 30.000 tot 50.000 man) controleerde het gebied vanaf Dallami tot de grens met Zuid-Sudan, waaronder de weg naar Zuid-Sudan. Daarnaast heeft de SPLM/Noord posities ingenomen in westelijke, oostelijke en zuidoostelijke delen van het Nuba gebergte en in het westelijk deel van Kadugli.¹³⁴ Toegang tot Zuid-Sudan is altijd cruciaal geweest voor het SRF.¹³⁵

De Sudanese regeringstroepen (naar schatting 18.000 man)¹³⁶ controleerden het grootste deel van Blue Nile, waaronder de steden. De SPLM/Noord (naar schatting 7.000 tot 15.000 man) controleerde delen van zuidelijk en westelijk Blue Nile en voerde een guerrilla oorlog tegen de Sudanese regering.¹³⁷

Gevechten

In de verslagperiode gingen de gevechten en bombardementen in Zuid-Kordofan en Blue Nile onverminderd door. Regeringstroepen heroverden enig gebied rondom Kadugli, maar slaagden er niet in verder door te dringen in het Nuba gebergte of om de weg naar Zuid-Sudan af te snijden.¹³⁸ Wel heroverden regeringstroepen verscheidene gebieden langs de grens.¹³⁹ Het Sudanese leger bombardeerde lukraak burgers, pleegde moorden, verplaatste onder dwang gemeenschappen, stak dorpen in brand en gebruikte verkrachting als oorlogswapen.¹⁴⁰ Op 14 april 2014 kondigde de regering haar militaire operatie *Decisive Summer* aan.¹⁴¹ Het leger voerde artillerie- en luchtbombardementen uit op en om Kauda, een belangrijke stad in Heiban, en op gebieden in Um Dorein en Dallami, waarbij scholen, klinieken en andere gebouwen met de grond gelijk werden gemaakt en mensen werden gedwongen uit hun huizen te vluchten.¹⁴² Op 11 december 2014 kondigde de minister van Defensie opnieuw een militaire campagne aan met bombardementen op burgerdoelen, landbouwgrond en voedselvoorraden.¹⁴³ In januari 2015 probeerden Sudanese troepen tijdens de tweede fase van de *seif as-sakhan* campagne de SPLM/Noord 'hoofdstad' Kauda te bereiken. De troepen van Khartoum naderden de stad tot op 20 kilometer, maar moesten zich daarna weer terugtrekken.¹⁴⁴

¹³¹ Radio Dabanga, *Govt. forces rape, wreak havoc in South Kordofan*, 23 februari 2015.

¹³² Waaronder 18.000 militairen van het leger, de *Sudan Armed Forces*.

¹³³ Small Arms Survey, *Conflict in the Two Areas*, 30 januari 2015.

¹³⁴ Bastions van de SPLM/Noord zijn Heiban, vooral Kauda, en de gebieden Troji en Jaw. De tactiek van de SPLM/Noord is om aan te vallen en direct weg te trekken naar schuilplaatsen om niet te worden gebombardeerd in open vlaktes. Small Arms Survey, *Conflict in the Two Areas*, 30 januari 2015. Vertrouwelijke bron.

¹³⁵ International Crisis Group, *Sudan and South Sudan's Merging Conflicts*, 29 januari 2015.

¹³⁶ SAF, Fellata en Hausa PDF.

¹³⁷ Small Arms Survey, *Conflict in the Two Areas*, 30 januari 2015.

¹³⁸ International Crisis Group, *Sudan and South Sudan's Merging Conflicts*, 29 januari 2015.

¹³⁹ De SPLA-Noord ontkende de heroveringen. Begin januari 2014 ontwapende het Sudanese leger in Helig in Zuid-Kordofan meer dan 50 Nuer-strijders die vanuit Zuid-Sudan de grens waren overgestoken. AFP, *Sudan army retakes border region as S.Sudan boils*, 31 december 2013. AFP, *Sudan says it disarmed 54 fighters from South*, 11 januari 2014.

¹⁴⁰ Daarnaast beletten de autoriteiten pogingen van Ngo's om noodvoorraden naar conflictgebieden te brengen, waardoor de regering ervan werd beschuldigd de bevolking met deze oorlog uit te hongeren. Freedom House, *Freedom in the World 2014 - Sudan*, 23 januari 2014.

¹⁴¹ Deze operatie moest een eind maken aan 'alle rebellie' in Zuid-Kordofan, Blue Nile en Darfur. Amnesty International, *The State of the World's Human Rights*, 25 februari 2015. Human Rights Watch, *World Report 2015 - Sudan*, 29 januari 2015.

¹⁴² Amnesty International, *The State of the World's Human Rights*, 25 februari 2015.

¹⁴³ Small Arms Survey, *Conflict in the Two Areas*, 30 januari 2015.

¹⁴⁴ International Crisis Group, *Sudan and South Sudan's Merging Conflicts*, 29 januari 2015.

Luchtbombardementen

Bij bombardementen in heel Zuid-Kordofan en Blue Nile vielen tijdens de verslagperiode burgerslachtoffers.¹⁴⁵ In gebieden die onder controle van de SPLM/Noord stonden, intensiverde de luchtmacht in april 2014 haar bombardementen, vooral in het gebied rond Kauda.¹⁴⁶ In mei en juni 2014 bombardeerde de regering scholen, moskeeën, kerken, waterbronnen en klinieken, waaronder een kliniek van *Médecins Sans Frontières* (MSF). Tientallen burgers werden gedood of raakten gewond. De aanvallen, die met variabele intensiteit het hele jaar doorgingen, dwong tienduizenden hun huizen en velden te ontvluchten.¹⁴⁷ De grondaanvallen en bombardementen werden ook voortgezet in Blue Nile, ofschoon velen waren gevlucht naar vluchtelingenkampen in Zuid-Sudan.¹⁴⁸

Hieronder volgen enige voorbeelden van gewelddadige incidenten en luchtbombardementen.

- Op 28 juni 2014 braken hevige gevechten uit in Kadugli in Zuid-Kordofan tussen Sudanese troepen en de SPLM/Noord. De rebellen claimden in het gebied Al-Atmur 15 militairen te hebben gedood, terwijl volgens de regering 50 rebellen waren gedood.¹⁴⁹
- Op 10 en 11 december 2014 veroverde de SPLM/Noord drie garnizoensplaatsen Daldako, Roseiris en Jebel Nimir bij Kadugli in Zuid-Kordofan. De SPLM/Noord veroverde een tank, kanonnen en andere wapens op het leger en doodde verscheidene militairen.¹⁵⁰
- Op 5 januari 2015 meldde het leger dat het 'de laatst overgebleven opstandelingen' van de SPLM/Noord ten noorden van Kadugli op de weg naar Umm Serdiba in Zuid-Kordofan had verslagen.¹⁵¹
- Op 15 januari 2015 maakte de SPLM/Noord bekend dat het ongeveer 100 Sudanese militairen had gedood in het gebied El Qnezhah, op 18 km ten oosten van Kadugli.¹⁵²
- Op 28 maart 2015 viel de SPLM/Noord in de stad Habila in Zuid-Kordofan een garnizoen van het Sudanese leger aan. Daarbij zouden 54 militairen zijn gedood.¹⁵³

Darfur

Eind 2013 was de veiligheidssituatie in Darfur nog altijd slecht vanwege tribale conflicten, gevechten tussen het regeringsleger en verscheidene rebellengroepen, bombardementen en banditisme.¹⁵⁴ In het jaar daarop verslechterde de

¹⁴⁵ Naar schatting vielen in 2013 975 doden bij bombardementen. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

¹⁴⁶ De bommen troffen ook de Nuba, die vanwege het geweld in het zuidelijke deel van Zuid-Kordofan. Radio Dabanga, *Intensified attacks on South Kordofan villages displace more than 100,000*, 14 mei 2014.

¹⁴⁷ Bij de bombardementen werden drie van de vijf ziekenhuizen in Zuid-Kordofan geraakt. Op 16 juni 2014 vernietigde de Sudanese Luchtmacht bij een bombardement op het dorp Farandalla in Zuid-Kordofan een deel van het ziekenhuis van *Artsen Zonder Grenzen* in die plaats. MSF, *MSF Hospital Bombed in Sudan*, 17 juni 2014. UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan – Country of Concern*, 30 juni 2014. Human Rights Watch, *World Report 2015 – Sudan*, 29 januari 2015.

¹⁴⁸ Human Rights Watch, *World Report 2015 – Sudan*, 29 januari 2015.

¹⁴⁹ Volgens analisten dienen dergelijke cijfers met de nodige reserve te worden beschouwd. AFP, *Heavy fighting in Sudan's South Kordofan*, 28 juni 2014.

¹⁵⁰ Radio Dabanga, *Rebels claim control of garrisons in South Kordofan, attack convoy in Darfur*, 11 december 2014.

¹⁵¹ Maar op 8 januari 2015 verklaarde de SPLM/Noord dat het de opmars van regeringsgezinde milities in Um Serdiba en verscheidene andere gebieden in Zuid-Kordofan was stopgezet. Volgens de SPLM/Noord had zij 20 soldaten gedood. AFP, *Sudan troops battle rebels in war-torn South Kordofan*, 12 januari 2015.

¹⁵² De rebellen vernietigden naar eigen zeggen het militaire kamp Blinja en veroverden drie jeeps met SAM-raketten en 16 *Land Cruisers* met militaire uitrusting. Volgens het leger hadden de rebellen zware verliezen geleden. Radio Dabanga, *145,000 expected to flee new fighting in South Kordofan*, 16 januari 2015. Zie ook Sudan Tribune, *SPLM-N recaptures two areas in South Kordofan: spokesperson*, 16 januari 2015.

¹⁵³ Radio Dabanga, *Sudan rebels claim attack on Habila garrison in South Kordofan*, 29 maart 2015.

¹⁵⁴ UNSC, *S/2014/26*, 15 januari 2014.

veiligheidssituatie verder door de toename van de conflicten tussen stammen over land en natuurlijke hulpbronnen en de inzet van nieuwe regeringsgezinde militieën, de *Rapid Support Forces* (RSF).¹⁵⁵ De situatie is met name verslechterd in Noord-Darfur, waar UNAMID zich nog nauwelijks buiten El Fasher vertoonde¹⁵⁶, Zuid-Darfur, waar de RSF eind 2013 werd ingezet, Oost-Darfur, waar zwaar gevochten werd tussen de Ma'alia en de Rizeigat¹⁵⁷, en in Centraal-Darfur.¹⁵⁸ In West-Darfur was het tijdens de verslagperiode relatief rustig.¹⁵⁹ In 2014 werden in Darfur 1.857 dodelijke slachtoffers – waaronder 1.424 burgers – als gevolg van gevechten en criminaliteit geregistreerd.¹⁶⁰

De strijd om land en macht binnen zowel het moderne als het traditionele bestuur ging verder, zij het met veel zwaardere wapens dan in voorgaande jaren. De Arabieren in Darfur, waaronder Musa Hilal, de meest beruchte 'Janjaweed' leider, zetten zich in dan weer af tegen de centrale regering en werkten daar dan weer mee samen.¹⁶¹ In Noord-Darfur leidde de politieke rivaliteit tussen Hilal¹⁶² en Osman Kibir, de gouverneur van Noord-Darfur, tot een ernstig conflict tijdens de verslagperiode.¹⁶³ In februari en maart 2014 braken gevechten uit tussen gemeenschappen die bondgenoten zijn van respectievelijk Musa Hilal en Osman Kibir.¹⁶⁴ Begin oktober 2014 kondigde de minister van Landbouw en waarnemend gouverneur van Noord-Darfur, Adam Mohamed Hamed El Nahla, de noodtoestand af in een poging de bijzonder slechte veiligheidssituatie te verbeteren.¹⁶⁵ Van oudsher zijn vooral niet-Arabische stammen, die verdacht worden van banden met Darfurese rebellenbewegingen, zoals de Zaghawa, de Fur en in mindere mate de Masalit, doelwit van geweld in Darfur.¹⁶⁶ Toch werden in de verslagperiode vooral Arabische stamleden slachtoffer van tribaal geweld, vooral door sterk toegenomen conflicten tussen Arabische stammen om land en natuurlijke hulpbronnen.¹⁶⁷ Na verkiezingen werd Kibir in mei 2015 vervangen door Abelwahid Youssif.¹⁶⁸

¹⁵⁵ UNSC, S/2014/279, 15 april 2014.

¹⁵⁶ De hoofdstad El Fasher wordt door de VN beschouwd als meest onveilige stad van Sudan. Om alleen maar de stad uit te rijden gebruikte UNAMID ten minste drie *Armed Personnel Carriers* (APC's). Vertrouwelijke bron.

¹⁵⁷ Na gevechten over land was de scheidslijn tussen beide stammen begin 2015 Abu Karinka en Adila waar de Ma'aliya zich ophielden. De dominante Rizeigat verdreven de Ma'aliya uit El Daein. Vertrouwelijke bron.

¹⁵⁸ In het oostelijk deel van Centraal-Darfur werden militaire operaties uitgevoerd door het Sudanese leger, de RSF en regeringsgezinde stammilitieën. Vertrouwelijke bron.

¹⁵⁹ Vertrouwelijke bronnen.

¹⁶⁰ Vertrouwelijke bron.

¹⁶¹ De Arabische stammen zijn in het verleden aangespoord om de Fur en de Zaghawa uit te schakelen, hun land in te nemen en te heersen over de regio. Maar ze leden zelf ook grote verliezen. De RSF bestaat in tegenstelling tot de voormalige Janjaweed niet alleen uit lokale Arabieren, maar ook uit rekruten uit Mali, Tsjaad, Niger, Mauritanië. Musa Hilal is naar verluidt verbolgen omdat niet hij, maar Hemetty leider is geworden van de RSF. ICG, *Sudan's Intertwining Conflicts*, 7 maart 2014. Vertrouwelijke bron.

¹⁶² Hilal is een van de vier personen die op de VN-sanctielijst voorkomen omdat hij als commandant van de regeringsgezinde Janjaweed militieën in voorgaande jaren burgers aanviel. Radio Dabanga, *Ma'aliya, Rizeigat clash for second time within two days in East Darfur*, 21 maart 2014.

¹⁶³ UNSC, S/2014/279, 15 april 2014.

¹⁶⁴ Door de jaren heen is Hilal steeds kritischer geworden tegenover de regering, die volgens hem de Arabieren heeft beduvelde, en dichter bij de niet-Arabische rebellen komen te staan. Begin 2014 nam hij het bestuur over van Saref Omra, een stadje ten zuiden van Jebel Amir, en dreef de regeringstroepen terug, die waren gestuurd om Saraf Umra en de goudmijn te heroveren. UNSC, S/2014/279, 15 april 2014. ICG, *Out for Gold and Blood in Sudan*, 1 mei 2014.

¹⁶⁵ Radio Dabanga, *State of Emergency declared in North Darfur*, 6 oktober 2014.

¹⁶⁶ De niet-Arabieren, voornamelijk de Fur, Zaghawa en Masalit, zijn de voornaamste slachtoffers van de oorlog. Tegelijkertijd maken veel belangrijke leden van de niet-Arabische gemeenschap deel uit van de regering. Zaghawa en Fur bekleeden onder andere de positie van vicepresident, minister van Justitie, minister van Centralisatie en minister van Financiën. Maar in Darfur voelen de Darfurezen, Arabische en niet-Arabische Darfurezen, zich gemarginaliseerd. Vertrouwelijke bron.

¹⁶⁷ Bij tribale gevechten vallen veel meer doden en gewonden dan bij gevechten tussen de overheid en de RSF aan de ene en rebellen aan de andere kant. Bij aanvallen van de RSF zijn de burgers vaak al vertrokken en treffen de militieën een leeg dorp aan dat vervolgens wordt platgebrand. Vertrouwelijke bron.

¹⁶⁸ Vertrouwelijke bron.

Strijdende partijen

Het Sudanese leger wordt in de strijd tegen de verschillende rebellenbewegingen in Darfur gesteund door verschillende (paramilitaire) strijdkrachten en milities. De belangrijkste zijn de *Rapid Support Forces* (RSF), de *Border Guards*, de *Central Reserve Police Forces* (CRPF) en de *Popular Defence Forces* (PDF).

Rapid Support Forces

Na zware doch door de overheid ontkende verliezen in Zuid-Kordofan trokken de *Rapid Support Forces* zich via Noord-Kordofan en Oost-Darfur terug en kwamen op 19 februari 2014 aan in Zuid-Darfur.¹⁶⁹ Eind februari 2014 vielen RSF milities meer dan 35 dorpen ten zuidoosten van Nyala in Zuid-Darfur aan.¹⁷⁰ Begin maart 2014 trokken de *Rapid Support Forces* naar de oostelijke Jebel Mara en naar Noord-Darfur. Vanaf 16 maart 2014 vielen troepen in een paar honderd Toyota pick-ups¹⁷¹, aangevuld met milities op paarden en kamelen, tientallen dorpen aan¹⁷², waarbij huizen in brand werden gestoken en tientallen mensen werden gedood door kogels, of overreden door voertuigen.¹⁷³ De ongekende golf van geweld leidde in de eerste drie maanden van 2014 tot meer dan 215.000 ontheemden.¹⁷⁴ De *Rapid Support Forces* keerden in april 2014 naar hun legerkampen bij Nyala terug.¹⁷⁵ Begin 2015 hervatte de RSF haar aanvallen op dorpen in Noord-Darfur.¹⁷⁶

Bij de rebellen domineren op militair gebied de facties van Minni Minnawi en Abdul Wahid El Nur van het *Sudan Liberation Army* (SLA/MM en SLA/AW) die zich met JEM-Gibril¹⁷⁷ en de SPLM/Noord hebben verenigd in het *Sudan Revolutionary Front* (SRF).¹⁷⁸ Ofschoon het SRF de militaire activiteiten en de onderhandelingen coördineert, is deze coalitie militair en politiek onderling verdeeld. Er vinden maar

¹⁶⁹ Na aanvallen van de RSF worden vrachtwagens vol met bankbiljetten naar Nyala gestuurd. Daar worden de biljetten uitgedeeld aan officieren en soldaten. Vertrouwelijke bron. UNSC, S/2014/279, 15 april 2014.

¹⁷⁰ Radio Dabanga, *18,000 newly displaced arrive at South Darfur camps; El Salam camp surrounded by militia forces*, 3 maart 2014. Radio Dabanga, *Militiamen resume their assaults on South Darfur camp residents*, 25 maart 2014. UNSC, S/2014/279, 15 april 2014.

¹⁷¹ Met munitiegordels om hun middel en getooid met een traditionele hoofddoek rijden de mannen in uniform met hoge snelheid in *pick up trucks* met daarop gemonteerde *doshka* machinegeweren door de straten. AFP, *Militias out of control in Sudan's Darfur: fearful residents*, 7 april 2014.

¹⁷² Zie ook Radio Dabanga, *Attacks in North Darfur's Kutum displace more than 30,000*, 17 maart 2014. Radio Dabanga, *At least eight villages destroyed in area west of North Darfur's El Fasher*, 21 maart 2014. Human Rights Watch, *Darfur: UN Should End Silence on Rights Abuses*, 22 augustus 2014.

¹⁷³ De RSF viel niet alleen burgers aan, maar raakte ook in gevecht met regeringstroepen. AFP, *Militias out of control in Sudan's Darfur: fearful residents*, 7 april 2014. UNSC, S/2014/279, 15 april 2014. Human Rights Watch, *Darfur: UN Should End Silence on Rights Abuses*, 22 augustus 2014.

¹⁷⁴ Volgens ooggetuigen kwamen de milities langs in voertuigen en op kamelen en paarden met duizenden koeien, kamelen, schapen en geiten. De voertuigen en kamelen waren zwaar beladen met meubels, kleren en matrassen. Radio Dabanga, *Militiamen attack Sarafaya in North Darfur*, 25 maart 2014. Radio Dabanga, *More than 10,000 livestock stolen in North Darfur*, 25 maart 2014. Radio Dabanga, *At least 15 villages raided in Kutum*, North Darfur, 31 maart 2014. Radio Dabanga, *More than 127 South Darfur villages razed*, 2 april 2014. OCHA, *Darfur: New displacement – first quarter 2014 Situation Report No. 1*, 24 maart 2014. UNSC, S/2014/279, 15 april 2014.

¹⁷⁵ Begin juni 2014 begon de medische staf in het *Nyala Teaching Hospital* een staking vanwege de overlast door leden van de *Rapid Support Forces*. UNSC, S/2014/515, 22 juli 2014.

¹⁷⁶ Op 14 januari 2015 plunderde de RSF, bijgestaan door lokale milities op kamelen en paarden, enkele dorpen ten noordoosten van Tabit, viel de waterbron in Orschi aan en plunderde daar de markt. Ooggetuigen zagen vrachtwagens vol met gestolen goederen voorbijrijden, op weg naar Damrat El Guba. Daar lagen de goederen uitgesteld op straten en pleinen, nadat de pakhuizen van de milities waren volgestouwd. Radio Dabanga, *More villages attacked, militia lose control over stolen livestock in North Darfur*, 15 januari 2015. Zie ook Radio Dabanga, *'All villages in Orschi area plundered': North Darfur MP*, 19 januari 2015. Radio Dabanga, *More than 10,000 displaced by attacks in Tawila, North Darfur*, 19 januari 2015.

¹⁷⁷ Tijdens de verslagperiode vonden geen directe confrontaties plaats tussen regeringstroepen en JEM/Gibril. UNSC, S/2015/141, 26 februari 2015.

¹⁷⁸ Daarnaast zijn er tientallen splintergroepen. De Fur worden vertegenwoordigd door de factie van Abdul Wahid, de Zaghawa door de SLA/MM, JEM-Gibril en de *Haskanite* groep. De Masalit hebben geen centrale leider. Ze opereren in kleinere groepen van ongeveer tien strijders en voeren guerrilla operaties uit. De commandant van de SRF, Abdelaziz al-Hilu, tevens leider van de SPLM/Noord in Zuid-Kordofan, is afkomstig uit een Masalit familie uit Darfur die zich later vestigde in Zuid-Kordofan. Vertrouwelijke bron. ICG, *Sudan and South Sudan's Merging Conflicts*, 28 januari 2015.

weinig echt gecoördineerde militaire acties van het SRF plaats.¹⁷⁹ De SPLM/Noord heeft drie belangrijke leiders. Malik Aggar¹⁸⁰, Abdel-Aziz Al-Hilu¹⁸¹ en Yasir Arman¹⁸².¹⁸³ Facties van de SLA concentreerden zich in 2014 nog altijd op Darfur.¹⁸⁴ Enkele leiders en militaire commandanten van de SLA zijn Hassan Hamid¹⁸⁵ Salih Adam Ishaq, Abaker Tawila, Khater Shatta, generaal Tarada, Bashir Kosti, Nimir Abdurahman, en Abdulgadir Abderrahman Ibrahim(Gadora).¹⁸⁶

Rekrutering

De regering rekruteert voornamelijk strijders voor de RSF. De Arabische Rizeigat is van oudsher een grote leverancier van strijders, maar om de capaciteit van de RSF uit te breiden wordt ook gerekruteerd onder andere stammen en onder strijders uit andere landen.¹⁸⁷ De rebellen rekruteren vooral in ontheemdenkampen.¹⁸⁸

Gevechten leger en rebellen

In de verslagperiode vonden geregeld gevechten en bombardementen plaats in Noord-, Centraal-, Oost- en Zuid-Darfur.¹⁸⁹ In het eerste kwartaal van 2014 werd de strijd geïntensiveerd, mede door de inzet van de *Rapid Support Forces*.¹⁹⁰ Hoewel het offensief van de *Rapid Support Forces* de rebellenbewegingen begin 2014 aanzienlijk had verzwakt, bracht de SLA/AW in september en oktober 2014 het leger verliezen toe in Rockero en Golo (Centraal-Darfur) en in Jebel Amer (Noord-Darfur).¹⁹¹ Na het afbreken van de besprekingen in Addis Abeba, hervatte de regering haar aanvallen begin december 2014.¹⁹² Op 1 januari 2015 viel het strategisch gelegen bastion van de SLA/AW in Fanga Suk in West-Darfur, dat is gelegen op de weg tussen de hoofdsteden van Centraal- en Noord-Darfur.¹⁹³ Er werd vervolgens dagenlang hevig gevochten tussen de RSF, de SLM-MM, de LJM-TH en de LFM.¹⁹⁴ Op 18 januari 2015 lanceerden de SAF en de RSF een grootschalige operatie tegen de SLA/AW in het gebied rond Golo.¹⁹⁵ Door deze campagnes kreeg

¹⁷⁹ SLA/AW leider Abdelwahid Mohammed Ahmed Nur eist meer veiligheid voordat hij aan het vredesproces deelneemt. Mede daardoor zijn de meest actieve politieke en militaire leiders, waaronder de oud-gouverneur van West-Darfur Abulgasim Imam uit het SRF gestapt. De verscheidene groeperingen binnen het SRF gebruiken ook verschillende tactieken. Darfur rebellen overvallen dorpen met *technicals*, pick-ups met daarop zware wapens. De SPLM/Noord gebruikt meer conventionele wapens en tactieken. Ze vechten te voet, van berg tot berg.

¹⁸⁰ Malik Aggar is voorzitter van zowel de SPLM/Noord als de RSF; hij is afkomstig uit Blue Nile.

¹⁸¹ Abdel-Aziz Al-Hilu is vicevoorzitter en zowel commandant van de SPLM/Noord als de RSF.

¹⁸² Yasir Arman is de hoofd onderhandelaar van de SPLM/Noord.

¹⁸³ Vertrouwelijke bron.

¹⁸⁴ Met zijn meer nationale benadering was JEM de eerste beweging die ging vechten en rekruteren in Zuid-Kordofan. Abdelwahid voelde er naar verluidt weinig voor om troepen af te staan aan de gezamenlijke strijdmacht in Kordofan.

¹⁸⁵ ICG, *Sudan and South Sudan's Merging Conflicts*, 28 januari 2015.

¹⁸⁶ <http://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/8590.pdf>

¹⁸⁷ Vertrouwelijke bron.

¹⁸⁸ Ibid.

¹⁸⁹ Human Rights Watch, *World Report 2014 – Sudan*, 21 januari 2014.

¹⁹⁰ UNSC, S/2014/279, 15 april 2014.

¹⁹¹ Terwijl de SLA/MM en JEM-Gibril directe confrontaties met regeringstroepen vermeden, zetten ze wegversperringen op in hun bastions in Zuid- en Noord-Darfur om geld of brandstof af te persen van vrachtwagens die door de VN waren ingezet. UNSC, S/2014/852, 26 november 2014.

¹⁹² In tegenstelling tot de SLA/MM, die voornamelijk uit Zaghawa bestaat, of de SLA/AW, waarin Fur domineren, heeft de JEM-Gibril strijders uit diverse stammen in zijn geledingen. Echter, nadat JEM-Bashar (nu JEM-Peace) het *Doha Document for Peace* in Darfur ondertekende en een groot aantal JEM-Gibril strijders deelnamen aan gevechten in Zuid-Kordofan en Zuid-Sudan, was JEM-Gibril niet langer actief in Darfur, behalve in het gebied tussen Um Baru en Tine in Noord-Darfur. UNSC, S/2015/141, 26 februari 2015. UNSC, S/2015/163, 13 maart 2015.

¹⁹³ UNSC, S/2015/141, 26 februari 2015.

¹⁹⁴ Het leger verdreef de rebellen uit het strategisch gelegen Fanga gebied –op de weg van El Fasher naar Nyala – naar de Jebel Marra. Radio Dabanga, *Nine villages attacked by Sudan's militias, air force in North Darfur*, 31 december 2014. Radio Dabanga, *Rebels, militia forces clash, villages raided and bombed in North Darfur*, 1 januari 2015. AFP, *Sudan troops battle Darfur rebels for strategic area*, 2 januari 2015. AFP, *Sudan forces recapture Jebel Marra area from Darfur rebels*, 2 januari 2015. OCHA, *Humanitarian Bulletin*, 4 januari 2015. Radio Dabanga, *Thousands hiding in Darfur's East Jebel Marra without water, food*, 6 januari 2015.

¹⁹⁵ UNSC, S/2015/141, 26 februari 2015.

de regering gaandeweg de overhand in het conflict in Darfur. De SLA/MM en JEM-Gibril zijn aanmerkelijk verzwakt, terwijl de SLA/AW is teruggedrongen op een klein gebied.¹⁹⁶ In de Jebel Marra worden nu de belangrijkste steden gecontroleerd door de regering, terwijl de dorpen daaromheen veelal onder controle van de rebellen staan.¹⁹⁷ De SLA/AW controleert nog wel Rokoro, maar niet langer Golo en Guldo.¹⁹⁸ De SLA/MM opereert in de strook tussen Jebel Marra en de grens tussen Noord- en Zuid-Darfur; ze trekken door gebieden in een corridor die loopt in een boog van Sabun via Shangil Tobaya naar het zuiden in de richting van Labado en vervolgens naar Gereida en Zuid-Sudan.¹⁹⁹ In de centrale *corridor* zijn plaatsen als Kolma, Davila, Shangil in het noorden en Menawash, Um Kunnha, Labado, Muhasheriya in Zuid- en Oost-Darfur in handen gevallen van de regering, maar rondom de *corridor* is de situatie nog steeds fluïde.²⁰⁰

Hieronder volgen enige voorbeelden van geweldsincidenten.

- Op 13 december 2013 viel de SLA/Abdul Wahid een legerkamp aan bij Abata in Centraal-Darfur. Daarbij werden 18 militairen gedood en raakten 18 militairen gewond.²⁰¹
- Op 9 januari 2014 viel de SLA/AW in Centraal-Darfur een konvooi van vrachtwagens onder begeleiding van het leger aan. Daarbij werden 12 aanvallers gedood.²⁰²
- Op 13 maart 2014 viel de SLA/MM een militaire basis in Mellit aan, waarbij 50 militairen en 18 burgers werden gedood.²⁰³
- Op 20 maart 2014 viel de SLA/MM de plaatsen Haskanita, El Laeit, Jar Elnabi en El Taweisha in Noord-Darfur, waarbij 85.000 mensen op de vlucht sloegen.²⁰⁴
- Op 26 april 2014 vernielden luchtbombardementen op de plaats Khazan Orschi in Noord-Darfur het water reservoir - de enige waterbron in het gebied - en een basisschool.²⁰⁵
- Op 27 juni 2014 werden twee SLA/MM commandanten en de leider van de Sudan Liberation Movement for Justice, Ali Karbino, gedood in het gebied Al Quba, ten noorden van Kutum in Noord-Darfur.²⁰⁶
- Op 11 september 2014 liep een konvooi van de regering, dat onderweg was van Nyala naar El Fasher, in een hinderlaag van de SLA/MM in het dorp Nurtic bij de UNAMID basis in Shangil Tobaya. Daarbij vielen vier doden.²⁰⁷
- Op 15 oktober 2014 werden bij gevechten tussen regeringstroepen en de SLA/AW bij het Straha ontheemdenkamp in Nertiti in Centraal-Darfur twee militairen gedood en drie SLA/AW strijders.²⁰⁸
- Op 14 december 2014 vonden bombardementen plaats in het gebied van Sabanga in Centraal-Darfur; daarbij werden acht SLA/AW strijders gedood.²⁰⁹

¹⁹⁶ UNSC, S/2015/163, 13 maart 2015.

¹⁹⁷ Vertrouwelijke bron.

¹⁹⁸ Ibid.

¹⁹⁹ Ibid.

²⁰⁰ Vertrouwelijke bron. Voor kaarten van Darfur zie <http://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/8590.pdf>. Zie ook UNSC, S/2015/378, 26 mei 2015.

²⁰¹ Radio Dabanga, *Sudanese army and rebels clash in Zalingei, Central Darfur*, 13 december 2013. UNSC, S/2014/26, 15 januari 2014.

²⁰² UNSC, S/2014/279, 15 april 2014.

²⁰³ De aanvallers plunderden de markt in Mellit en lieten gevangenen vrij, waarna ze zich een dag later terugtrokken. UNSC, S/2014/515, 22 juli 2014.

²⁰⁴ UNSC, S/2014/279, 15 april 2014.

²⁰⁵ Radio Dabanga, *Air raids destroy only water source of Orschi, North Darfur*, 27 april 2014. UNSC, S/2014/515, 22 juli 2014.

²⁰⁶ UNSC, S/2014/515, 22 juli 2014.

²⁰⁷ UNSC, S/2014/852, 26 november 2014.

²⁰⁸ Ibid.

²⁰⁹ UNSC, S/2015/141, 26 februari 2015.

- Op 22 januari 2015 vielen bij een zware aanval op de SLA/AW in Deribat²¹⁰ twaalf doden. De dorpen Katur, Dubo El Madrasa, Barara, Wadi Lei Gina en Usajanga werden gebombardeerd door de luchtmacht.²¹¹

Milities

Gedurende de periode van 15 april 2014 tot 15 juli 2014 gingen Arabische milities door met het ondersteunen van legeroffensieven tegen rebellengroeperingen.²¹² In augustus en september 2014 versterkten Arabische milities en de *Rapid Support Forces* hun controle over gebieden in Noord-, Zuid- en Oost-Darfur met aanvallen op burgers (waaronder ontheemden) door de Noordelijke Rizeigat in Korma, Tawilla en Shangil Tobaya (Noord-Darfur) en de Noordelijke en Zuidelijke Rizeigat en de Misseriya in Menawashi (Zuid-Darfur) en Labado (Oost-Darfur).²¹³ Een befaamde commandant is bijvoorbeeld Abdelfatah Burhan.²¹⁴

- Op 16 augustus 2014 vuurden 100 Arabische mannen op kamelen met machinegeweren drie uur lang in het wilde weg bij het kamp in Hamada.²¹⁵
- Op 8 januari 2015 vonden in de omgeving van Tawila²¹⁶ en El Fasher²¹⁷ in Noord-Darfur verscheidene aanvallen, veediefstallen en verkrachtingen plaats door regeringsgezinde milities.²¹⁸
- Op 11 januari 2015 werden bij een aanval van een regeringsgezinde militie in Sani Haie bij Mellit in Noord-Darfur vier mensen gedood en bijna drieduizend stuks vee gestolen.²¹⁹
- Eind maart 2015 vielen ten minste 48 doden en gewonden bij een aanval van een regeringsgezinde militie op een aantal dorpen²²⁰ ten noordwesten van El Fasher.²²¹

Tribale conflicten

Het stammengeweld in Darfur, vooral tussen Arabische groepen herders, nam significant toe in 2013 en 2014. Het Sudanese leger was niet bereid of in staat om burgers tegen het geweld te beschermen en nam in sommige gevallen deel aan de gevechten.²²² De tribale conflicten werden gaandeweg heviger door de toegenomen concurrentie om vruchtbaar land en lucratieve mineralen en koolwaterstoffen zoals goud en olie. Tegelijkertijd kwam de regering geld tekort om de paramilitaire

²¹⁰ Een van de bastions van de SLA/AW in het gebied ten noorden van de East Jebel Marra.

²¹¹ De dorpen werden tevens onder vuur genomen door een konvooi van de RSF, dat bestond uit ten minste 200 voertuigen. Radio Dabanga, *Start of major offensive on Darfur's East Jebel Marra rebel stronghold*, 22 januari 2015. Zie ook Radio Dabanga, *Ten villages torched in Darfur's Jebel Marra*, 26 januari 2015.

²¹² Er werden ongeveer 45 incidenten geregistreerd waarbij Arabische milities waren betrokken. De aanvallen werden gekenmerkt door moorden, verkrachting, brandstichting en veediefstal. Dertig aanvallen vonden plaats in Noord-Darfur, waarbij vijftien aanvallen waren gericht tegen verscheidene SLA/MM dorpen in Korma. UNSC, S/2014/515, 22 juli 2014.

²¹³ UNSC, S/2014/852, 26 november 2014.

²¹⁴ Radio Dabanga, *Start of major offensive on Darfur's East Jebel Marra rebel stronghold*, 22 januari 2015.

²¹⁵ Op 14 augustus 2014 dreigden 45 Arabische mannen in uniformen van de *Rapid Support Forces*, het leger en de *Border Guards* de ontheemdenkampen in Hamada en Mosku aan te vallen, omdat kampbewoners op 9 augustus bloedgeld van de RSF zouden hebben gedood. Na interventie van het leger betaalden de ontheemden bloedgeld voor de dood van de twee gedode mannen. UNSC, S/2014/852, 26 november 2014.

²¹⁶ In de plaatsen Kunjara, Um Burma, Tabla, Hillet Gargaf en Haskanita.

²¹⁷ In de plaatsen Shagera, Golo, Guruga, Um Ashoush, Kuem, Terkeina en Jega

²¹⁸ Daaronder de militie van Badur Abu Kineish. Volgens ooggetuigen keken regeringstroepen toe hoe het vee werd gestolen. Radio Dabanga, *North Darfur affected by fighting, cattle thefts, displacement*, 10 januari 2015.

²¹⁹ Radio Dabanga, *Four killed, huge cattle theft in Mellit, North Darfur*, 11 januari 2015. Zie ook Radio Dabanga, *Militiamen raid Konjara village, Tawila district in North Darfur*, 13 januari 2015. Radio Dabanga, *More than 20 dead in herders' clash with RSF, North Darfur*, 16 januari 2015.

²²⁰ Jambo, Ghireiban en Turra.

²²¹ Radio Dabanga, *48 killed, injured in militia attacks on North Darfur villages*, 2 april 2015. Radio Dabanga, *Militias return from North Darfur raids with food, cattle*, 3 april 2015.

²²² Hoewel botsingen tussen gemeenschappen, bijgestaan door stammilites, al in Darfur voorkwamen lang voordat de opstand begon in 2003, werd de strijd om de hulpbronnen na de economische terugval van Sudan zo hevig dat deze de gevechten tussen het leger en de rebellen heeft verdrongen als voornaamste oorzaak van het geweld tegen burgers en het op gang brengen van stromen van ontheemden. Human Rights Watch, *World Report 2014 – Sudan*, 21 januari 2014. UNSC, S/2014/138, 25 februari 2014.

milities te betalen. Daardoor gingen leden van de *Popular Defence Forces*, de *Central Reserve Police* en de *Border Guards* op zoek naar alternatieve inkomsten.²²³

In de verslagperiode vonden stamconflicten plaats tussen de Ma'alia en de zuidelijke Rizeigat²²⁴ om de controle over weidegronden en potentiële oliegebieden in Adila en Abu Karinka in Oost-Darfur.²²⁵ De Ma'alia vochten tevens met de Hammar in het grensgebied tussen Oost-Darfur en West-Kordofan als gevolg van veediefstal.²²⁶ De noordelijke Rizeigat en de Beni Hussein streden om de kleine goudmijnen in Jebel Amer in Noord-Darfur.²²⁷ De Salamat en de Misseriya²²⁸ vochten conflicten uit over land en natuurlijke hulpbronnen in Centraal-Darfur.²²⁹ Daarnaast vochten de Misseriya met de Khozam Centraal-Darfur, de Abbala van de Noordelijke Rizeigat met de Gimir en de Tama in Noord-Darfur²³⁰ en de Fallatta met de Habbaniya in Zuid-Darfur.²³¹ De spanningen tussen stammen liepen zo hoog op dat zelfs betrekkelijk kleine en op zich onschuldige voorvallen konden leiden tot grote aantallen doden en gewonden.²³² In het laatste kwartaal van 2014 registreerde UNAMID 500 doden, waarvan vele als gevolg van een stammenstrijd.²³³ Begin 2015 werden de gevechten tussen stammen om toegang tot land, water, weidegrond en natuurlijke hulpbronnen voortgezet; de intensiteit daarvan nam aanvankelijk af, maar nam daarna weer toe.²³⁴

Hieronder volgen enige voorbeelden van geweldsincidenten.

- Op 30 oktober 2013 vielen in Mukjar in Centraal-Darfur tenminste 75 doden en tientallen gewonden bij hevige botsingen tussen de Misseriya en de Salamat.²³⁵
- Op 1 december 2013 vielen bij gevechten tussen de Mahariya en de Bisheshab in het gebied Jebel Jou, ten noorden van Zalingei in Centraal-Darfur, ten minste 50 doden.²³⁶
- Op 5 en 6 december 2013 raakten de Ma'alia slaags met de Hamar bij Zarga Muhajid in Oost-Darfur. Daarbij werden 36 Ma'alia en 12 Hamar gedood.²³⁷

²²³ UNSC, S/2014/138, 25 februari 2014.

²²⁴ Radio Dabanga, *Sudan's HAC: 134,000 tribal clashes displaced in need of aid*, 26 oktober 2013. Zie ook AFP, *Dozens killed in tribal clashes in Sudan's East Darfur: MP*, 11 mei 2015. Sudan Tribune, *Sudanese government approves strategy to end tribal fighting in East Darfur*, 17 mei 2015.

²²⁵ Bij de gevechten in juli en augustus 2014, waaraan ook de *Rapid Support Forces* en de *Border Guards* deelnamen, vielen 320 doden. UNSC, S/2015/163, 13 maart 2015.

²²⁶ UNSC, S/2015/163, 13 maart 2015.

²²⁷ Ibid.

²²⁸ Tijdens de verslagperiode werden de gevechten tussen de Salamat en de Misseriya, die in april 2013 begonnen om landbezit en lokaal politiek gezag, voortgezet ondanks een vredespact dat de stammen op 3 juli 2013 sloten. UNSC, S/2014/515, 22 juli 2014. Radio Dabanga, *Dozens slain in renewed Misseriya-Salamat clashes in Central Darfur*, 14 november 2013. AFP, *Tribal fight 'kills 100' in Sudan's Darfur: Chad troops dead*, 16 november 2013.

²²⁹ Van 18 tot 21 september 2014 vormden de leiders van de Noordelijke Rizeigat en de Beni Husseinleiders uit El Geneina (West-Darfur), Nyala (Zuid-Darfur) en Zalingei (Centraal-Darfur) een vredescomité en voerden zij een campagne in het gebied van de goudmijnen van Jebel Amer. UNSC, S/2014/852, 26 november 2014. UNSC, S/2015/163, 13 maart 2015.

²³⁰ UNSC, S/2014/279, 15 april 2014.

²³¹ UNSC, S/2014/852, 26 november 2014.

²³² De meeste conflicten werden uitgevochten op de grens van Oost-Darfur en West-Kordofan. UNSC, S/2014/515, 22 juli 2014.

²³³ UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 16 oktober 2014.

²³⁴ Er werden acht confrontaties geregistreerd met veertig doden tegenover elf confrontatie met 377 doden in het voorgaande kwartaal. UNSC, S/2015/141, 26 februari 2015. Zie ook Sudan Tribune, *Heavy tribal clashes erupt in East Darfur*, 11 mei 2015.

²³⁵ Zeshonderd Salamat strijders te paard vielen drie Misseriya dorpjes aan, staken ongeveer 95 huizen in brand en namen al het vee mee, waarna de Misseriya de tegenaanval inzetten. Radio Dabanga, *Salamat torch Misseriya settlements near Mukjar, Central Darfur*, 30 oktober 2013.

²³⁶ Radio Dabanga, *50 casualties in inter-tribal clash between herdsmen in Central Darfur*, 1 december 2013.

²³⁷ De gevechten braken uit nadat een groep Ma'alia had geprobeerd om land af te palen dat werd opgeëist door de Hamar. Het betwiste gebied is rijk aan olie. Radio Dabanga, *Ma'alia-Hamr clashes kill 27, injure 30, displace 6,000 in Sudan's West-Kordofan*, 9 december 2013. UNSC, S/2014/26, 15 januari 2014.

- Op 18 februari 2014 braken gevechten uit tussen de Salamat en de Misseriya in het dorp Salih bij Um Dukhun in Centraal-Darfur. Bij het geweld vielen 28 doden, de meeste van de Salamat.²³⁸
- Op 22 maart 2015 vonden gevechten plaats tussen de Falata en de Salamat in Zuid-Darfur. Na drie dagen was het aantal slachtoffers opgelopen tot 100 doden en gewonden.²³⁹
- Op 22 en 23 mei 2014 vielen bij botsingen tussen de Ma'alia en de Hamar in El Garuf in Oost-Darfur tientallen doden.²⁴⁰
- Op 26 juni 2014 werden bij gevechten tussen de Noordelijke Rizeigat en de Beni Hussein in El Sireif in Noord-Darfur 26 Beni Hussein strijders gedood en een onbekend aantal Rizeigat.²⁴¹
- Op 27 juni 2014 werden bij gevechten tussen de Awlad Imran en de El Ziyoud clans van de Misseriya in Babanusa in West-Kordofan 70 Awlad en 23 Ziyoud strijders gedood.²⁴²
- Op 30 juni en 1 juli 2014 vielen bij gevechten tussen de Ma'alia en de Hamar in Um Shaalouba in Oost-Darfur ten minste 25 doden en raakten enkele tientallen gewond.²⁴³
- Op 16 augustus 2014 vielen bij hevige gevechten tussen de Ma'alia en de Rizeigat bij Abu Karinka in Oost-Darfur 47 doden en 113 gewonden.²⁴⁴
- Op 20 augustus 2014 kwamen bij gevechten over land in het Umm Rakuba district in Oost-Darfur tussen de Ma'alia en de Rizeigat vele tientallen strijders²⁴⁵ om het leven.²⁴⁶
- Op 23 november 2014 en de dagen erna vielen bij gevechten tussen de Zioud en de Awlad Amran²⁴⁷ in Al-Quwik bij de grens met Zuid-Sudan volgens de Misseriya 133 doden.²⁴⁸
- Tussen 28 en 30 november 2014 leidden gevechten tussen rivaliserende stammen van de Misseriya in West-Kordofan tot 156 doden en 183 gewonden.²⁴⁹
- Op 18 en 19 maart 2015 vielen bij gevechten tussen de Arabische Zayadiya en de niet-Arabische Berti in Mallit in Noord-Darfur ongeveer 20 doden. Beide zijden gebruikten zware wapens.²⁵⁰

Goudmijnen

Door de ontdekking van goud in het Jebel Amer gebied in Darfur is het meer dan tien jaar oude conflict in Darfur van een etnische en politieke strijd gedeeltelijk veranderd in een gevecht om edelmetaal. Arabische stammen, die daar zwaar

²³⁸ Aanleiding was de moord op Omda Musa El Tahir van de Misseriya. Radio Dabanga, *Central Darfur town 'a battlefield' as Misseriya, Salamat clash*, 19 februari 2014. Radio Dabanga, *'Central Darfur tribal clashes result of security gap': Governor*, 23 februari 2014. UNSC, S/2014/279, 15 april 2014.

²³⁹ Het grote aantal slachtoffers bij stamtwisten wordt toegeschreven aan een toenemend gebruik van machinegeweren en zware wapens als gevolg van de proliferatie van wapens in de regio. Sudan Tribune, *Death toll of South Darfur tribal clashes rises to 100 people*, 25 maart 2015.

²⁴⁰ Radio Dabanga, *Ma'aliya-Hamar conflict flares up; dozens killed in East Darfur*, 23 mei 2014.

²⁴¹ Op 29 juni 2014 demonstreerden de Beni Hussein voor het parlamentsgebouw in Khartoum en overhandigden een memorandum waarin stond dat 1.013 personen waren gedood en 700 gewond sinds de escalatie van het geweld in 2013. UNSC, S/2014/515, 22 juli 2014.

²⁴² De Ziyoud clan verklaarde zich te hebben teruggetrokken uit de NCP, omdat de regering zich niets gelegen liet liggen aan tribale conflicten. Radio Dabanga, *Sudan's Misseriya clans clash again in West-Kordofan*, 30 juni 2014.

²⁴³ Radio Dabanga, *25 die, 35 wounded as Ma'aliya-Hamar clash in East Darfur*, 1 juli 2014. AFP, *Sudan tribal militia battles kill up to 22*, 2 juli 2014.

²⁴⁴ De gevechten braken uit na een veediefstal waarvan beide partijen elkaar beschuldigden. Radio Dabanga, *47 die in fierce Ma'aliya, Rizeigat clashes in East Darfur*, 17 augustus 2014.

²⁴⁵ In andere berichten wordt gesproken over honderden doden, maar de aantallen kunnen niet door onafhankelijke waarnemers worden bevestigd.

²⁴⁶ AFP, *'Dozens killed' in Darfur tribal fighting*, 20 augustus 2014.

²⁴⁷ Twee subclans van de Misseriya.

²⁴⁸ Bij de gevechten om land in het olierijke gebied gebruikten beide clans zware machinegeweren. AFP, *Over 100 dead in clashes in Sudan's Kordofan: tribes*, 27 november 2014.

²⁴⁹ UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 21 januari 2015.

²⁵⁰ AFP, *Deadly ethnic clashes in Sudan's North Darfur: tribes*, 20 maart 2015. Radio Dabanga, *More than 48,000 Berti affected by militia violence in North Darfur*, 12 april 2015.

waren bewapend door de regering om opstandelingen te onderdrukken, beschoten elkaar om de mijnen in handen te krijgen.²⁵¹ Na de afscheiding van Zuid-Sudan moedigde de regering, om het verlies aan inkomsten uit olie te compenseren, mensen aan om goud te zoeken.²⁵² De export van goud, aanvankelijk tien procent van de totale uitvoer, verdubbelde in 2013.²⁵³ Daarnaast zou een kwart van de jaarlijks goudproductie het land uit gesmokkeld worden.²⁵⁴ In januari 2013 werd een goudgroeve in Jebel Amir – waar elke zak zand van 50 kg één kilo goud bevatte – de inzet van een bitter gevecht tussen leden van de Beni Hussein stam, die het land sinds koloniale tijden in handen had, en de Rizeigat stam, die bestaat uit nomaden zonder traditionele landrechten in Noord-Darfur die zich steeds vaker met geweld vestigt op andermans land. Beide stammen hebben leden bij de *Haras-al-Hodud* ("Border Guard").²⁵⁵ De *Haras-al-Hodud* stond begin 2014 *de jure* nog steeds onder controle van de regering, maar *de facto* gehoorzaamden de strijders alleen bevelen van krijgsheren en aarzelden niet elkaar te bestrijden.²⁵⁶ De strijders, die aanvankelijk moesten vechten tegen rebellen, keerden zich in toenemende mate tegen de overheid, omdat ze zich in de steek gelaten voelden. Kregen ze eerst een salaris, een auto, benzine en een uniform, daar was nu een einde aan gekomen.²⁵⁷

Criminaliteit en banditisme

De verslechterde economische situatie en de strijd om de natuurlijke hulpbronnen leidden (ook) tot een toename van criminaliteit en banditisme in 2014.²⁵⁸ Het banditisme concentreert zich op de hoofdsteden El Fasher, Nyala en Zalingei²⁵⁹ en alle doorgaande routes met vrachtwagens en bussen. Op het platteland daarbuiten heerst geen extreem banditisme.²⁶⁰ Op 15 juli 2014 kondigde de gouverneur van Zuid-Darfur noodregelen af om de criminaliteit terug te dringen. Hij stelde onder meer een avondklok in en liet ontheemdenkampen doorzoeken.²⁶¹ Hoewel deze maatregelen hebben bijgedragen aan een verbetering van de veiligheidssituatie in

²⁵¹ Regeringsgezinde milities onttrokken zich vanaf 2011 langzaam maar zeker aan de controle van Khartoum in een fel gevecht om goud en macht. ICG, *Out for Gold and Blood in Sudan*, 1 mei 2014.

²⁵² In 2013 schuimde volgens het ministerie van mijnbouw een half miljoen goudzoekers met metaaldetectoren en drilboren Darfur en het noorden van het land af. Uit alle delen van Sudan, maar ook uit de Centraal-Afrikaanse Republiek, Tsjaad, Niger en Nigeria, stroomden goudzoekers toe.

²⁵³ UNDP, *Trends in the Sudanese Economy -1st Quarter 2014*, april 2014.

²⁵⁴ Het goud wordt in tassen of ondergoed de grens met Tsjaad over gesmokkeld. Vandaar gaat het naar de hoofdstad N'Djamena en uiteindelijk naar Dubai. ICG, *Out for Gold and Blood in Sudan*, 1 mei 2014.

²⁵⁵ Dit is een paramilitaire eenheid van de regering, dat in eerste instantie werd opgezet om de grenzen van Sudan te bewaken. Bij de gevechten om Jebel Amir beschuldigden alle partijen Khartoum van het aanwakkeren van het conflict als voorwendsel om zich toegang te verschaffen tot de goudmijnen. ICG, *Out for Gold and Blood in Sudan*, 1 mei 2014.

²⁵⁶ Bij de strijd om Jebel Amir was het Rizeigat contingent van de Haras-al-Hodud eenvoudig weg sterker. Het plunderde de mijn en de omringende dorpen en nam de controle van het gebied over. Reuters, *The Darfur conflict's deadly gold rush*, 8 oktober 2013. ICG, *Out for Gold and Blood in Sudan*, 1 mei 2014.

²⁵⁷ Officieel heeft Khartoum in Darfur 30.000 militairen ingezet en 20.000 *Haras-al-Hodud*. Maar niemand weet hoeveel militairen en *border guards* nog steeds voor de regering vechten in plaats van voor de stammen waaruit ze zijn gerekruteerd. Naar schatting zouden de milities in Darfur 200.000 strijders hebben. ICG, *Out for Gold and Blood in Sudan*, 1 mei 2014.

²⁵⁸ Daarnaast bood de terugtrekking van SRF strijders uit hun bastions, vooral uit Kutum, Mellit, Korma, Birkat, Tawilla en Thabit in Noord-Darfur en rondom Menawashi en tussen Nyala en Gaida in Zuid-Darfur, aan criminele groepen de mogelijkheid om hun controle over die plaatsen uit te breiden door het intimideren en aanvallen van de bevolking. De criminele activiteiten – er werden in deze periode 422 misdrijven geregistreerd – bestonden uit aanvallen op dorpen, verkrachtingen en ontvoeringen. De meeste misdrijven vonden plaats in de omgeving van ontheemdenkampen. UNSC, S/2014/515, 22 juli 2014. UNSC, S/2014/852, 26 november 2014.

²⁵⁹ De hoofdkwartieren van UNAMID met bijbehorende *Four-wheel drive's* trekken banditisme aan. Vertrouwelijke bron.

²⁶⁰ Vertrouwelijke bron.

²⁶¹ De gouverneur stelde een avondklok in, legde een reisverbod op aan gewapende burgers, verbood het dragen van maskers en het rijden in auto's zonder nummerbord; daarnaast gelaste hij het doorzoeken van ontheemdenkampen om personen aan te houden die zich bezig hielden met criminele activiteiten en/of in het bezit waren van wapens of alcohol. Er werd een noodrechtbank opgericht en de gouverneur stelde openbare aanklagers in. Van 3 tot 5 augustus 2014 werden de ontheemdenkampen Otash en Al Salam doorzocht; daarbij werden personen die werden verdacht van criminele activiteiten aangehouden en vervolgd. UNSC, S/2014/852, 26 november 2014.

Zuid-Darfur protesteerden ontheemden fel tegen het doorzoeken van hun kampen.²⁶² Van 15 februari 2014 tot 15 februari 2015 werden 762 misdrijven tegen burgers geregistreerd, tegenover 684 in het jaar daarvoor.²⁶³

1.2.1 Documenten

In Sudan is er een algemene identificatieplicht vanaf de leeftijd van 16 jaar. Deze identificatieplicht wordt met name in steden en gebieden waar controleposten zijn ingericht gehandhaafd. Indien men op straat gevraagd wordt zich te legitimeren kan naast het tonen van een officieel identiteitsbewijs ook volstaan worden met het tonen van een niet-officieel identiteitsbewijs.²⁶⁴ Ook kan een ander persoon (bijvoorbeeld een vriend of familielid) garant staan voor de identiteit van de persoon in kwestie.

De Sudanese autoriteiten zijn in mei 2011 begonnen om alle Sudanese opnieuw te registreren. De registratiegegevens worden in een centrale database (*Civil Register*) van het ministerie van Binnenlandse Zaken vastgelegd. Iedere Sudanese ontvangt een nationaal nummer (*raghm al-watani*). Om een nationaal nummer te krijgen moet worden overlegd: een geboortecertificaat of leeftijdsverklaring; een bewijs van verblijfplaats; een nationaliteitscertificaat²⁶⁵, nationale identiteitskaart of paspoort; een verklaring van bloedgroep en een werkgeversverklaring. Een nationaal nummer kan ook vanuit het buitenland worden aangevraagd.

Nationale identiteitskaart

De nationale identiteitskaart (*national ID*) is vanaf de leeftijd van zeven jaar facultatief te verkrijgen. Vanaf de leeftijd van 16 jaar is de nationale identiteitskaart verplicht. Vanwege de hoge kosten en het beperkt gebruik, beschikken in de praktijk maar weinig mensen over een nationale identiteitskaart. De geldigheidsduur van de nationale identiteitskaart is vijf jaar. De nationale identiteitskaart moet worden aangevraagd bij het ministerie van Binnenlandse Zaken.²⁶⁶ De nationale identiteitskaart kan niet vanuit het buitenland worden aangevraagd. De identiteitspas wordt sinds 2010 uitgegeven als geplastificeerde (kleine) pas mét foto. Op de voorkant staat het nationale nummer. Dit nummer is noodzakelijk bij allerlei procedures. Bij sollicitaties, het openen van een bankrekening, de aankoop van een huis, de inschrijving op een universiteit en het verkrijgen van een uitreisvisum heeft men een nationale identiteitskaart nodig. Buitenlanders kunnen geen nationaal nummer krijgen, zelfs niet als ze al jaren in Sudan wonen. Zie ook onder fraude.

Paspoort

Sinds 2008 worden in Sudan biometrische paspoorten afgegeven door het ministerie van Binnenlandse Zaken. Dit biometrische paspoort bevat onder meer een vingerafdruk, een digitale pasfoto en een handtekening.²⁶⁷ Het biometrische

²⁶² UNSC, S/2014/852, 26 november 2014.

²⁶³ De sleutelfactoren waren de verspreiding van wapens, de zwakke rechtsstaat en straffeloosheid. Gewapende Arabische nomaden beschuldigen vaak ontheemden van aanvallen op hen en eisten daarvoor een exorbitante compensatie. De ontheemden gaven meestal toe aan dergelijke eisen uit angst voor represailles. UNSC, S/2015/163, 13 maart 2015.

²⁶⁴ Bijvoorbeeld een lidmaatschapskaart van een vereniging, een schoolpasje of een werkpas.

²⁶⁵ Zie voor bijzonderheden over het nationaliteitscertificaat het Algemeen ambtsbericht Sudan van oktober 2013.

²⁶⁶ Zie voor bijzonderheden over de aanvraagprocedure het Algemeen ambtsbericht Sudan van oktober 2013. Er staan kantoren van het ministerie van Binnenlandse Zaken in de hoofdsteden van alle staten van Sudan. Men kan een national ID aanvragen in de staat waar men woont of in Khartoum. Vertrouwelijke bron.

²⁶⁷ Bij de aanvraag van een paspoort worden ook vingerafdrukken afgenomen; deze worden vergeleken met de afdrukken die zijn genomen voor het *national ID*. Zie voor bijzonderheden over de aanvraagprocedure van het paspoort het Algemeen ambtsbericht Sudan van oktober 2013.

paspoort is vijf jaar geldig en kan niet worden verlengd. Slechts op een paar kantoren in Sudan worden biometrische paspoorten afgegeven. De oude handgeschreven paspoorten, die tijdens de verslagperiode nog in urgente (zoals medische) gevallen werden afgegeven, hebben een geldigheidsduur van twee jaar en kunnen maximaal vier keer worden verlengd. De autoriteiten hebben verklaard eind 2015 te zullen stoppen met de uitgifte van handgeschreven paspoorten, die in landen als Saudi-Arabië, de VS en Canada niet meer worden geaccepteerd.

Vreemdelingenpolitie

Buitenlanders die Sudan binnenkomen moeten zich binnen drie dagen laten registreren bij de vreemdelingenpolitie. Ethiopiërs en Eritreeërs die zich laten registreren krijgen een pasje waarop geen veiligheidskenmerken zijn aangebracht. De identiteit van de aanvrager van deze pas wordt niet geverifieerd. Men schrijft de naam op die de aanvrager van de pas opgeeft. De vreemdelingenpolitie zegt geen tijd te hebben om de identiteit te verifiëren, omdat er daarvoor te veel buitenlanders in Sudan zijn. Veel Eritreeërs die in het oosten de grens overkomen, melden zich niet bij de Immigratiedienst (COR). Eritreeërs die naar de vreemdelingenpolitie gaan en 150 Sudanese ponden betalen krijgen een geplastificeerd vreemdelingenpasje (*alien ID*) voorzien van een foto. Dit pasje is een verblijfsvergunning.²⁶⁸ Zie ook paragraaf 3.1.

Documentfraude

Vervalsingen van officiële documenten komen op grote schaal voor in Sudan.²⁶⁹ De nieuwe nationale identiteitskaarten, nationaliteitscertificaten en paspoorten zijn over het algemeen moeilijker te vervalsen dan de oude versies. Er zijn ook praktijken bekend van omkoping van beampten om originele documenten met valse informatie te verkrijgen.

Volgens bronnen zijn de meest voorkomende vormen van documentfraude ten behoeve van asielaanvragen in het buitenland:

- valse documenten omtrent detentie en arrestatie vanwege politieke redenen;
 - zich uitgeven voor een ander persoon door middel van valse of vervalste documenten;
 - documenten met valse informatie inzake geboortedatum en geboorteplaats.
- Het zou in de meeste gevallen van documentfraude om vervalsingen gaan en niet zozeer om frauduleuze documenten (juiste documenten met valse informatie).

Veel Sudanese, Ethiopiërs en Eritreeërs zijn in het bezit van valse (handgeschreven) paspoorten.²⁷⁰ De Sudanese vervalsen ook Schengen visa en asiel verblijfpasjes uit andere landen. De Sudanese grenspolitie heeft onvoldoende apparatuur om documenten te verifiëren, ze worden slechts met een UV-lamp gecontroleerd. Maar ook op deze manier worden volgens een bron jaarlijks enkele honderden valse Sudanese paspoorten aangetroffen. Houders van valse documenten kunnen maximaal vijf tot zeven jaar gevangenisstraf krijgen en een boete. Degenen die worden betrapt, hebben het valse paspoort vaak van een mensensmokkelaar ontvangen.²⁷¹ Het elektronische paspoort dat in Duitsland wordt vervaardigd en in

²⁶⁸ Degenen die tijdens razzia's om illegale buitenlanders op te pakken een pasje konden laten zien werden met rust gelaten. Vertrouwelijke bron.

²⁶⁹ Vooral op het platteland bekommert men zich niet om documenten zoals geboorteakten. Huwelijken worden niet zelden voltrokken zonder huwelijksakte. Wie later toch documenten nodig heeft kan deze laten fabriceren. Volgens een bron kan men in Sudan elk gewenst document krijgen, mits men daarvoor betaalt. Vertrouwelijke bron.

²⁷⁰ Vertrouwelijke bron.

²⁷¹ De valse paspoorten worden het meest gebruikt op weg naar bestemmingen in Europa. Veelal wordt gevlogen met Ethiopian Airways. Ook worden veel valse paspoorten aangetroffen in *transit* in Doha en Dubai. Vertrouwelijke bron.

Sudan bedrukt is vanwege een groot aantal veiligheidskenmerken veel moeilijker te vervalsen.²⁷² Het nationaliteitscertificaat is eenvoudig na te maken.²⁷³ Zie voor bijzonderheden over het nationaliteitscertificaat het Algemeen ambtsbericht van oktober 2013.

²⁷² Het is een *machine-readable travel document* (MRTD). Elke pagina heeft een specifiek nummer, de bladzijden – waarop teksten in micro print staan – zijn met laser gebonden.

²⁷³ Na hun afstuderen op de universiteit moeten studenten hun nationale dienstplicht vervullen. Sommigen gaan werken bij de instelling die nationaliteitscertificaat uitgeeft. Ze nemen *laptops* mee naar huis maken daar op bestelling valse certificaten. Ethiopiërs betalen naar verluidt 100 USD voor een Sudanese nationaliteitscertificaat. Vertrouwelijke bron.

2 Mensenrechten

In de verslagperiode was de mensenrechtensituatie in Sudan onverminderd slecht en verslechterde op een aantal punten verder. Met name personen die verdacht werden van betrokkenheid bij rebelligroepen in en buiten de conflictgebieden, mensenrechtenverdedigers, kritische journalisten, politiek actieve studenten en andere personen die zich uitspraken tegen het regime, liepen in de verslagperiode risico slachtoffer te worden van mensenrechtenschendingen. Daarbij zorgde het gemak en de willekeur waarmee de nationale veiligheidsdienst personen kon oppakken die als een bedreiging voor het regime worden gezien, voor een klimaat van angst en straffeloosheid. In de conflictgebieden (Darfur, Zuid-Kordofan en Blue Nile) werden op grote schaal mensenrechten geschonden door alle strijdende partijen.

2.1 Juridische context

2.1.1 *Verdragen en protocollen*

Voor informatie over verdragen en protocollen wordt verwezen naar het algemeen ambtsbericht Sudan van juni 2012.²⁷⁴

2.1.2 *Nationale wetgeving*

De interim-grondwet van 30 juni 2005 is in Sudan nog steeds van kracht. Sommige wetten in Sudan verlenen een hoge mate van vrijstelling van vervolging aan veiligheidsdiensten hetgeen tot straffeloosheid leidt.²⁷⁵ In januari 2015 keurde het parlement amendementen van de interim-grondwet goed, waaronder de uitbreiding van het mandaat van de *National Intelligence and Security Services* (NISS). Door de aanpassing van artikel 151 is de NISS niet alleen een veiligheids- en inlichtingendienst die zich richt op informatieverzameling, analyse en advies, maar krijgt ze een ruim mandaat om een veelvoud aan functies uit te oefenen die normaal gesproken worden uitgeoefend door het leger of door ordetroepen.²⁷⁶ Andere amendementen van de interim-grondwet betroffen de verkiezingen en het federale systeem.²⁷⁷ De staten mogen niet langer hun eigen gouverneurs kiezen, die worden na de grondwetswijziging benoemd door de president – een verdere formele toename van zijn macht.²⁷⁸

²⁷⁴ Voor specifieke informatie over verdragen en protocollen wordt verwezen naar: www.minbuza.nl/producten-en-diensten/verdragen/zoek-in-de-verdragenbank.

²⁷⁵ UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 10 april 2014.

²⁷⁶ In feite opereerden paramilitaire organisaties altijd al binnen de veiligheidsdienst, maar met dit amendement is dit vastgelegd in de grondwet. Het was tevens een legitimering van de incorporatie van de *Rapid Support Forces* binnen de NISS. Vertrouwelijke bron. Amnesty International, *Sudanese National Intelligence Service empowered to violate human rights*, 19 maart 2015.

²⁷⁷ Vertrouwelijke bron.

²⁷⁸ Ibid.

2.2 Toezicht

Nationale organisaties

De Sudanese overheid kent een aantal instellingen, dat toezicht houdt op de mensenrechtensituatie. De belangrijkste zijn de Adviesraad voor Mensenrechten en de Nationale Mensenrechtencommissie.

De Adviesraad voor Mensenrechten (*Advisory Council for Human Rights/ACHR*), die onderdeel is van het ministerie van Justitie, is verantwoordelijk voor de uitvoering van de aanbevelingen van de VN-Mensenrechtenraad.²⁷⁹ De Nationale Mensenrechtencommissie (*National Human Rights Commission/NHRC*), die onder meer belast is met onderzoek naar klachten over schendingen van mensenrechten²⁸⁰, nam een nationaal strategisch vierjaren plan aan voor de periode 2014 tot 2018. De uitvoering liet echter op zich wachten en in de verslagperiode waren er geen zichtbare verbeteringen bij de bescherming van mensenrechten.²⁸¹ Van het werk van de Adviesraad en de Mensenrechtencommissie zijn mensenrechtenverdedigers en andere vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld geen belangrijke wapenfeiten dan wel interventies op het gebied van mensenrechten bekend.²⁸²

VN

De VN Onafhankelijke Expert rapporteert periodiek aan de VN-Mensenrechtenraad.²⁸³ Op 25 december 2014 maakte de VN bekend dat de coördinator en de directeur van het *United Nations Development Programme* (UNDP) in Sudan, de Jordaniër Ali Al-Za'tari en de Nederlandse Yvonne Helle, het land moesten verlaten. Eerder had Sudan al het mensenrechtenkantoor van UNAMID gesloten. Het besluit van de autoriteiten kwam enkele dagen nadat de regering had geweigerd om UNAMID een tweede bezoek te laten brengen aan de plaats van de vermeende massaverkrachting door het leger in Tabit.²⁸⁴ Zie ook paragraaf 2.4.2.

Niet-gouvernementele organisaties

De bewegingsruimte van Sudanese en buitenlandse Ngo's is de afgelopen jaren sterk afgenomen. Geregeld worden Sudanese Ngo's geïntimideerd door veiligheidsdiensten en op last van de overheid gesloten als zij in de ogen van de autoriteiten té kritisch zijn of bijvoorbeeld verdachte buitenlandse (financiële) connecties hebben. Enkele Ngo's gingen buiten Sudan door met hun activiteiten, maar bleven lobbyen voor een registratie in Sudan zelf.²⁸⁵ Alle Ngo's moeten zich laten registreren bij een overheidsorgaan, de *Humanitarian Assistance Commission* (HAC). De HAC legt geregeld de activiteiten van Ngo's en de bewegingsvrijheid van

²⁷⁹ In de periode tot 2016 waren er 121 aanbevelingen, voornamelijk op het gebied van hervormingen van de grondwet en de nationale wetgeving, de ratificatie van internationale mensenrechtenverdragen en het versterken van het rechtsstelsel.

http://www.sd.undp.org/content/sudan/en/home/operations/projects/democratic_governance/dg_periodic_review.html.

²⁸⁰ Jaarlijks behandelt de NHRC 10 à 20 klachten van burgers, voornamelijk over de politie. Volgens een bron is de politie in Khartoum minder corrupt dan de politie in de regio. Vertrouwelijke bron.

²⁸¹ Naast de *Advisory Council for Human Rights* en de *National Commission for Human Rights* zijn in Sudan de volgende overheidsinstellingen op het gebied van mensenrechten aanwezig: *Human Rights Committee of the National Assembly*, *Unit for Combating Violence against Women and Children*, *National Council for Child Welfare*, *Family and Child Protection Unit of the Police Force*, *Women's Centre for Human Rights in the Ministry of Welfare and Social Security*, *Committee on Human Rights Education in the Ministry of Education*, *Office of the Special Prosecutor for Crimes in Darfur*. UNGA, A/HRC/27/69, 4 september 2014.

²⁸² Vertrouwelijke bron.

²⁸³ Human Rights Watch, *World Report 2014 – Sudan*, 21 januari 2014. UNGA, A/HRC/27/69, 4 september 2014.

²⁸⁴ Reuters, *Sudan expels two senior U.N. officials: sources*, 25 december 2014.

²⁸⁵ UNGA, A/HRC/27/69, 4 september 2014. UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan – Country of Concern*, 10 april 2014.

hun medewerkers aan banden, vooral in conflictgebieden als Darfur, Zuid-Kordofan en Blue Nile.²⁸⁶ *Médecins Sans Frontières* trok zich begin 2015 terug uit delen van Sudan.²⁸⁷ Zie ook paragraaf 2.3.1.

2.3 Naleving en schendingen

Hoewel in de interim-grondwet en het *Comprehensive Peace Agreement* (CPA) verschillende fundamentele rechten en vrijheden zijn opgenomen, worden deze door de Sudanese autoriteiten in veel gevallen niet gerespecteerd. Sinds de afscheiding van Zuid-Sudan zijn de mensenrechten in Sudan meer onder druk komen te staan. De autoriteiten treden hard op tegen kritische geluiden en oproepen voor politieke, sociaaleconomische of maatschappelijke hervormingen.

2.3.1 *Vrijheid van meningsuiting*

Vrijheid van meningsuiting is één van de grondrechten in de interim-grondwet maar deze wordt in de praktijk niet gerespecteerd. De autoriteiten traden in de verslagperiode hard op tegen personen die zich uitspraken tegen de regering. Er was sprake van intimidatie, arrestatie, detentie en mishandeling van personen die kritiek uiten op de sociaaleconomische, politieke- en/of mensenrechtensituatie, of zich uitspraken over gevoelige onderwerpen zoals de situatie in de conflictgebieden of het Internationaal Strafhof.²⁸⁸

Telefoon & Internet

De regering luisterde privé telefoongesprekken af. Een groot netwerk van regeringsinformatanten hield burgers in de gaten op scholen, universiteiten, markten, werkplaatsen en in woonwijken.²⁸⁹

De *National Telecommunications Corporation* (NTC) gaf vergunningen af aan internet- en telecommunicatiebedrijven. De NTC blokkeerde sommige websites en de meeste *proxy servers*²⁹⁰ die werden beschouwd als schadelijk voor de openbare zeden.²⁹¹

Internet afdeling NISS

In 2011, op het hoogtepunt van de Arabische Lente, besloot de regering, die beducht was voor de verspreiding van revolutionaire ideeën uit het buitenland via de sociale media, haar capaciteit om het internet te controleren uit te breiden. Een *Cyber Jihadist Unit* werd binnen de veiligheidsdienst opgericht om internet dissidenten uit te schakelen.²⁹² In antwoord op de demonstraties tegen de regering in september 2013 blokkeerde de NTC veelvuldig de websites Sudanese Online, Al-Rakaba en Hurriyat evenals You Tube en andere websites. De NTC sloot op 25

²⁸⁶ Freedom House, *Freedom in the World 2014 – Sudan*, 23 januari 2014.

²⁸⁷ Reuters, *Medical aid group MSF says pulls out of parts of Sudan*, 29 januari 2015.

²⁸⁸ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

²⁸⁹ Ibid.

²⁹⁰ Een *proxy server* is een *server* die zich bevindt tussen de computer van een gebruiker en de computer waarop de door de gebruiker gewenste informatie staat.

²⁹¹ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

²⁹² Twee honderd agenten in het hele land werkten in ploegendiensten om 24 uur per dag het internet af te struinen. De *Cyber Jihadist Unit* werd in 2012 versterkt toen het aantal blogs in een periode van 18 maanden groeide van 70 naar 300. Rekruten worden in Maleisië en in India opgeleid om het internet te monitoren, e-mail, Facebook en Twitter accounts te hacken, websites te blokkeren of uit de lucht te halen en tegenstanders te identificeren die moeten worden uitgeschakeld. De *Unit* heeft volledige vrijheid van handelen, dankzij de *National Security Act* van 2010. De NISS en de *Cyber-Jihadist Unit* worden ondersteund door de *National Telecommunication Corporation* (NTC). RSF, *Enemies of the Internet 2014 - Sudan: Scoring high in censorship*, 12 maart 2014.

september 2013 zelfs het internet voor 24 uur in het hele land af.²⁹³ Door de toename van internet censuur, installeerde een toenemend aantal websites van de oppositie haar servers in het buitenland. Zo staat de server van Sudanese Online sinds eind 2013 in de VS.²⁹⁴

Persvrijheid

De grondwet van 2005 erkent de persvrijheid, maar in de praktijk hebben de media met veel obstakels te maken. De *Press and Publication Act* uit 2009 geeft een door de regering ingestelde Persraad de mogelijkheid om de publicatie of uitzending van haar niet-welgezinde berichten te voorkomen, tijdelijk kranten te sluiten en zware boetes op te leggen voor overtredingen van de regels. Leden van de NISS nemen geregeld oplagen van kranten in beslag die de wet overtreden. Journalisten die over gevoelige onderwerpen schrijven riskeren arrestatie.²⁹⁵

Protesten september 2013

Gedurende de protesten van eind september 2013 hervatten de veiligheidsdiensten de censuur op artikelen vooraf, die in 2010 was opgeheven.²⁹⁶ Daarnaast gaven ze een richtlijn uit die negatieve artikelen over het opheffen van de subsidies verbod. Naar verluidt zouden 400 journalisten zijn gaan staken als gevolg van deze richtlijn.²⁹⁷ Journalisten kregen opdracht de betogers te omschrijven als 'vandalen' en 'saboteurs'. De krant met de grootste oplage in Sudan, *Al-Intibaha*, werd in september gesloten omdat het weigerde de richtlijnen van de regering op te volgen en verscheen pas na een maand opnieuw nadat de uitgever – de oom van de president – zijn functie had neergelegd. Andere kranten kregen een publicatieverbod van enkele dagen.²⁹⁸ De kantoren in Khartoum van buitenlandse media, waaronder *Al-Arabiya* en *Sky News*, werden gesloten en ook werden hun vergunningen tijdelijk ingetrokken nadat ze door de autoriteiten ervan waren beschuldigd een 'Arabische Lente' aan te moedigen.²⁹⁹ Enkele journalisten werden gearresteerd.³⁰⁰ De regering liet tijdens de protesten in september 2013 tien internationale correspondenten toe in Sudan.³⁰¹

Confiscatie kranten en censuur

In 2014 namen de autoriteiten 52 keer de oplagen van kranten in beslag. De onafhankelijke krant *Al Jareeda*³⁰² kreeg in 2014 elf maal een verschijningsverbod.

²⁹³ Tijdens de protesten in september 2013 werd een groot aantal bloggers, journalisten en activisten gearresteerd. Agenten dwongen hen vaak hun Facebook en Twitter accounts te openen. RSF, *Enemies of the Internet 2014 - Sudan: Scoring high in censorship*, 12 maart 2014.

²⁹⁴ Technische tekortkomingen en een beperkte beheersing van het Engels zorgden ervoor dat de regering geen volledige controle over het internet verkreeg. Internet publicaties in het Engels waren minder vaak doelwit van aanvallen dan publicaties in het Arabisch, vooral over binnenlandse ontwikkelingen. RSF, *Enemies of the Internet 2014 - Sudan: Scoring high in censorship*, 12 maart 2014.

²⁹⁵ Freedom House, *Freedom in the World 2014 - Sudan*, 23 januari 2014.

²⁹⁶ De censuur betrof onderwerpen die waren verboden door de veiligheidsdiensten, zoals de oorlog, het Internationaal Strafhof en de schendingen van mensenrechten. Freedom House, *Freedom of the Press 2014 - Sudan*, 1 mei 2014.

²⁹⁷ UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 10 april 2014.

²⁹⁸ *Al-Qarar*, *Al-Jarida*, *Al-Meghar* *Al-Siassi*, *Al-Mashad* *Al-Aan* en *Al-Arabiya*. De televisiezender *Sky News Arabic Service* werd tijdelijk afgesloten. Tijdens de protesten kon worden geluisterd naar sommige buitenlandse korte golf uitzendingen. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 - Sudan*, 27 februari 2014.

²⁹⁹ Op 30 september 2013 werd Sami al-Shinawy, een correspondent van Dubai TV, vier uur vastgehouden terwijl hij verslag deed van de protesten. Freedom House, *Freedom in the World 2014 - Sudan*, 23 januari 2014. CPJ, *Sudan Key Developments*, 12 februari 2014.

³⁰⁰ In 2013 werden ten minste 14 journalisten gearresteerd, de meesten vanwege hun verslaggeving van de protesten tegen de bezuinigingsplannen van de regering in september. CPJ, *Sudan Key Developments*, 12 februari 2014.

³⁰¹ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 - Sudan*, 27 februari 2014.

³⁰² UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - country of Concern*, 30 juni 2014.

De regering hief ook het publicatieverbod van drie kranten op.³⁰³ Op 8 maart 2014 werd de oplage van de regeringsgezinde krant Al Hurra voor de vierde keer in zes dagen in beslag genomen. Ook de oplagen van de kranten Elaph, Al Jareed, Akhir Lahza, Al Ahram Al Youm en Al Sudani werden een of meerdere keren in beslag genomen.³⁰⁴ Hoewel de censuur 'vooraf' in 2014 opnieuw werd opgeheven, ging de censuur na publicatie onverminderd door en agenten van de veiligheidsdienst namen krantenoplagen in beslag wegens (vermeende) overschrijding van 'een rode lijn', die door de NISS was getrokken. Tussen maart en juni 2014 werden oplagen van kranten als *The Citizen*, Al-Hurra, Al-Sudani, Al-Watan, Al-Youm Al-Tali, Al-Jareeda en Al-Aswaq zonder opgaaf van redenen in beslag genomen.³⁰⁵ Op 8 december 2014 nam de NISS de oplage in beslag van de krant Al Majhar, dat naar verluidt een artikel bevatte met een interview met een vooraanstaand lid van de *Democratic Unionist Party* en met de vicevoorzitter van het *Sudan Revolutionary Front*.³⁰⁶ Op 16 februari 2015 nam de NISS zonder opgaaf van reden de (gedeeltelijke) oplage van 14 kranten³⁰⁷ in beslag.³⁰⁸ Elke in beslag genomen krantenoplage betekende een verlies van duizenden dollars voor kranten die het economisch toch al zwaar hadden.³⁰⁹ Uit een rapport van de *National Council for Press and Publications* (NCP) is gebleken dat het vertrouwen in de pers is gedaald en dat de totale oplage van kranten daalde van 126 miljoen in 2012 naar 86 miljoen in 2014.³¹⁰

Journalisten

Sinds juli 2010 zijn journalisten verplicht om een registratieformulier in te vullen met allerlei persoonlijke gegevens, zoals politieke voorkeur, etniciteit, adres, familie en vrienden. Journalisten die dit weigeren worden door de veiligheidsdienst geïntimideerd en bedreigd.³¹¹ In de verslagperiode werden journalisten het doelwit van bedreiging, intimidatie, (willekeurige) arrestatie en strafrechtelijke vervolging³¹² Volgens Faisal Al Baqir, de oprichter van *Journalists for Human Rights* (JAHR), heeft de NISS zijn toevlucht gezocht tot 'malicieuze procestactieken' om journalisten te intimideren en moesten die veel tijd besteden aan hun verweer tegen valse beschuldigingen.³¹³ Nadat de krant al-Tayyar op 19 juli 2014 was bestormd door

³⁰³ Op 29 januari 2014 mocht de krant Ray al-Shaab, die banden heeft met de *Popular Congress Party*, na een schorsing van twee jaar weer verschijnen. De krant Al Tayar, die in 2012 in de ban werd gedaan, verscheen na een uitspraak van het Constitutionele Hof voor het eerst weer op 5 maart 2014 en het publicatieverbod van de krant Al Midan, verbonden aan de *Sudanese Communist Party*, werd na twee jaar op 6 maart 2014 opgeheven. Het Constitutionele Hof oordeelde dat een bevel van de NISS, waarin de krant Al Tayar vanaf juni 2012 een verschijningsverbod kreeg opgelegd, in strijd met de wet was. UNGA, A/HRC/27/69, 4 september 2014. Amnesty International, *The State of the World's Human Rights*, 25 februari 2015.

³⁰⁴ RSF, *Eleven newspapers seized in less than a week*, 10 maart 2014.

³⁰⁵ UNGA, A/HRC/27/69, 4 september 2014.

³⁰⁶ MSF, *MSF Hospital Bombed in South Kordofan*, 22 januari 2015.

³⁰⁷ Waaronder Hikayat, Al-Dar, Al-Sudani, Al-Rayaam, Al-Intibaha, Al-Tayar, Al-Saiha, Akhir Lahza, Awal Al-Nahar, Al-Migher Al-Siyasi, Al-Watan, Alwan, Al-Ahram Al-Youm en Akhbar Al-Youm. Zie ook Amnesty International, *Sudan: Entrenched repression*, 2 april 2015.

³⁰⁸ De *Journalists' Association for Human Rights* (JAHR) veroordeelde de confiscatie als een ongehoorde escalatie van de aantasting van de vrijheid van meningsuiting. Volgens sommige journalisten was de confiscatie een reactie op berichten dat een journalist onder verdachte omstandigheden was verdwenen. Volgens andere journalisten was het een reactie op het bericht dat de leider van JEM-Dabajo, Bakheit Abdallah Dabajo, geen toegang kreeg tot het paleis van de president. Sudan Tribune, *Sudan remains defiant after clampdown on 14 newspapers*, 16 februari 2015.

³⁰⁹ Freedom House, *Freedom of the Press 2014 - Sudan*, 1 mei 2014.

³¹⁰ Amnesty International, *Sudan: Entrenched repression*, 2 april 2015.

³¹¹ Op dit formulier van zeven bladzijden dienen ze tevens te vermelden welke landen ze hebben bezocht en welke artikelen ze hebben geschreven. Amnesty International, *Sudan: Entrenched repression*, 2 april 2015.

³¹² In 2014 zijn volgens een bron meer dan 20 journalisten voor de rechter gesleept. De meesten van hen zijn vrijgesproken; slechts in enkele geval werd een boete opgelegd en in nog minder gevallen werden ze tot gevangenisstraf veroordeeld. Vertrouwelijke bron.

³¹³ Op 3 maart 2014 sprak het *Sudanese Intellectual Property Court* de journalist Khalid Ahmad vrij na beschuldigingen dat hij het moreel van het leger had ondermijnd en in denigrerende termen over de legerleiders had geschreven. UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 10 april 2014. Amnesty International, *Sudan: Entrenched repression*, 2 april 2015.

gemaskerde en bewapende mannen, moest de hoofddirecteur, Osman Mirghani, in het ziekenhuis worden opgenomen.³¹⁴ Al-Nur Ahmad Al-Nur, correspondent van de krant Al-Hayat die in Londen uitkomt, werd op 23 oktober 2014 om onbekende redenen door de NISS aangehouden.³¹⁵ Madeeha Abdallah, hoofdredacteur van de krant van de communistische partij, Al-Midan, werd op 13 januari 2015 aangeklaagd, (vermoedelijk) wegens een interview met één van de commandanten van de SPLM/Noord.³¹⁶ Ten minste vijf journalisten verbleven in maart 2014 in detentie.³¹⁷

Mensenrechtenverdedigers

De situatie in Sudan voor mensenrechtenverdedigers is slecht.³¹⁸ Veiligheidsdiensten arresteerden, detineerden en folterden tijdens de verslagperiode mensenrechtenverdedigers.³¹⁹ Op 12 mei 2014 arresteerde de NISS drie mensenrechtenverdedigers die hadden deelgenomen aan de campagnes om te protesteren tegen de dood van Ali Abaker Musa Idris op de universiteit van Khartoum op 11 maart 2014.³²⁰

Veiligheidsdiensten intimideerden Ngo's: medewerkers werden verhoord³²¹, kantoren werden gesloten, meubilair en apparatuur in beslag genomen en enkele organisaties werden gedwongen te sluiten.³²² Op 23 juni 2014 werd *Salmamah Women's Resource Centre*, een van Sudan's gezaghebbende organisaties voor vrouwenrechten, op last van het ministerie van Justitie gesloten.³²³ Op 10 september 2014 vielen NISS agenten het kantoor binnen van het *Regional Centre for the Training and Development of Civil Society*.³²⁴ Op 13 september 2014 verboden veiligheidsagenten een vergadering van de *Confederation of Civil Society Organisations* waarin het nieuwe uitvoerende comité zou worden gekozen.³²⁵ Op 10 november 2014 sloot de regering het *Badya Centre for Integrated Development*. Op 21 december 2014 viel de NISS het kantoor van de *Sudanese Human Rights Monitor* (SHRM) binnen en nam computers en documenten in beslag.³²⁶ De SHRM is

³¹⁴ UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 16 oktober 2014.

³¹⁵ Reporters Sans Frontières, *Sudan - Intelligence agency arrests leading Sudanese journalist*, 24 oktober 2014.

³¹⁶ Reporters Sans Frontières, *Sudan - A journalist from Al-Midan newspaper in government's sights again*, 21 januari 2015.

³¹⁷ UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 10 april 2014.

³¹⁸ Zie ook het Algemeen ambtsbericht Sudan van oktober 2013.

³¹⁹ Vaak werden zij vervolgens vrijgelaten zonder in staat van beschuldiging te zijn gesteld. Human Rights Watch, *World Report 2014 - Sudan*, 21 januari 2014. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 - Sudan*, 27 februari 2014. Vertrouwelijke bron. FIDH, *Sudan: End Arbitrary Detention of Activists - Investigate Allegations of Torture, Abuse*, 25 juni 2014. HRW, *Sudan: End Arbitrary Detention of Activists*, 25 juni 2014.

³²⁰ Muhammad Salah, Taj Elsir Jaafar en Muammer Musa Muhamed werden maandenlang vastgehouden zonder aanklacht. De VN-Expert kreeg, nadat hij berichten had ontvangen over foltering van deze activisten, in juni 2014 geen toestemming om Muhammad Salah in de gevangenis te bezoeken. De drie activisten werden op 11 juli 2014 vrijgelaten, zonder dat ze in staat van beschuldiging waren gesteld. FIDH, *Sudan: End Arbitrary Detention of Activists - Investigate Allegations of Torture, Abuse*, 25 juni 2014. HRW, *Sudan: End Arbitrary Detention of Activists*, 25 juni 2014. UNGA, A/HRC/27/69, 4 september 2014.

³²¹ Op 9 maart 2015 brachten HAC en NISS een bezoek aan het kantoor van *Justice Africa Sudan* en verhoorden de medewerkers over hun activiteiten. Dergelijke verhoren gaan doorgaans gepaard met scheldpartijen en beschuldigingen dat Ngo's samenwerken met ambassades of zich tegen het nationale belang keren. Amnesty International, *Sudan: Entrenched repression*, 2 april 2015.

³²² UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 10 april 2014.

³²³ Veel Ngo's dreigden tussen wal en schip te raken. Enerzijds hadden zij te maken met door de regering opgelegde beperkingen en anderszijds waren donoren vanwege die beperkingen terughoudend bij de financiering. UNGA, A/HRC/27/69, 4 september 2014. Amnesty International Report, *The State of the World's Human Rights*, 25 februari 2015. UK Foreign and Commonwealth Office, *Human Rights in Sudan*, 12 maart 2015.

³²⁴ Ze hielden het gebouw bezet tot 14 september 2014 en namen apparatuur in beslag waaronder *laptops* en computers. Op 28 september 2014 werd de apparatuur teruggegeven en het kantoor heropend. UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 16 oktober 2014.

³²⁵ UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 16 oktober 2014.

³²⁶ Een *workshop* over de *Universal Periodic Review of Sudan* die daar plaatsvond werd stopgezet en de deelnemers werd verzocht te vertrekken. FIDH, *Sudan: continued detentions without charges against Dr Amin Mekki Medani, Mr Farouq Abu Eissa, and Dr Farah Ibrahim Mohamed Alagar*, 12 januari 2015. UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 15 januari 2015.

opgericht door Dr Amin Mekki Medani, die op 6 december 2014 werd gearresteerd nadat hij in Addis Abeba de *Sudan Call* had ondertekend.³²⁷ Op 18 januari 2015 sloot de NISS het *Mahmoud Mohamed Taha Cultural Centre* in Omdurman, waarmee het de herdenking voorkwam van de 30ste verjaardag van de executie van Mohamoud Mohamed Taha.³²⁸ Op 29 januari 2015 trok het ministerie van Cultuur de vergunning in van de *Sudanese Writers' Union*.³²⁹

2.3.2 Vrijheid van vereniging en vergadering

De huidige interim-grondwet voorziet in vrijheid van vereniging en vergadering. De vrijheid van vergadering wordt echter wettelijk ingeperkt door de strafwet.³³⁰ Lokale autoriteiten maken geregeld gebruik van hun vergaande bevoegdheden om bijeenkomsten te verbieden.³³¹ De politie en veiligheidsdienst verboden en verhinderden geregeld demonstraties en bijeenkomsten van oppositiepartijen, studentenorganisaties en andere maatschappelijke organisaties. Daarnaast intervenieerden politie en veiligheidsdienst bij bijeenkomsten en demonstraties, waarbij arrestaties werden verricht. In veel gevallen werden arrestanten na korte tijd weer vrijgelaten. Een groot aantal arrestanten verklaarde mishandeld en gemarteld te zijn. Ook werden demonstraties met geweld beëindigd, waarbij soms dodelijke slachtoffers vielen.³³²

Veiligheidsagenten woonden zo nu en dan vergaderingen van de oppositie bij, verstoorden bijeenkomsten van de oppositie of namen deelnemers mee naar het hoofdkwartier van de veiligheidsdienst voor een verhoor.³³³ Op 15 maart 2014 verboden de autoriteiten de NCF een openbare bijeenkomst in Noord-Khartoum te houden. Zij zetten honderden veiligheidsagenten in om het evenement af te gelasten.³³⁴ Op 6 april 2014 kondigde president Al-Bashir nieuwe garanties aan voor de vrijheid van meningsuiting en vergadering en gelaste hij per decreet de vrijlating van alle politieke gevangenen.³³⁵ Een daaropvolgend presidentieel decreet van 15 april 2014 verbood echter politieke partijen vergaderingen in hun eigen gebouw te houden zonder goedkeuring.³³⁶ Op 1 mei 2014 wees de *Political Parties Affairs Council* de registratieaanvraag van de *Republican Party* af; deze partij wordt als kettters beschouwd vanwege haar vooruitstrevende visie op de islam. De oprichter

³²⁷ In de *Sudan Call* werd opgeroepen tot wettelijke, institutionele en economische hervormingen. Dr Amin Mekki Medani werd op 10 april 2015 vrijgelaten. Amnesty International, *Sudan: Released Political leaders entitled to restitution*, 10 april 2015.

³²⁸ Taha was een belangrijke culturele hervormer en denker die opriep tot de hervorming van de islam, gelijke rechten voor vrouwen en de vreedzame verspreiding van de godsdienst. Taha was tegen de jihad. Hij werd door de regering beschouwd als afvallige en in 1985 opgehangen. Vertrouwelijke bron. Amnesty International, *Sudan: Entrenched repression*, 2 april 2015.

³²⁹ Volgens het minister had de schrijversvereniging activiteiten ontplooid 'in strijd met de statuten van de *Writers' Union* en de wet op culturele groeperingen in Sudan'. Eind december 2014 had de NISS al de culturele activiteiten, tentoonstellingen, lezingen en besprekingen van gedichten en muziekvoorstellingen in het *Papa Costa Restaurant* in Khartoum verboden. In december 2014 werd ook al Beyt El Funum, het Huis der Kunsten, gesloten. Vertrouwelijke bron. Amnesty International, *Sudan: Entrenched repression*, 2 april 2015.

³³⁰ Het Wetboek van Strafrecht beschouwt bijeenkomsten van meer dan vijf personen zonder vergunning als illegaal. De organisatoren moeten de regering 36 uur van tevoren in kennis stellen van bijeenkomsten en optochten. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 - Sudan*, 27 februari 2014.

³³¹ African Centre for Justice and Peace Studies, *Sudan Human Rights Monitor*.

³³² Gedurende de protesten in september-oktober 2013 ontzegde de regering het publiek het recht om bijeen te komen en verspreide de politie de menigte met kogels en traangas. Freedom House, *Freedom in the World 2014 - Sudan*, 23 januari 2014. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 - Sudan*, 27 februari 2014. Human Rights Watch, *World Report 2014 - Sudan*, 21 januari 2014.

³³³ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 - Sudan*, 27 februari 2014.

³³⁴ Amnesty International, *The State of the World's Human Rights*, 25 februari 2015.

³³⁵ Als direct gevolg van het besluit van president Al-Bashir op 6 april 2014 werden 24 politieke gevangenen vrijgelaten, waaronder degenen die werden vastgehouden na protesten in verband met de dood van Ali Abakar Musa. UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - country of Concern*, 30 juni 2014.

³³⁶ Ondanks deze maatregel konden oppositiepartijen de hele maand april zonder incidenten in het hele land bijeenkomsten houden. UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - country of Concern*, 30 juni 2014.

van de partij, Mahmoud Mohammed Taha, werd in 1985 wegens afvalligheid opgehangen.³³⁷

Politieke oppositie

Hoewel in Sudan een groot aantal partijen bij de *Political Parties Council* geregistreerd is, is er geen sprake van politieke vrijheid. Veel oppositiepartijen worden bovendien door de NCP geïnfiltreerd.³³⁸ Activiteiten van oppositiepartijen worden op allerlei manieren ingeperkt. Niet alleen worden geregeld publieke bijeenkomsten en demonstraties van oppositiepartijen verboden, maar ook is er sprake van het beperken van bewegingsvrijheid en het gebruik van media en financiële middelen van partijleden. Oppositiepartijen werden lastig gevallen door de veiligheidsdienst, die invallen deed in de kantoren van de *Sudanese Congress Party* en de *Sudanese Communist Party*.³³⁹ Met name rond de protesten in september 2013 werden oppositieleden en/of hun familieleden gearresteerd en voor enige tijd vastgehouden.³⁴⁰ In september 2013 arresteerden de autoriteiten leden van de *Sudanese Congress Party*, waaronder de voorzitter, de secretaris-generaal en de politieke secretaris. Alle vooraanstaande leden van de *Sudanese Congress Party* werden in oktober 2013 vrijgelaten.³⁴¹ In januari 2014 presenteerde president Al-Bashir een hervormingsagenda met een voorstel voor een nationale dialoog met alle politieke groeperingen. Onmiddellijk na de aankondiging van deze nationale dialoog publiceerde de NISS een lijst met veertien verboden onderwerpen waarover de pers niet mocht publiceren.³⁴² Vervolgens vaardigde de president in april 2014 een decreet uit waarin hij de vrijlating van alle politieke gevangenen beloofde, de vrijheid van politieke partijen en de vrijheid van meningsuiting.³⁴³ Twee leiders van oppositiepartijen, Sadiq al-Mahdi en Ibrahim al-Sheikh, werden echter in mei en juni 2014 gearresteerd vanwege uitlatingen die volgens de regering 'een rode lijn overschreden'.³⁴⁴ Een aantal politici van de oppositie kreeg een reisverbod opgelegd of werd gearresteerd bij terugkeer uit het buitenland.³⁴⁵ Kopstukken van de *National Umma Party*, de *National Consensus Forces* en de *civil society* werden opgesloten

³³⁷ UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - country of Concern*, 30 juni 2014. Amnesty International, *The State of the World's Human Rights*, 25 februari 2015.

³³⁸ Vertrouwelijke bron.

³³⁹ UK Foreign and Commonwealth Office, *Human Rights in Sudan*, 12 maart 2015.

³⁴⁰ Ten minste 17 leden van de *Sudanese Communist Party* werden in en om Khartoum opgepakt na het begin van de protesten. Op 27 september 2013 arresteerde de NISS Dr Sidgi Kabbalo, een lid van het Centrale Comité van de Communistische Partij. Al eerder, op 23 september, viel de NISS het huis binnen van Mohayed Siddig, een van de oprichters van de jeugdbeweging *Sudan Change Now*. Amnesty international, *Sudan escalates mass arrests of activists amid protest crackdown*, 2 oktober 2013.

³⁴¹ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 - Sudan*, 27 februari 2014.

³⁴² Vertrouwelijke bron.

³⁴³ Toen president Omar Al-Bashir op 7 april 2014 de vrijlating gelaste van alle politieke gevangenen in Sudan, werd de meerderheid van de politieke gevangenen uit het Nuba gebergte daarvan uitgesloten. Radio Dabanga, *Intensified attacks on South Kordofan villages displace more than 100,000*, 14 mei 2014.

³⁴⁴ Sadiq al-Mahdi, de voorzitter van de *National Umma Party*, werd op 17 mei 2014 gearresteerd nadat hij openlijk kritiek had geuit op de mensenrechtenschendingen van de *Rapid Support Forces* in Darfur. Hij werd na een maand detentie vrijgelaten. Ibrahim al-Sheikh, de voorzitter van de *Sudan Congress Party*, werd gearresteerd in al-Nuhood in Noord-Kordofan en van 8 juni tot half september 2014 samen met andere partijleden vastgehouden zonder toegang te hebben tot familie of advocaten en medische voorzieningen. Al-Mahdi werd op 15 juni 2014 vrijgelaten, Al-Sheikh op 15 september 2014. UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - country of Concern*, 30 juni 2014. All Africa, *Sudanese Authorities Release SCP Leader Ibrahim Al-Sheikh Following a 100-Day Detention*, 16 september 2014. UNGA, A/HRC/27/69, 4 september 2014. UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 16 oktober 2014. Human Rights Watch, *World Report 2015 - Sudan*, 29 januari 2015.

³⁴⁵ Mariam al-Mahdi, de vicevoorzitter van de *National Umma Party* werd bij haar terugkeer uit Parijs op 12 augustus 2014 gearresteerd en vastgehouden zonder aanklacht tot 9 september 2014. Mohamed Abdalla El Duma, voorzitter van de *Darfur Bar Association* en vicevoorzitter van de *National Umma Party*, werd tegengehouden toen hij op 7 augustus 2014 naar Parijs wilde reizen en op 26 september 2014 toen hij naar Nairobi wilde gaan. Dr Hassan Babiker van de *National Consensus Forces* (NCF) werd op 12 september 2014 aangehouden op het vliegveld van Khartoum na besprekingen met het *Sudan Revolutionary Front* (SRF) in Addis Ababa. Siddig Yousef, secretaris van Buitenlandse Zaken van de NCF, werd tegengehouden toen hij naar de vergadering op 4 september 2014 wilde gaan. Radio Dabanga, *Sudan's Umma Party condemns continuing Khartoum detentions*, 28 september 2014. UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 16 oktober 2014.

nadat ze overeenkomsten hadden getekend met het *Sudan Revolutionary Front* (SRF).³⁴⁶

In de verslagperiode liepen personen met (vermeende) banden met de SPLM/Noord (met name leden van de Nuba) nog altijd risico op willekeurige arrestatie en detentie in Zuid-Kordofan en Blue Nile maar ook daarbuiten.³⁴⁷

Studenten

In de verslagperiode werden politiek actieve studenten het slachtoffer van bedreiging, arrestatie, detentie (zonder aanklacht) en marteling. Met name rond de protesten in september 2013 werden veel politiek actieve studenten opgepakt en voor korte of langere tijd vastgehouden. Bij protesten in de universiteit van Khartoum op 11 maart 2014 tegen het geweld in Darfur schoot de oproerpolitie met scherp en met traangas om de betogers uiteen te drijven. Daarbij werd een derdejaars economiestudent uit Darfur, Ali Abaker Musa Idris, gedood.³⁴⁸ Op 4 mei 2014 braken op de universiteit van Khartoum gevechten uit tussen Darfurese studenten, hun aanhangers, en militante studenten van de NCP, die werden gesteund door veiligheidstroepen en beveiligingspersoneel van de universiteit. Het geweld werd op 6 mei 2014 voortgezet, toen boze studenten het kantoor van de beveiliging in brand staken. Darfurese studenten dreigden hun studie te boycotten als de autoriteiten niet onmiddellijk een onderzoek naar de dood van Ali Abaker Musa Idris instelden.³⁴⁹ Op 12 mei 2014 arresteerde de NISS drie mensenrechtenverdedigers die hadden deelgenomen aan de campagnes om te protesteren tegen de dood van Ali Abaker Musa Idris.³⁵⁰

De *No to Women's Oppression Initiative* (NWOI), een in augustus 2014 in antwoord op de detentie van Maryam El Sadig, de dochter van de oud-premier en de vicevoorzitter van de *National Umma Party*, opgerichte groep, veroordeelde de arrestatie en gewelddadige uitzetting van vrouwelijke studenten – afkomstig uit Darfur – uit het Zahra pension in Khartoum, beter bekend als de slaapzalen van de universiteit.³⁵¹ Op 5 en 6 oktober 2014 vielen oproerpolitie en NISS-agenten in uniform en in burger de slaapzaal binnen met elektrische stokken en sleepten de vrouwelijke studenten, terwijl ze racistische en seksueel getinte scheldwoorden

³⁴⁶ De Openbare Aanklager begon op 23 december 2014 aan een onderzoek naar twee politieke gevangenen, Dr. Amin Mekki Medani, de voormalige voorzitter van de *Sudanese Human Rights Monitor* (SHRM) en Farouq Abu Eissa, de voorzitter van de *National Consensus Forces*, die op 6 december 2014 werden aangehouden op beschuldiging van 'misdaden tegen de staat' toen ze terugkeerden uit Addis Ababa waar ze de *Sudan Call*, een overeenkomst tussen oppositiepartijen, rebellen en het maatschappelijk middenveld, hadden ondertekend. AFP, *Sudan investigates detained opposition figures: lawyer*, 23 december 2014. FIDH, *Sudan: continued detentions without charges against Dr Amin Mekki Medani, Mr Farouq Abu Eissa, and Dr Farah Ibrahim Mohamed Alagar [Update]*, 12 januari 2015. FIDH, *African Commission should call on Sudan to release prominent activists facing stiff penalties in national security trial*, 20 februari 2015. UK Foreign and Commonwealth Office, *Human Rights in Sudan*, 12 maart 2015.

³⁴⁷ De SPLM/Noord bestaat grotendeels uit Nuba stamleden, zodat de Nuba al snel met de gewapende oppositie worden geïdentificeerd. Toch vindt men ook Nuba in het leger en de paramilitaire troepen. Voor de algemene situatie van de Nuba die in het SPLM/Noord gebied wonen, wordt verwezen naar paragraaf 3.1.

³⁴⁸ AI, *Sudan: Student shot dead and more than 100 arrested at Khartoum protest*, 11 maart 2014. UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 10 april 2014.

³⁴⁹ Op 3 april 2014 herhaalden de studenten hun eisen. Radio Dabanga, *Clashes break out in Sudan at University of Khartoum*, 6 mei 2014.

³⁵⁰ De activisten werden opgesloten in een NISS-cel in Bahri; volgens voormalige gedetineerden worden gevangenen daar geslagen en blootgesteld aan extreem lage temperaturen. FIDH, *Sudan: End Arbitrary Detention of Activists - Investigate Allegations of Torture, Abuse*, 25 juni 2014. HRW, *Sudan: End Arbitrary Detention of Activists*, 25 juni 2014. UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - country of concern*, 30 juni 2014. Zie ook Radio Dabanga, *Darfuri students in Sudan 'in dangerous situation'*, 20 mei 2015.

³⁵¹ De studenten moesten vóór 25 september 2014 het pension verlaten, maar velen weigerden te vertrekken omdat ze geen betaalbare accommodatie elders in Khartoum konden vinden. Ze hadden tijdelijk een alternatieve behuizing aangeboden gekregen, maar wezen het aangeboden pension af, omdat dit al overvol was. Radio Dabanga, *Women Initiative condemns 'racist attack' on Darfur students*, 9 oktober 2014. Human Rights Watch, *Police Beat, Arrest Female Students*, 15 oktober 2014.

gebruikten, klappen uitdeelden en de vrouwen op gevoelige plekken betastten, naar buiten.³⁵²

Op 22 december 2014 raakten tientallen studenten van de *University of Bahri* gewond, en werden anderen aangehouden, bij botsingen met regeringstroepen. Politie en veiligheidsagenten vielen de *Kadaro compound* van de universiteit binnen toen leden van de *Darfur Students Association* daar een politieke vergadering hielden. Daarin werd gesproken over de verwijdering van de universiteit van ten minste 48 Darfurese studenten en het verbod om Afrikaanse kleding te dragen.³⁵³ De ordetroepen gebruikten traangas om de studenten te verdrijven.³⁵⁴ Op 14 januari 2015 sprak de rechtbank in Khartoum 56 studenten vrij wegens gebrek aan bewijs.³⁵⁵

2.3.3 Vrijheid van godsdienst

In de interim-grondwet is de vrijheid van godsdienst als burgerrecht opgenomen. Daarnaast is bepaald dat de nationale wetgeving gebaseerd is op de sharia, maar dat niet-moslims niet onderworpen kunnen worden aan de straffen die de sharia voorschrijft. In de praktijk worden echter ook niet-moslims veroordeeld tot lijfstraffen. Zo is de straf voor een moslim of een niet-koptische christen, die is veroordeeld voor het verkopen van alcohol aan moslims, veertig zweepslagen. De straf voor een voor het zelfde vergrijp veroordeelde koptische christen wordt vastgesteld door de koptische kerk.³⁵⁶ De regering weigerde vergunningen voor de bouw van kerken, sloot of vernietigde kerken die zonder vergunning waren gebouwd en trad niet op tegen religieuze discriminatie.³⁵⁷ Het bouwen van een nieuwe moskee vormt daarentegen geen enkel probleem. Nadat een kerk was afgebroken in een krottenwijk van Omdurman wilden de niet-koptische christenen die waren gedwongen te verhuizen elders een nieuwe kerk bouwen, maar zij kregen daarvoor geen toestemming.³⁵⁸ Door het overlappen van etniciteit en godsdienst was het vaak moeilijk vast te stellen welke misstanden specifiek te wijten waren aan religieuze intolerantie.³⁵⁹ Volgens een bron is de intolerantie tegenwoordig minder sterk dan in 1998 toen vrouwen zonder sluier op straat werden gezeseld. Nu kunnen vrouwen ongestraft zonder sluier rondlopen. Vooral de jongeren durven zich assertiever op te stellen.³⁶⁰

³⁵² Sommige studentes werden gechanteerd met foto's die waren genomen nadat hun kleding was uitgetrokken. Radio Dabanga, *Women Initiative condemns 'racist attack' on Darfur students*, 9 oktober 2014. Human Rights Watch, *Police Beat, Arrest Female Students*, 15 oktober 2014.

³⁵³ Radio Dabanga, *Khartoum Court drops charges against 56 Darfuri students*, 15 januari 2015.

³⁵⁴ Radio Dabanga, *Govt. forces storm Bahri University, detain Darfur students*, 22 december 2014.

³⁵⁵ Radio Dabanga, *Khartoum Court drops charges against 56 Darfuri students*, 15 januari 2015.

³⁵⁶ De kopten zijn vanuit Egypte naar Sudan gevlucht. De Koptische gemeenschap bestaat naar schatting uit 80.000 personen. Ze huwen binnen hun eigen gemeenschap, zijn nog steeds gelieerd aan Egypte en hebben veel invloed. Prominente koptische christenen bekleedden zetels in het nationale parlement en het parlement van de staat Khartoum en werkten bij het gemeentebestuur van Khartoum. Een koptische christen trad op als vicevoorzitter van de mensenrechtencommissie van de regering, terwijl een protestant de positie van van *State Minister of Water Resources and Electricity beheerde*. US Department of State, *2013 International Religious Freedom Report - Sudan*, 28 juli 2014. Vertrouwelijke bron.

³⁵⁷ In reactie daarop zet de kerk multifunctionele gebouwen neer, zoals sporthallen waarin dan een kapel aanwezig is. Vertrouwelijke bron. US Department of State, *2013 International Religious Freedom Report - Sudan*, 28 juli 2014. Freedom House, *Freedom in the World 2014 - Sudan*, 23 januari 2014. UK Foreign and Commonwealth Office, *Human Rights in Sudan*, 12 maart 2015.

³⁵⁸ BBC News, *Sudan anger at 'church-building ban'*, 14 juli 2014.

³⁵⁹ Een gemiddelde Sudanese moslim in Khartoum of Port Sudan heeft geen probleem met christenen zolang ze blank zijn. Daarentegen werden southerners (vooral de Nuba die soms voor 'slaaf' worden uitgemaakt) niet toegelaten in de moskee in Khartoum. Vertrouwelijke bron. US Department of State, *2013 International Religious Freedom Report - Sudan*, 28 juli 2014.

³⁶⁰ Vertrouwelijke bron.

De Sudanese wetgeving weerspiegelt de sharia en stelt een moslim bij geloofsafval strafbaar onder de strafwet. Afvalligheid kan niet alleen blijken uit de overgang tot een ander geloof, maar ook uit nadrukkelijke minachting voor de centrale leer van de islam en voor de profeet Mohammed. Voor afvalligheid van de islam kan de doodstraf worden opgelegd.³⁶¹ Begin 2015 werden de artikelen 125 en 126 van het Wetboek van Strafrecht, die zien op belediging van godsdienst en afvalligheid, uitgebreid. Voortaan kan de afvallige die berouw toont worden veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf.³⁶² De maximum straf voor belediging werd verhoogd van zes maanden tot vijf jaar gevangenisstraf.³⁶³ In tegenstelling tot voorgaande jaren waren er in 2013 geen berichten over blasfemie of belediging van de islam.³⁶⁴

Onder de huidige Sudanese regering – die sinds 1998 aan de macht is - is nog nooit een doodvonnis voltrokken op grond van apostasie. In mei 2014 veroordeelde een rechter in Khartoum de zwangere, 27 jaar oude Mariam Yahya Ibrahim, die naar eigen zeggen overigens nooit moslim is geweest, tot de doodstraf vanwege afvalligheid en tot 100 zweepslagen vanwege 'overspel'.³⁶⁵ Na grote internationale druk werd Ibrahim in juni 2014 vrijgelaten.³⁶⁶

Rooms Katholieke Kerk

De Rooms Katholieke Kerk is grotendeels een organisatie van Sudanese uit het zuiden van Sudan. Voor de afscheiding van Zuid-Sudan in 2011 waren er 1,5 miljoen katholieken in Sudan, begin 2015 bedroeg hun aantal naar schatting 150.000 à 180.000. De meeste (overgebleven) katholieken zijn afkomstig uit het zuiden van Sudan (*southerners*). De overigen zijn missionarissen. Op zondagen zijn kapellen en kerken sinds de afscheiding minder goed bezet dan voorheen. De regering heeft op de krimp ingespeeld door minder verblijfsvergunningen te verlenen aan buitenlandse missionarissen.³⁶⁷ In Sudan houden missionarissen zich vooral bezig met het geven van onderwijs. 30 à 35.000 leerlingen, zeventig procent van hen is moslim, volgen christelijk onderwijs, veel lycea in Khartoum zijn christelijk. Daarop zitten moslims, kopten en katholieken vreedzaam naast elkaar.³⁶⁸

2.3.4 Bewegingsvrijheid

In Sudan, met uitzondering van die gebieden waar de noodtoestand van kracht is (Darfur, Blue Nile en grensgebieden in Zuid-Kordofan, White Nile en Sennar), kunnen Sudanese in beginsel vrij reizen.³⁶⁹ In gebieden waar sprake is van geweldsuitbarstingen of gewapend conflict worden veelal controleposten opgericht. Het komt geregeld voor dat aan personen de toegang tot dergelijke gebieden wordt geweigerd. Troepen van UNAMID en (internationaal) personeel van humanitaire organisaties ondervonden in de verslagperiode geregeld beperkingen in hun

³⁶¹ Zowel apostasie als het aanzetten daartoe is strafbaar. US Department of State, *2013 International Religious Freedom Report - Sudan*, 28 juli 2014.

³⁶² Onder de oude wet kreeg men ofwel de doodstraf ofwel – na berouw – vrijspraak. Vertrouwelijke bron.

³⁶³ Opendemocracy.net, *Amendments to Sudanese criminal law*, 30 april 2015.

³⁶⁴ US Department of State, *2013 International Religious Freedom Report - Sudan*, 28 juli 2014.

³⁶⁵ Ibrahim, die al maanden vast zat, werd aanvankelijk beschuldigd van overspel omdat ze is getrouwd met een niet-moslim van Zuid-Sudanese oorsprong – een huwelijk dat het Hof niet erkende. Het Hof voegde de beschuldiging van afvalligheid toe, nadat Mariam had verklaard dat ze christen was. CSW, *Sudan: Meriam Ibrahim released, lawyers receive death threats*, 23 juni 2014. BBC News, *Sudan death sentence woman 'freed'*, 23 juni 2014. Human Rights Watch, *World Report 2015 - Sudan*, 29 januari 2015.

³⁶⁶ Ze werd uiteindelijk met een regeringsvliegtuig opgehaald door de Italiaanse minister van Buitenlandse Zaken. Dit was geregeld door de Sudanese minister Buitenlandse Zaken, Ali Ahmed Karti, die beducht was voor imago-schade, en diens vrouw die ambassadeur voor Sudan in Rome is. Human Rights Watch, *World Report 2015 - Sudan*, 29 januari 2015. Vertrouwelijke bron.

³⁶⁷ Vertrouwelijke bron.

³⁶⁸ In reactie daarop zet de kerk multifunctionele gebouwen neer, zoals sporthallen waarin dan een kapel aanwezig is. Vertrouwelijke bron.

³⁶⁹ Zie voor meer uitgebreide informatie over dit onderwerp het Algemeen ambtsbericht van oktober 2013.

bewegingsvrijheid.³⁷⁰ Een aantal politici van de oppositie kreeg een reisverbod naar het buitenland opgelegd of werd gearresteerd bij terugkeer uit het buitenland.³⁷¹

Zuid-Sudan

Het grensverkeer tussen Sudan en Zuid-Sudan werd nadelig beïnvloed door de burgeroorlog die in december 2013 uitbrak in Zuid-Sudan. Er werd geen vooruitgang geboekt bij de afbakening van de gezamenlijke grens.³⁷² Aan het einde van de verslagperiode waren de acht grensovergangen/corridors nog niet officieel open maar was er wel sprake van feitelijk grensverkeer tussen Sudan en Zuid-Sudan. Door de burgeroorlog in Zuid-Sudan weken veel Zuid-Sudanezen uit naar Sudan.³⁷³ Zie ook paragraaf 2.4.5.

2.3.5 *Rechtsgang*

Ofschoon de interim-grondwet voorziet in een onafhankelijke rechterlijke macht, was deze grotendeels ondergeschikt aan de president en de veiligheidsdiensten, vooral in zaken van (vermeende) misdaden tegen de staat. Zo nu en dan gaven rechtbanken blijk van een zekere mate van onafhankelijkheid, maar politieke inmenging vond geregeld plaats.³⁷⁴ Ofschoon het formele rechtsstelsel (soms) functioneert op lokaal niveau, zijn burgers in hoge mate afhankelijk van informele vormen van rechtspraak.³⁷⁵ Als gevolg van de grote geografische afstanden tussen rechtbanken en politiebureaus werd vaak lokale bemiddeling ingezet om geschillen op te lossen. In sommige gevallen deden tribale of traditionele rechtbanken, die buiten het officiële rechtsstelsel opereren, uitspraak.³⁷⁶

Eerlijk proces

Het recht op een eerlijk proces is in Sudan is wettelijk gewaarborgd, maar in de praktijk onderhevig aan de macht van de NISS en het gebrek aan onafhankelijkheid van de rechtspraak.³⁷⁷ Verdachten genieten nagenoeg geen juridische bescherming. Dit geldt in het bijzonder voor personen die worden vastgehouden in detentiecentra van de nationale veiligheidsdienst, de *National Intelligence and Security Service* (NISS).³⁷⁸ Het mandaat van de NISS werd begin 2015 verder uitgebreid.³⁷⁹ Onder de Nationale Veiligheidswet genieten NISS-agenten civiele en strafrechtelijke onschendbaarheid voor daden die tijdens de uitoefening van hun functie of 'in goed vertrouwen' zijn gepleegd.³⁸⁰ De noodtoestand in Darfur, Blue Nile en Zuid-Kordofan maakte arrestaties zonder proces mogelijk.³⁸¹

³⁷⁰ AFP, *Sudan denies Darfur peacekeepers access to investigate 'mass rape'*, 16 november 2014. UNSC, S/2015/163, 13 maart 2015.

³⁷¹ UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 16 oktober 2014.

³⁷² Human Rights Watch, *World Report 2015 - Sudan*, 29 januari 2015.

³⁷³ UNHCR, *Sudan begins issuing ID cards for South Sudanese*, 3 maart 2015.

³⁷⁴ De lagere rechtbanken voldoen aan bepaalde procesvereisten, maar de hogere rechtbanken staan onder politieke controle en speciale veiligheids- en militaire rechtbanken voldoen niet aan de wettelijke vereisten. Enkele hooggeplaatste leden van de rechterlijke macht bekleedden posities in het ministerie van Binnenlandse Zaken of in andere ministeries. Freedom House, *Freedom in the World 2014 - Sudan*, 23 januari 2014. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 - Sudan*, 27 februari 2014.

³⁷⁵ UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 10 april 2014.

³⁷⁶ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 - Sudan*, 27 februari 2014.

³⁷⁷ Vertrouwelijke bron.

³⁷⁸ Het komt eveneens voor dat verdachten langdurig worden vastgehouden zonder dat er een proces plaatsvindt, of kort na hun vrijlating opnieuw worden gearresteerd. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 - Sudan*, 27 februari 2014.

³⁷⁹ Amnesty International, *Sudanese National Intelligence Service empowered to violate human rights*, 19 maart 2015.

³⁸⁰ Ze kunnen alleen worden vervolgd als de directeur-generaal van de NISS besluit deze bescherming op te heffen. Amnesty International, *Sudanese National Intelligence Service empowered to violate human rights*, 19 maart 2015.

³⁸¹ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 - Sudan*, 27 februari 2014.

Aangifte

Aangifte van een misdrijf bij de politie dient persoonlijk te gebeuren of door middel van een advocaat. De aangifte dient schriftelijk gedaan te worden.³⁸² Doorgaans ontvangt men een schriftelijk bewijs van de aangifte. Het in behandeling nemen van de aangifte is afhankelijk van de beoordeling door de *prosecution officer*. Ingeval van tegenwerking door de autoriteiten kan men een klacht voorleggen aan de Nationale Mensenrechtencommissie.³⁸³ Alternatieven zijn media aandacht trekken of persoonlijke contacten mobiliseren. Ook kan de bemiddeling van een NGO of internationale organisatie worden ingeroepen. In sommige gevallen is dit effectief.³⁸⁴

Militaire rechtbanken

Ook bij rechtszaken voor militaire rechtbanken (die op *ad hoc* basis worden ingesteld) is het recht op een eerlijk proces niet gewaarborgd. In Sudan kunnen burgers in bepaalde gevallen door militaire rechtbanken worden berecht.³⁸⁵

Traditionele rechtbanken

In veel deelstaten fungeren traditionele rechtbanken als aanvulling op het officiële rechtssysteem. In sommige gebieden is zelfs helemaal geen sprake van officiële rechtsstructuren. Dit betekent dat traditionele rechtbanken daar niet alleen rechtspreken in familiezaken, civiele zaken of bij kleine criminele vergrijpen, maar ook in ernstiger zaken die vallen onder het strafrecht, waaronder verkrachting en moord.³⁸⁶

Sharia rechtspraak

In de interim-grondwet is bepaald dat de nationale wetgeving gebaseerd is op de sharia.³⁸⁷ Ook is bepaald dat niet-moslims niet onderworpen kunnen worden aan straffen die de sharia voorschrijft.³⁸⁸ Voor hen gelden aangepaste straffen, maar deze zijn in de wet niet nader gespecificeerd, hetgeen betekent dat de rechter zelf de straf kan bepalen. In de praktijk worden echter ook niet-moslims veroordeeld tot lijfstraffen.³⁸⁹

Openbare orde wetgeving

De *Criminal Act* en de *Public Order Act* geven de autoriteiten vergaande bevoegdheden om schendingen van de openbare orde aan te pakken. Zo stelt artikel 152 van de *Criminal Act* dat 'onfatsoenlijke en immorele kleding en gedrag' strafbaar is.³⁹⁰ De *Public Order Act* geeft geen nadere omschrijving, dus heeft de *Public Order Police* een ruime bevoegdheid om personen te arresteren. Het gaat hierbij om overtredingen op het gebied van alcohol, kleding, dansen en roken. De *Public Order Courts* leggen hierbij straffen op variërend van boetes en

³⁸² In de wet wordt aangifte bij de politie van een misdrijf aangemoedigd, maar in de praktijk maken weinig Sudanese van deze mogelijkheid gebruik, omdat het een tijdrovend proces is en de politie niet iedereen op dezelfde manier behandelt. Vertrouwelijke bron.

³⁸³ Vertrouwelijke bron.

³⁸⁴ Ibid.

³⁸⁵ Global Military Justice Reform, *Civilians convicted by military court in Sudan*, 19 september 2014.

³⁸⁶ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

³⁸⁷ Het Sudanese strafrecht is gebaseerd op de sharia en staat straffen als zweepslagen en *cross amputation* (het verwijderen van de rechterhand en de linkervoet) toe. Freedom House, *Freedom in the World 2014 – Sudan*, 23 januari 2014.

³⁸⁸ Interim National Constitution of the Republic of the Sudan 2005, artikel 156 sub d.

³⁸⁹ US Department of State, *2013 International Religious Freedom Report – Sudan*, 28 juli 2014.

³⁹⁰ De straffen die werden toegepast zijn disproportioneel voor vrouwen en meisjes waar het gaat om 'misdrijven' die verband houden met persoonlijke opvattingen over huwelijk, seksualiteit en kleding. Human Rights Watch, *World Report 2015 – Sudan*, 29 januari 2015.

gevangenisstraffen tot zweepslagen. Veelal vindt direct na de veroordeling de tenuitvoerlegging van de straf plaats.³⁹¹

Darfur

De reguliere rechtbanken in Darfur handelen een beperkt aantal zaken af. De verslechterende veiligheidssituatie leidde ertoe dat rechters en openbare aanklagers met geweld werden bedreigd, als ze probeerden hun werk te doen. Het grootste deel van het *Justice and Reconciliation Chapter* van het *Doha Document for Peace in Darfur* (DDPD) uit 2011 werd niet ingevoerd.³⁹² Veel verdachten hebben noch krijgen toegang tot een advocaat. Rechtsbijstandverleners werken onder moeilijke omstandigheden in Darfur en hebben geregeld te maken met intimidatie, bedreiging en arrestatie. Slachtoffers waren bang om aangifte te doen van seksueel geweld tegen leden van de veiligheidsdiensten, de RSF en milities uit vrees voor vergelding en sociale stigma.³⁹³

Speciale Aanklager

De autoriteiten stelden geen vervolging in tegen de (vermeende) daders van het overgrote deel van de ernstige mensenrechtenschendingen die in Darfur zijn gepleegd. Weinig militairen of militieleden werden vervolgd.³⁹⁴ Op 22 september 2014 werd voor de eerste keer vonnis gewezen nadat de *Special Prosecutor for Darfur Crimes* vervolging had ingesteld. Drie mannen werden veroordeeld voor een inbraak in het huis van drie vrouwelijke VN-blauwhelmen. Een van de mannen werd veroordeeld tot acht jaar gevangenisstraf wegens verkrachting.³⁹⁵

Internationaal Strafhof

Sudan erkent de jurisdictie van het Internationaal Strafhof niet en weigert verdachten uit te leveren. Arrestatiebevelen tegen vier Sudanese, onder wie president Omar Al-Bashir, stonden aan het einde van de verslagperiode nog steeds uit.³⁹⁶ Pogingen van mensenrechtenorganisaties om aandacht te vragen voor het arrestatiebevel voor president Al-Bashir leken zijn reizen naar het buitenland in te perken. Hij annuleerde zijn plannen om in september 2013 de Algemene Vergadering van de VN bij te wonen.³⁹⁷ Op 14 juni 2015 nam Al-Bashir deel aan een topconferentie van de Afrikaanse Unie in Johannesburg. Op verzoek van het *Southern Africa Litigation Centre* gelastte een rechtbank zijn arrestatie, maar op 15 juni 2015 vertrok Al-Bashir ongehinderd uit Zuid-Afrika.³⁹⁸

³⁹¹ In augustus 2013 werd een 35-jaar oude ingenieur en activiste voor vrouwenrechten in een buitenwijk van Khartoum gearresteerd, omdat zij weigerde haar haar in het openbaar te bedekken nadat een politieagent haar dit had verzocht. Op 4 november 2013 werd zij aangeklaagd wegens het zich onzedelijk en inmoreel kleden. Op 3 december 2013 sprak de rechtbank haar vrij. US Department of State, *2013 International Religious Freedom Report - Sudan*, 28 juli 2014. ACJPS, *Third detainee dies in custody following detention in hot crowded cell and court-ordered flogging in Port Sudan*, 19 augustus 2014. Human Rights Watch, *World Report 2015 - Sudan*, 29 januari 2015.

³⁹² UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 10 april 2014.

³⁹³ Veel slachtoffers weigerden voor de rechtbank te verschijnen en gaven de voorkeur voor aan een minnelijke schikking. UNSC, S/2014/852, 26 november 2014.

³⁹⁴ De speciale aanklager voor Darfur verrichtte van 2008 tot 2014 onderzoek in 66 zaken waaronder de aanvallen tegen UNAMID blauwhelmen in El Geneina (West-Darfur) op 13 oktober 2013 en Kabkabiya (Noord-Darfur) op 24 november 2013. UNSC, S/2014/26, 15 januari 2014. Human Rights Watch, *World Report 2014 - Sudan*, 21 januari 2014.

³⁹⁵ Een van de verdachten werd vrijgesproken, de drie anderen werden veroordeeld tot het betalen van 6.700 USD aan de slachtoffers van verkrachting en beroving. Een van de veroordeelden werd ook schuldig bevonden aan verkrachting en werd tevens veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf en 100 zweepslagen. UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 16 oktober 2014. UNSC, S/2014/852, 26 november 2014.

³⁹⁶ <http://www.icc-cpi.int/>.

³⁹⁷ Human Rights Watch, *World Report 2014 - Sudan*, 21 januari 2014.

³⁹⁸ NRC, *Afrika kleineert het Strafhof*, 16 juni 2015.

2.3.6 Arrestaties en detenties

In Sudan vinden op grote schaal willekeurige arrestaties en detenties plaats, waarbij geen sprake is van een aanklacht of voorgeleiding voor een rechter.³⁹⁹ Ook zijn verdachten in detentie geregeld langdurig *incommunicado* en worden zij blootgesteld aan mishandeling en marteling.⁴⁰⁰

Personen die verdacht worden van betrokkenheid bij rebellengroeperingen in en buiten de conflictgebieden, mensenrechtenverdedigers, kritische journalisten, politiek actieve studenten en politieke tegenstanders kunnen bij de minste verdenking van de nationale veiligheidsdienst worden gearresteerd en langdurig gedetineerd.⁴⁰¹ Een groot deel van de arrestaties wordt uitgevoerd door de nationale veiligheidsdienst. De *National Security Act* kent de nationale veiligheidsdienst vergaande bevoegdheden toe.⁴⁰² Zo kan de nationale veiligheidsdienst personen arresteren en tot vier en een halve maand vasthouden zonder aanklacht of tussenkomst van een rechter (zie §2.3.5).⁴⁰³ De nationale veiligheidsdienst beschikt ook over voor de buitenwereld onbekende gebouwen (*ghost houses*), waar verdachten worden vastgehouden.⁴⁰⁴ Het is personen die door de veiligheidsdienst worden vastgehouden doorgaans niet toegestaan contact met familie en/of een advocaat te onderhouden.⁴⁰⁵

In Darfur, Blue Nile en de grensgebieden in Zuid-Kordofan, White Nile en Sennar is bovendien de noodwetgeving van kracht, die de lokale autoriteiten ruime bevoegdheden geeft arrestaties en detenties te verrichten, zonder rechterlijke tussenkomst.⁴⁰⁶

Omstandigheden in gevangenissen

Over het algemeen zijn de omstandigheden in Sudanese gevangenissen slecht. Cellen zijn vaak overvol.⁴⁰⁷ Verder zijn de hygiëne, sanitaire voorzieningen, voedselvoorziening en medische verzorging gebrekkig.⁴⁰⁸ Vrouwen met jonge kinderen, die niet de mogelijkheid hebben om de zorg aan iemand anders over te

³⁹⁹ De interim grondwet verbiedt willekeurige arrestaties en detentie zonder aanklacht.

US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

⁴⁰⁰ Ibid.

⁴⁰¹ In oktober 2013 bedroeg het aantal arrestaties door de veiligheidsdiensten na de protesten van eind september meer dan 800. Eind november waren naar verluidt meer dan zeshonderd van hen vrijgelaten. In november 2013 verbleven volgens Human Rights Watch nog tientallen in hechtenis, velen van hen verkeerden nog steeds in afwachting van hun proces. UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan – Country of Concern*, 10 april 2014.

⁴⁰² Deze bevoegdheden werden begin 2015 verder uitgebreid door amendering van lid 2 en 3 van artikel 151 van de Nationale Veiligheidswet. Artikel 151, lid 2, luidt thans in officieuze vertaling: “[t]he National Security and Intelligence Agency is a regular force to oversee the internal and external security of the country, monitor relevant events, analyse their impact and danger, and adopt preventive measures against them”. Artikel 151, lid 3, luidt thans in officieuze vertaling: “[t]he National Security and Intelligence Agency shall work to combat all political, military, economic and social threats as well as trans-national crime in co-ordination with other regular forces.” ACJPS, *Sudan Human Rights Monitor December 2014 – January 2015*, 13 april 2015. Human Rights Watch, *World Report 2015 – Sudan*, 29 januari 2015.

⁴⁰³ Volgens de wet dient iemand bij arrestatie te worden geïnformeerd over de beschuldiging, maar in de praktijk gebeurde dit vrijwel nooit. Freedom House, *Freedom in the World 2014 – Sudan*, 23 januari 2014. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014. UNGA, A/HRC/27/69, 4 september 2014.

⁴⁰⁴ Freedom House, *Freedom in the World 2014 – Sudan*, 23 januari 2014. Enough, *Sudanese Torture Survivor Told “You No Longer Exist”*, 12 maart 2014.

⁴⁰⁵ Freedom House, *Freedom in the World 2014 – Sudan*, 23 januari 2014.

⁴⁰⁶ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

⁴⁰⁷ Ibid.

⁴⁰⁸ Gevangenen waren soms afhankelijk van familie of vrienden voor voedsel. In het algemeen hadden gevangenen voedsel, water en sanitaire voorzieningen, maar de kwaliteit ervan was zeer basaal. Er stierven gevangenen door gebrek aan medische voorzieningen en door slechte omstandigheden binnen de gevangenis. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

dragen, nemen hun kinderen mee de gevangenis in.⁴⁰⁹ Politieke gevangenen werden in speciale afdelingen van gevangenissen vastgehouden. De belangrijkste gevangenis in Khartoum, de *Kober Prison*, heeft aparte afdelingen voor politieke gevangenen, wegens financiële misdrijven veroordeelde gevangenen, en een onbekend aantal JEM-strijders.⁴¹⁰ Gevangenen die werden vastgehouden door de NISS of die werden gedetineerd in verband met de nationale veiligheid werd regelmatig de toegang ontzegd tot familie, vrienden en advocaten en, in het geval van buitenlandse gevangenen, tot consuls.⁴¹¹ Rebellen groepen in Darfur hielden van tijd tot tijd personen vast in afgelegen locaties, maar er waren geen berichten over gevangenissen van lokale krijgsheren, paramilitaire groepen of rebellen.⁴¹²

Het *International Committee of the Red Cross* (ICRC), UNAMID en Ngo's hadden in de verslagperiode slechts beperkt toegang tot detentiecentra en gevangenissen.⁴¹³

2.3.7 Mishandeling en foltering

Hoewel de interim-grondwet mishandeling en foltering verbiedt, maakten het leger, de politie en de nationale veiligheidsdienst zich schuldig aan geweld, inclusief marteling en andere vormen van onmenselijke behandeling of bestraffing. Ook in de conflictgebieden maakten de strijdende partijen zich schuldig aan mishandeling en foltering.⁴¹⁴ Er werd gerapporteerd over fysieke en psychologische foltering van gedetineerden die werden vastgehouden in detentiecentra van de NISS in Khartoum. Gedetineerden zouden worden geslagen, elektrische schokken krijgen toegediend, worden blootgesteld aan felle verlichting en extreme koude, intimidatie, vernedering en racistische belediging.⁴¹⁵ Er zijn aanwijzingen dat de nationale veiligheidsdienst mishandeling en marteling meer gebruikt tegen personen afkomstig uit gemarginaliseerde gebieden als Darfur.⁴¹⁶

Personen die in voorarrest zitten lopen de meeste kans slachtoffer te worden van fysieke en psychologische marteling. Marteling wordt vooral gebruikt om te intimideren, informatie te verkrijgen of een bekentenis af te dwingen.⁴¹⁷

Volgens mensenrechtenorganisaties worden, ondanks uitvoerige documentatie,

⁴⁰⁹ De omstandigheden waren beter in vrouwengevangenissen, zoals de *Federal Prison for Women* in Omdurman, dan in detentiecentra voor mannen, zoals de gevangenissen in Kober of Omdurman. In Khartoum hadden minderjarigen hun eigen cellen, elders in het land deelden ze die soms met meerderjarige gevangenen. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

⁴¹⁰ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

⁴¹¹ Veiligheidstroepen hielden sommige gedetineerden afgezonderd van de buitenwereld, sloegen hen, onthielden hen voedsel, water en toiletten en dwongen hen op koude vloeren te slapen.

US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

⁴¹² Ibid.

⁴¹³ De regering hield tijdens de verslagperiode honderden politieke gevangenen en gedetineerden vast, waaronder politieke betogers, maar liet geen onafhankelijke waarnemers toe in gevangenissen en detentiecentra. Daardoor liepen de cijfers over het aantal politieke gevangenen van de regering, de oppositie en (1)Ngo's uiteen. De regering stond UNAMID uiterst beperkte toegang toe tot Darfurese politieke gevangenen in Khartoum en Darfur. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

⁴¹⁴ Ibid.

⁴¹⁵ In 2014 stierven binnen drie maanden vier gedetineerden in detentiecentra van de militaire inlichtingendienst in Zuid-Darfur en Zuid-Kordofan. Volgens waarnemers zouden drie van hen zijn bezweken aan foltering. UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 30 juni 2014.

⁴¹⁶ Een lid van een oppositiepartij afkomstig uit Darfur verklaarde dat de veiligheidsdienst hem en andere gedetineerden dwong om urenlang in de volle zon op een binnenplaats door te brengen waarna hij en de anderen werden opgesloten in een ijskoude, hel verlichte cel van drie vierkante meter waar ze uit hun slaap werden gehouden en een maand lang onvoldoende voedsel en medische verzorging kregen. HRW, *"We Stood, They Opened Fire"; Killings and Arrests by Sudan's Security Forces during the September Protests*, april 2014.

⁴¹⁷ De laatste twaalf personen die werden vastgehouden in verband met de demonstraties in september 2013 werden in september 2014 vrijgelaten nadat een rechter had geoordeeld dat hun bekentenissen onder dwang waren afgegeven. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014. UK Foreign and Commonwealth Office, *Human Rights in Sudan*, 12 maart 2015.

mishandeling en marteling niet effectief onderzocht en worden daders niet strafrechtelijk vervolgd.⁴¹⁸

Lijfstraffen

Op basis van de sharia kan een aantal delicten in Sudan met lijfstraffen bestraft worden. Zweepslagen zijn in dit verband de meest uitgevoerde lijfstraf. Voor gewapende overvallen, eigendomsdelicten en/of zwaar lichamelijk letsel kan als straf de amputatie van ledematen worden opgelegd. Voor echtbreuk kan betrokkene tot steniging worden veroordeeld.⁴¹⁹ Voor zover bekend vonden tijdens de verslagperiode geen veroordelingen tot amputatie of steniging plaats. Voorts voorziet de wet in vergelding als straf. Indien het slachtoffer gewond is geraakt, kan de dader als straf dezelfde verwonding opgelegd krijgen. Hoewel in de interim-grondwet staat dat de sharia niet van toepassing is op niet-moslims, komt het in de praktijk voor dat ook niet-moslims lijfstraffen opgelegd krijgen (zie §2.3.5).⁴²⁰

2.3.8 *Verdwijningen*

In de conflictgebieden maakten de strijdende partijen (militairen, milities en andere gewapende groepen) zich schuldig aan de verdwijning van burgers. Ook waren er in Sudan berichten van politieke verdwijningen (zie ook §2.3.6).⁴²¹

1.1.4 *Buitengerechtelijke executies en moorden*

In de conflictgebieden maakten de strijdende partijen (militairen, milities en andere gewapende groepen) zich schuldig aan buitengerechtelijke executies en moord op (vermeende) tegenstanders en burgers.⁴²² Ook de politie gebruikte bij het ingrijpen bij protesten en demonstraties soms dodelijk geweld tegen burgers.⁴²³

1.1.5 *Doodstraf*

De doodstraf is in het wetboek van Strafrecht opgenomen. In artikel 33, lid 1 van de grondwet van 1998 staat dat deze straf uitsluitend in geval van zware misdrijven zal worden opgelegd. Het gaat volgens de grondwet om de volgende gevallen:

- misdrijven tegen de staat, zoals samenzwering, oorlogvoering tegen de staat en verraad;
- moord, waarop tevens de islamitische wetgeving van toepassing kan zijn;
- misdrijven die in de koran met de term *hudud* worden aangeduid: overspel,

⁴¹⁸ Amnesty International, *Sudanese National Intelligence Service empowered to violate human rights*, 19 maart 2015.

⁴¹⁹ In overeenstemming met de sharia voorziet het Wetboek van Strafrecht in lijfstraffen, waaronder zweepslagen, amputatie, steniging en het openbaar ten toon stellen van een lichaam na de executie. Rechtbanken legden veelvuldig zweepslagen op, vooral als straf voor de productie van alcohol. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

⁴²⁰ Onzedelijke kleding is strafbaar met een maximum van veertig zweepslagen, een boete of beide. De autoriteiten pasten deze straf vaker toe bij vrouwen dan bij mannen en zowel bij moslims als niet-moslims. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

⁴²¹ Gewapende mannen ontvoerden hulpverleners en personeel van UNAMID, soms om losgeld en/of politieke motieven en ook vanwege beide. In Zuid-Kordofan en Blue Nile ontvoerde het leger aanhangers van de SPLM/Noord. De SPLM/Noord werd zelf ook beschuldigd van het ontvoeren van burgers. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

⁴²² Er waren veel berichten dat de regering en degenen die voor haar werkten moorden pleegden. Het leger, regeringsgezinde milities, rebellen en etnische strijders doodden burgers bij de conflicten in Darfur en de Twee Gebieden. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

⁴²³ Gedurende de protesten eind september en begin oktober 2013 voerden eenheden van de regering buitengerechtelijke executies uit en maakten veiligheidsdiensten zich schuldig aan foltering, verkrachting en andere vormen van onmenselijke behandeling of bestraffing. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

afvalligheid van de islam, roofoverval (*hiriba*), derde veroordeling voor (mannelijke) homoseksualiteit en derde veroordeling voor het geven van gelegenheid tot prostitutie;

- desertie;
- mouterij.

De doodstraf wordt volgens de wet niet uitgevoerd indien de veroordeelde ouder dan zeventig jaar is of minderjarig tenzij sprake is van een *hudud* misdrijf. Evenmin worden zwangere vrouwen ter dood gebracht.

In Sudan worden doodstraffen uitgesproken en ook voltrokken. Het is moeilijk om vast te stellen hoe vaak de doodstraf werd uitgevoerd bij gebrek aan consistente berichtgeving daarover en de informele vormen van rechtspraak in delen van het land.⁴²⁴ Volgens Amnesty International werden in 2013 ten minste 29 doodvonnissen uitgesproken en ten minste 21 gerechtelijke executies voltrokken in Sudan.⁴²⁵ In 2014 werden volgens Amnesty International ten minste 23 executies voltrokken en ten minste 14 doodvonnissen uitgesproken. In vier gevallen waarin de doodstraf was uitgesproken werd een pardon verleend. Aan het eind van het jaar wachtten ten minste 215 personen op voltrekking van hun vonnis.⁴²⁶

2.3.9 Mensenhandel

Sudan is zowel een bron-, bestemmings- als doorvoerland met betrekking tot mensenhandel. Er is sprake van binnenlandse mensenhandel, met name van het platteland naar de steden. Daarnaast is sprake van mensenhandel vanuit Sudan naar onder meer het Midden-Oosten en Europa. Ook is Sudan zowel oorsprong, bestemmings- en doorvoerland voor Eritrese, Ethiopische en Somalische meisjes en vrouwen, waarbij vluchtelingenkampen in Oost-Sudan in toenemende mate als herkomstlocatie fungeren. Slachtoffers van mensenhandel worden veelal als huishoudelijke hulp tewerkgesteld of komen in de prostitutie terecht. Ook vinden incidenteel ontvoeringen voor losgeld plaats. Voor zover bekend waren er tijdens de verslagperiode geen meldingen van gedwongen orgaandonatie.⁴²⁷

De Sudanese overheid heeft verschillende maatregelen genomen op het gebied van de bestrijding (preventie, bescherming en vervolging) van mensenhandel. Tijdens de verslagperiode werkte Sudan samen met de UNHCR en het IOM aan een gezamenlijke strategie om mensensmokkel en -handel te bestrijden. Dit project voorziet onder meer in de verbetering van de veiligheid in vluchtelingenkampen, de psychosociale bijstand aan slachtoffers en het opzetten van campagnes om te waarschuwen voor de risico's van mensenhandel. In maart 2014 bekrachtigde president Al-Bashir een nieuwe wet op de mensensmokkel die in grote lijnen is gebaseerd op de Palermo Protocollen.⁴²⁸ In 2013 werden honderd gevallen van mensenhandel bevestigd door de UNHCR tegenover 338 in 2012. In de eerste helft van 2014 daalde dit aantal tot 30.⁴²⁹ Zie ook paragraaf 3.1.

⁴²⁴ Begin 2014 werden twee leden van de *Justice and Equality Movement* opgehangen die waren veroordeeld wegens de moord op vijf Chinese oliearbeiders. Exacte aantallen van executies en vonnissen waren niet beschikbaar, maar doodstraf door ophanging wordt beschouwd als een routinevonnis voor eenieder die wordt veroordeeld wegens moord. UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 16 oktober 2014. UK Foreign and Commonwealth Office, *Human Rights in Sudan*, 12 maart 2015.

⁴²⁵ Amnesty International, *AFR 01/002/2014*, 5 mei 2014.

⁴²⁶ Amnesty International, *Death sentences and executions 2014*, 31 maart 2015.

⁴²⁷ US Department of State, *Trafficking in Persons Report 2014 - Sudan*, 20 juni 2014.

⁴²⁸ De drie Palermo protocollen zijn een aanvulling op de *Convention against Transnational Organized Crime* (de Conventie van Palermo) van 2000.

⁴²⁹ UNHCR, *Smuggling, Trafficking and Kidnapping in Eastern Sudan and Khartoum, Factsheet*, november 2013. UNHCR, *Smuggling and trafficking from the East and Horn of Africa*, april 2015.

2.3.10 Eerwraak/bloedwraak

Volgens bronnen speelt bloedwraak in Sudan een rol bij tribale conflicten, met name in gebieden als Darfur en Zuid-Kordofan. Eerwraak komt in Sudan niet op grote schaal voor. De meeste eerwraakzaken betreffen buitenechtelijke relaties op het platteland. In Sudan is de maximumstraf voor moord de doodstraf maar in veel gevallen worden moordzaken op traditionele wijze afgehandeld door middel van het betalen van bloedgeld.⁴³⁰

2.4 Positie van bijzondere groepen

2.4.1 Dienstplichtigen en deserteurs

Op grond van artikel 7 van de wet op de Nationale Dienstplicht (*National Service Act 1992*) is iedere Sudanese tussen 18 en 33 jaar verplicht de nationale dienstplicht te vervullen.⁴³¹ De wet maakt geen onderscheid tussen mannen en vrouwen. De nationale dienstplicht kan worden vervuld in het leger, bij de politie, in één van de veiligheidsdiensten, op een overheidskantoor of in het bedrijfsleven. Een relatief klein percentage van de dienstplichtigen wordt opgeroepen voor dienst in het leger.⁴³² Doordat er te weinig trainingsfaciliteiten voor dienstplichtigen zijn worden de meeste van hen volgens een bron verdeeld over maatschappelijke instellingen zoals ziekenhuizen en overheidskantoren. Na afloop van deze 'maatschappelijke dienstplicht' krijgen de dienstplichtigen een certificaat van het leger, ook als ze hun dienstplicht hebben vervuld bij een private onderneming.⁴³³

Onttrekking/desertie

In Sudan wordt onderscheid gemaakt tussen enerzijds onttrekking aan de dienstplicht en anderzijds desertie. De strafmaat in het geval van onttrekking is volgens de wet op de Nationale Dienstplicht een geldboete en/of gevangenisstraf van twee tot drie jaar. Zodra iemand is gerekruteerd (dus ook ten tijde van de basistraining) zijn de wetten en regelgeving van de strijdkrachten van toepassing, onder andere de wet op de Strijdkrachten (*Armed Forces Act 2007*). Desertie wordt door een militaire rechtbank behandeld. Op grond van de wet op de Strijdkrachten kan desertie in het uiterste geval worden bestraft met de doodstraf.⁴³⁴ Sinds het uitbreken van het conflict in Darfur zijn veel Darfurezen uit het Sudanese leger gedeserteerd. Bij het uitbreken van het conflict in Zuid-Kordofan en Blue Nile waren er ook berichten van desertie van soldaten van zowel Arabische (Misserya en Hawazma) als niet-Arabische (Nuba) afkomst uit het Sudanese leger. Daarna waren er voor zover bekend geen berichten van desertie.⁴³⁵

2.4.2 Vrouwen

In het dagelijks leven hebben vrouwen in Sudan te maken met discriminatie en discriminerende wetgeving. Voor vrouwen bij onderwijs- en andere

⁴³⁰ Radio Dabanga, *North Darfur militia threat: citizens pay blood money*, 14 februari 2014. Radio Dabanga, *Sudan: Central Darfur Village Sheikhs Abducted for 'Blood Money'*, 26 april 2015. Digital Georgetown, *Blood Money in Sudan and Beyond: Restorative Justice or Face-Saving Measure?*, 2014.

⁴³¹ Vindplaats [https://www.icrc.org/applic/ihl/ihl-nat.nsf/0/9d58d31886fef99dc1257110003a88d1/\\$FILE/National%20Service%20Act%20-%20Sudan%20-%201992.pdf](https://www.icrc.org/applic/ihl/ihl-nat.nsf/0/9d58d31886fef99dc1257110003a88d1/$FILE/National%20Service%20Act%20-%20Sudan%20-%201992.pdf).

⁴³² In 2013 bedroeg de bevolking naar schatting 35 miljoen mensen, terwijl het gehele leger – dienstplichtigen en beroepsmilitairen – uit ruim 100.000 militairen bestond. UNFPA, *Population Dynamics of Sudan*, 2012. <http://www.globalsecurity.org/military/world/sudan/personnel.htm>.

⁴³³ Dit certificaat is belangrijk bij het vinden van een baan. Vertrouwelijke bron.

⁴³⁴ Dit kan alleen als Sudan formeel in oorlog is met een ander land, hetgeen thans niet het geval is.

⁴³⁵ Vertrouwelijke bron.

(semi)overheidsinstellingen gelden strikte kleding- en gedragsregels. Ook worden vrouwen geregeld opgepakt en aangeklaagd wegens schending van de openbare orde (zie §2.3.5). Anderzijds zijn vrouwen redelijk goed vertegenwoordigd in de politiek en in functies met een hogere opleiding.⁴³⁶

Genitale verminking

Er is geen specifiek wetsartikel dat genitale verminking van vrouwen (*female genital mutilation*, FGM) strafbaar stelt. In het wetboek van Strafrecht wordt slechts in algemene zin gesproken over een verbod op '*female circumcision*' zonder nadere definiëring.⁴³⁷ De interpretatie van de wettekst wordt aan de rechter overgelaten. In de praktijk worden plegers van genitale verminking niet vervolgd.

Genitale verminking van vrouwen wordt in Sudan nog altijd op grote schaal uitgevoerd. Meisjes worden traditioneel besneden om hen gereed te maken voor het huwelijk, uit religieuze overwegingen en – uit bijgeloof – om 'gezondheidsredenen'.⁴³⁸ De meest recente schatting van het percentage besneden vrouwen in de leeftijd 15-49 jaar in Sudan gaat uit van 89%.⁴³⁹ Wel vindt – vooral in stedelijke gebieden – een geleidelijke overgang plaats van infibulatie (type 3) naar een mildere vorm van besnijdenis die bekend staat als 'sunna' (type 1). UNICEF en UNFPA voeren grootscheepse campagnes uit om FGM een halt toe te roepen.⁴⁴⁰ Deze campagnes hebben besnijdenis bespreekbaar gemaakt. Binnen families en in de pers wordt erover gediscussieerd en op *social media* laat men zelfs foto's zien. Er is echter ook een sterke invloed van de pro-FGM lobby. Die doet het voorkomen of de traditionele waarden en normen worden aangetast door het westen. Sheikh Abdel-Hay Yusuf is daar een spreekbuis van.⁴⁴¹ Uit cijfers van UNICEF blijkt dat het percentage van meisjes dat is besneden in de leeftijd van 5 tot 9 is teruggelopen van 41 procent in 2006 tot 34.5 procent in 2010.⁴⁴²

Omdat genitale verminking een keus van de ouders is, is de vraag in hoeverre meisjes zich hieraan kunnen onttrekken niet aan de orde. De beslissing van de ouders hangt nauw samen met de culturele opvattingen van de familie en omgeving.⁴⁴³ Voor zover bekend komt het in de praktijk niet voor dat mensen verhuizen om zich aan de genitale verminking te onttrekken. De lokale Ngo SEEMA verwijst slachtoffers door voor medische hulp.⁴⁴⁴

Huiselijk geweld

Volgens verschillende bronnen is huiselijk geweld in Sudan gebruikelijk, in welke mate is onbekend. Vrouwen die aangifte doen van huiselijk geweld worden vaak

⁴³⁶ Ibid.

⁴³⁷ Zie de Penal Code 2003, artikel 284 (A).

⁴³⁸ De besnijdenis is ingebed in traditionele idealen van schoonheid en reinheid, religie en moraal en om het vrouwelijk libido te verlagen. In dorpen geloven sommigen dat vrouwelijke geslachtsdelen geïnfecteerd kunnen raken als ze niet zijn besneden. Danish Refugee Council, *Female Genital Mutilation Practices Amongst the Refugee Population in Upper Nile State, South Sudan*, 21 april 2014. Sudan Tribune, *FGM on decline in Sudan as attitudes shift: UNICEF*, 12 februari 2014.

⁴³⁹ Danish Refugee Council, *Female Genital Mutilation Practices Amongst the Refugee Population in Upper Nile State, South Sudan*, 21 april 2014.

⁴⁴⁰ De campagne slogan 'Saleema', die 'heel' of 'intact' betekent, wordt gebruikt om te benadrukken dat meisjes moeten blijven zoals ze zijn geboren en dat het niet uitvoeren van besnijdenis hun gezondheid ten goede komt. Danish Refugee Council, *Female Genital Mutilation Practices Amongst the Refugee Population in Upper Nile State, South Sudan*, 21 april 2014. Vertrouwelijke bron. Sudan Tribune, *FGM on decline in Sudan as attitudes shift: UNICEF*, 12 februari 2014.

⁴⁴¹ Vertrouwelijke bron.

⁴⁴² Sudan Tribune, *FGM on decline in Sudan as attitudes shift: UNICEF*, 12 februari 2014.

⁴⁴³ Niemand kan de ouders dwingen om hun kind te laten besnijden, maar de ouders kunnen wel het kind dwingen om FGM te ondergaan. Het is mogelijk dat een grootmoeder het meisje besnijdt zonder dat de moeder daarvan af weet, maar dat gebeurt maar zelden. Vertrouwelijke bron.

⁴⁴⁴ Vertrouwelijke bron.

slachtoffer van valse beschuldigingen, bedreigingen en detentie. Vrouwen doen dan ook zelden aangifte van huiselijk geweld.⁴⁴⁵ Vrouwenorganisaties proberen huiselijk en seksueel geweld in kaart te brengen, maar het is moeilijk om gegevens te verzamelen, vooral in conflictgebieden.⁴⁴⁶ Ngo's streven naar samenwerking met de *family and child protection unit* van de politie.⁴⁴⁷ De Ngo's SEEMA en Mutawinaat geven juridische bijstand aan slachtoffers van seksueel en huiselijk geweld.⁴⁴⁸ Vrouwen maken volgens een bron soms gebruik van familieleden of van advocaten om legale procedures aan te spannen. Er zijn succesverhalen van vrouwen die zich hebben onttrokken aan seksueel en/of huiselijk geweld.⁴⁴⁹ Bij praatprogramma's op de televisie wordt er over gesproken hoe het komt dat de afgelopen 15 jaar meer mensen zijn gaan scheiden. Waar scheiding vroeger een taboe was, is dit bij de huidige generatie niet meer het geval.⁴⁵⁰

Gedwongen en vroege huwelijken

Van oudsher is het op jonge leeftijd uithuwelijken van meisjes gebruikelijk in Sudan. Op het platteland wordt veel waarde gehecht aan vruchtbaarheid en de grootte van het gezin. De status van de familie, in het bijzonder van de man, hangt nauw samen met de gezinsgrootte en het aantal jonge vrouwen die het werk moeten verrichten.⁴⁵¹ De traditionele opvatting in Sudan is dat een vrouw niet zelf haar huwelijkspartner kan kiezen; dit doet haar familie voor haar. Dit geldt met name voor vrouwen op het platteland. De vraag of een vrouw zich aan een gedwongen huwelijk kan onttrekken, hangt samen met de mate waarop zij afhankelijk is van haar familie. Door onderwijs en bewustwording zijn kindhuwelijken aanmerkelijk teruggelopen in stedelijke gebieden en in dorpen waar scholen staan. In één generatie is de gemiddelde leeftijd waarop meisjes huwen – althans van meisjes die onderwijs hebben genoten – verhoogd van 12 jaar naar 24 jaar.⁴⁵² Slachtoffers van kindhuwelijken kunnen zich wenden tot enkele Ngo's, zoals SEEMA, en gratis rechtsbijstand krijgen.⁴⁵³

Seksueel geweld

Sudan paste begin 2015 artikel 149 van de Strafwet aan om het misdrijf verkrachting duidelijker te omschrijven, in lijn met internationale standaarden.⁴⁵⁴ Daardoor werd niet langer verband gelegd tussen verkrachting en overspel. Verkrachting wordt nu gedefinieerd als het gebruik of misbruik van fysiek of psychologisch geweld of het dreigen daarmee. Voorts is aanranding (*harassment*) als misdrijf aangemerkt, met een maximum straf van drie jaar en zweepslagen.⁴⁵⁵

⁴⁴⁵ Veel vrouwen die een klacht willen indienen worden weggestuurd door de politie, veel rechters zeggen dat het een privékwestie is. Sommige mensen die bij de overheid werken willen wel bemiddelen bij het doen van aangifte. Maar zowel de wet zelf als de uitvoering is niet vrouwvriendelijk. Vertrouwelijke bronnen.

⁴⁴⁶ Huiselijk geweld komt in het hele land voor, maar het komt meer voor in conflictgebieden en in gemeenschappen van ontheemden. Vertrouwelijke bron.

⁴⁴⁷ Elke staat heeft één afdeling, de staat Khartoum heeft drie afdelingen Kinderbescherming. Ze beschikken over psychologen en politiepersoneel in burger, ze hebben vrouwelijk personeel en mensen die zijn opgeleid om seksueel geweld te bestrijden. Ze hebben een goede verhouding met organisaties binnen de gemeenschappen, maar kunnen alleen in actie komen als de slachtoffers onder de 18 zijn en er aangifte wordt gedaan. Vertrouwelijke bron.

⁴⁴⁸ De Ngo SEEMA heeft in 2014 bijna vierhonderd vrouwen geholpen, 120 daarvan waren vluchtelingen. Van die 120 gevallen ging het vooral om FGM, in veertig gevallen om verkrachting, foltering en huiselijk geweld. Vertrouwelijke bronnen.

⁴⁴⁹ Vertrouwelijke bron.

⁴⁵⁰ Lichamelijk misbruik is één van de gronden voor een scheiding, naast seksueel disfunctioneren. Vrouwen die zich hierop beroepen zijn er lang mee bezig, maar kunnen uiteindelijk scheiden. Vertrouwelijke bron.

⁴⁵¹ Sudanese Organization for Research and Development, *Report to OHCHR on Child marriage in Sudan*, 2013.

⁴⁵² SORD, *Report to OHCHR on Child marriage in Sudan*, 2013.

⁴⁵³ In enkele gevallen zijn deze huwelijken ontbonden. SORD, *Report to OHCHR on Child marriage in Sudan*, 2013. Vertrouwelijke bron.

⁴⁵⁴ United Nations S/2015/203, 23 maart 2015.

⁴⁵⁵ Vertrouwelijke bron.

In Darfur is seksueel geweld nog altijd wijdverbreid. Vooral ontheemde vrouwen lopen het risico slachtoffer te worden van seksueel geweld wanneer zij de kampen verlaten om bijvoorbeeld brandhout of voedsel te verzamelen. De daders zijn veelal geüniformeerd.⁴⁵⁶ Ook binnen de kampen vinden verkrachtingen plaats.⁴⁵⁷ Tussen 30 oktober en 1 november 2014 voerden Sudanese troepen aanvallen uit op de burgerbevolking van de stad Tabit in Noord-Darfur. Daarbij werden volgens Human Rights Watch ongeveer 200 vrouwen en meisjes massaal verkracht. De regering van Sudan ontkende dat er misdaden zijn gepleegd en voorkwam dat UNAMID de incidenten kon onderzoeken.⁴⁵⁸ In de strijd tegen (seksueel) geweld tegen vrouwen hebben de Sudanese autoriteiten in Darfur onder meer het aantal vrouwelijke opsporingsambtenaren uitgebreid en zijn bij de politie aparte familie- en kinderschermingseenheden opgezet. Ondanks deze maatregelen is er nog steeds veel (seksueel) geweld in Darfur en kunnen daders in veel gevallen ongestraft hun gang gaan.⁴⁵⁹

2.4.3 Minderjarigen

Op grond van de *Child Act* van 2009 kan seksueel misbruik en verkrachting van minderjarigen worden bestraft. In de *Child Act* zijn geen bepalingen met betrekking tot het strafbaar stellen van genitale verminking of vroege huwelijken opgenomen (zie ook §2.4.2). De politie beschikt over verscheidene *family and child protection units*.⁴⁶⁰

Er zijn in Sudan speciale jeugdrechtbanken.⁴⁶¹ Kinderen die veroordeeld zijn tot gevangenisstraf, kunnen behalve in reguliere detentiecentra ook in (overheids-) heropvoedingskampen (*juvenile reformatories*) terecht komen.⁴⁶² Kinderen kunnen in deze kampen voor onbepaalde tijd worden vastgehouden. De behandeling en voorzieningen zijn er minimaal.⁴⁶³

⁴⁵⁶ Om de bescherming van vrouwen te verhogen, voerde UNAMID patrouilles uit tijdens het sprokkelen van brandhout, die in het algemeen leidden tot een daling van het seksueel geweld. In 2014 documenteerde UNAMID 117 gevallen van seksueel geweld met 206 slachtoffers tegenover 149 gevallen met 273 slachtoffers in 2013. Reuters, *In Darfur, the limits of peacekeeping*, 8 oktober 2013. Radio Dabanga, *Militiamen gang-rape ten in Central Darfur*, 16 december 2013. UNSC, S/2014/279, 15 april 2014. UNGA, A/HRC/27/69, 4 september 2014. Radio Dabanga, *Ten raped, three sheikhs killed in separate incidents in Darfur*, 23 januari 2015. United Nations S/2015/203, 23 maart 2015.

⁴⁵⁷ In de periode november 2013-januari 2014 vonden in het Deleij ontheemdenkamp in Wadi Saleh in Centraal-Darfur 23 verkrachtingen, twee moorden en een groot aantal diefstallen plaats. Radio Dabanga, *Three months: 23 rapes, two murders, countless injuries, thefts in Central Darfur camp*, 9 februari 2014.

⁴⁵⁸ De regering verzocht UNAMID op 23 november 2014 de mensenrechten sectie te sluiten. UNAMID wilde de vermeende massaverkrachting in Tabit verder onderzoeken, maar Khartoum vond dit niet binnen het mandaat van UNAMID passen. AFP, *Sudan asks UNAMID to shut human rights office in Khartoum*, 25 november 2014. UNSC, S/2014/852, 26 november 2014. NRC, *Blauwhelmen kijken weg bij verkrachtingen Darfur*, 11 februari 2015. Human Rights Watch, *Mass Rape in North Darfur*, februari 2015.

⁴⁵⁹ Van de 63 gevallen waarin aangifte bij de politie werd gedaan, werd in twintig gevallen onderzoek gepleegd dat leidde tot 14 arrestaties en, in twee gevallen, tot rechtszaken waarin de daders werden veroordeeld. Op 18 september 2014 veroordeelde een rechtbank in El Fasher een man voor verkrachting van een UNAMID politieagent op 10 april 2014. United Nations S/2015/203, 23 maart 2015.

⁴⁶⁰ Gemiddeld worden dagelijks dertig aangiften van kindermishandeling gedaan bij de *Family and Child Protection Unit* van de politie in de staat Khartoum. In 2014 werd in 2.293 gevallen aangifte gedaan. De toenemende kindermishandeling zou het gevolg zijn van snel toenemende armoede, dakloosheid en achteruitgang van het onderwijs. Radio Dabanga, *2,293 child abuse cases reported in Sudan's capital last year*, 15 januari 2015.

⁴⁶¹ Rechters hebben de bevoegdheid om ook *ad hoc* een jeugdrechtbank in te stellen. Er zijn drie speciale rechtbanken voor kinderen, zowel voor kinderen als dader als voor kinderen als slachtoffer. Volgens een bron zijn deze rechtbanken niet anders dan gewone rechtbanken. Ze hebben geen psychologen en geen technische ondersteuning. Ze wijzen alleen bepaalde zaken aan bepaalde rechters toe. Vertrouwelijke bron.

⁴⁶² Vertrouwelijke bron.

⁴⁶³ Volgens een bron zijn deze *reformatories* in feite een gewone kindergevangenis. Voorheen kregen kinderen daar een opleiding, maar nu niet meer. Vertrouwelijke bron.

Straatkinderen

Vooral in de grote steden leeft een groot aantal kinderen op straat. Veel straatkinderen zijn weeskinderen of kinderen van ontheemden. Straatkinderen kunnen noodgedwongen *de facto* als zelfstandig worden beschouwd. Zij werken vaak als verkoper, schoenpoetser, autowasser en huishoudelijke hulp.⁴⁶⁴ Schattingen van het aantal straatkinderen in Khartoum lopen sterk uiteen van enkele duizenden tot enkele tienduizenden. Straatkinderen zijn geregeld het slachtoffer van seksueel misbruik en geweld.⁴⁶⁵ De politie treedt vaak hard op tegen straatkinderen. Geregeld worden straatkinderen door de politie naar een opvanghuis of heropvoedingskamp gestuurd nadat zij tijdens 'schoonmaakacties' zijn opgepakt.⁴⁶⁶

Opvang en voogdij

De zorg voor kinderen wordt in Sudan over het algemeen beschouwd als een taak van de familie en niet van de overheid. Minderjarigen die niet langer opvang hebben bij hun ouders, worden in de regel door de familie in brede zin (*extended family*) opgevangen. Mocht er geen familie zijn, dan zal iemand van dezelfde stam, die bevriend was met de familie van de minderjarige, veelal voor opvang zorgen. Toch komt het voor dat wezen geen opvang krijgen, of dat pasgeborenen te vondeling worden gelegd.

Er zijn in Sudan in totaal vijf overheidsweeshuizen voor kinderen van 0 – 4 jaar, waarvan zich een drietal in Khartoum bevindt. De capaciteit van het grootste weeshuis, Mygoma, is 160 kinderen. Daarnaast zijn er een tweetal overheidsjeugdhuizen in Khartoum State voor door familie verlaten kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar. Ook voor straatkinderen is er een drietal overheidsopvanghuizen (Tybah, Rashad en Bashair).⁴⁶⁷ Tenslotte is er in Sudan een onbekend aantal particuliere instellingen voor de opvang van (wees-)kinderen. De capaciteit en kwaliteit van overheidsinstellingen voor (wees-)kinderen is in Sudan ontoereikend. Huisvesting en voeding zijn slecht. Medische en andere voorzieningen ontbreken veelal. In de tehuizen wordt vrijwel geen onderwijs gegeven. Soms worden uitsluitend koranlessen gegeven.⁴⁶⁸ Het komt voor dat kinderen in tehuizen worden verwaarloosd of mishandeld. De leefomstandigheden van kinderen in overheidsinstellingen zijn slechter dan de leefomstandigheden van kinderen die binnen een *extended family* opgroeien.

Kindsoldaten

De *Child Act* van december 2009 verbiedt expliciet het rekruteren van kinderen. In de conflictgebieden in Sudan worden echter vrijwel alle strijdende partijen geassocieerd met kindsoldaten. Onder de kindsoldaten bevinden zich kinderen die vrijwillig zijn toegetreten en kinderen die onder dwang zijn gerekruteerd. Vooral rebellengroepen en milities worden geassocieerd met gedwongen rekrutering, soms

⁴⁶⁴ Ook onder de ontheemden werken minderjarigen. Bijna 60 procent van de schoolkinderen onder de ontheemden in Zuid-Kordofan neemt welk baantje dan ook aan: schoonmaken, hulp in de huishouding, seizoensarbeid op boerderijen, brandhout sprokkelen en water halen. Vertrouwelijke bron.

⁴⁶⁵ Er zijn rapporten over georganiseerde bedelarij van kinderen in Khartoum en andere grote steden. Sudanese meisjes werken in de prostitutie, onder meer in restaurants en bordelen. Sudanese kinderen worden in Saoedi Arabië door criminele bendes gedwongen om te bedelen en te werken als straatverkoper. In 2013 nam de goudproductie in de kleinschalige mijnbouw sterk toe. Daarbij werden ook kinderen gedwongen ingezet. US Department of State, *Trafficking in Persons Report 2014 - Sudan*, 20 juni 2014.

⁴⁶⁶ Vertrouwelijke bron.

⁴⁶⁷ Het Bashair opvangcentrum biedt ruimte aan meer dan honderd straatkinderen. Vertrouwelijke bron.

⁴⁶⁸ In dat geval moeten alle kinderen, ook niet-moslims, de koran bestuderen; er wordt druk uitgeoefend op niet-moslims om zich tot de islam te bekeren. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 - Sudan*, 27 februari 2014.

door middel van ontvoering.⁴⁶⁹ De SLA/MM zette op 6 augustus 2014 een mechanisme op om een eind te maken aan het rekruteren en inzetten van kindsoldaten. Op 6 oktober 2014 ontvouwde 'Janjaweed' leider Musa Hilal een strategisch plan om te stoppen met het inzetten van kinderen bij botsingen tussen en binnen stammen in Noord-Darfur.⁴⁷⁰

2.4.4 LGBT

De interim grondwet verbiedt discriminatie op grond van ras en geslacht, maar de regering maakte weinig werk van het discriminatieverbod. Op grond van artikel 148 van het wetboek van Strafrecht van 1991 is seks tussen mensen van hetzelfde geslacht strafbaar. De volgende strafmaat is voorgeschreven:

- honderd zweepslagen en mogelijk een gevangenisstraf van maximaal vijf jaar bij de eerste veroordeling;
- honderd zweepslagen en een gevangenisstraf van maximaal 5 jaar bij de tweede veroordeling;
- de doodstraf of levenslange gevangenisstraf bij de derde veroordeling.⁴⁷¹

Homoseksuele geaardheid op zichzelf vormt geen delict.⁴⁷² Strafvervolgning kan worden ingezet indien is aangetoond dat iemand seks heeft gehad met iemand van hetzelfde geslacht. Er zijn geen gevallen bekend van vervolging op grond van artikel 148.⁴⁷³ De autoriteiten voeren geen actief vervolgingsbeleid tegen LGBT's.⁴⁷⁴ Homoseksuelen kunnen ook op grond van de *Public Order Act* worden opgepakt en worden veroordeeld tot gevangenisstraffen, zweepslagen en/of boetes.⁴⁷⁵ Dit is in het verleden ook enkele malen voorgekomen, maar er waren geen berichten over strafrechtelijke vervolging van LGTB's in 2014.⁴⁷⁶

Bij de wet op de openbare orde heeft een verdachte nauwelijks rechten. Hij of zij mag geen andere kleren aantrekken, want de rechter moet de verdachte kunnen zien in de kleding die hij of zij bij arrestatie aan had. De verdachte wordt maximaal twee dagen vastgehouden in een politiecel, maar veelal op of na de dag van arrestatie berecht.⁴⁷⁷

⁴⁶⁹ Gedurende de verslagperiode werden kinderen in Darfur, soms door onvoering, gedwongen gerekruteerd als kindsoldaat en ingezet door gewapende groeperingen als de LJM, de JEM, verscheiden facties van de SLA, de regeringsgezinde Janjaweed militie en de Beni Hussein stam. Ook het Sudanese leger, de *Central Reserve Police* (CRP) en de *Government Border Guards* (waaronder de *Border Intelligence Forces*) rekruteerden en gebruikten kinderen als kindsoldaten. De *Sudan People's Liberation Movement-North* (SPLM/Noord) rekruteerde en gebruikte kindsoldaten tijdens de gevechten tegen het Sudanese leger en regeringsgezinde milities in Upper Nile, Zuid-Kordofan en Blue Nile; sommige van deze kinderen waren gerekruteerd in Zuid-Sudan. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014. US Department of State, *Trafficking in Persons Report 2014 - Sudan*, 20 juni 2014. Radio Dabanga, '450 Darfuri child soldiers registered in 2013': *researcher*, 10 november 2014. UK Foreign and Commonwealth Office: Human Rights in Sudan, 12 maart 2015.

⁴⁷⁰ Het plan werd goedgekeurd door stamleiders van de Noordelijke Rizeigat, de Beni Hussein, de Fur, de Tama en de Gimir in verscheidene gebieden in Noord-Darfur. UNSC, S/2014/852, 26 november 2014.

⁴⁷¹ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014. LGBTQ Policy Journal, *Homosexuality in Sudan and Egypt: Stories of the Struggle for Survival*, 23 januari 2015. UK Foreign and Commonwealth Office, *Human Rights in Sudan*, 12 maart 2015.

⁴⁷² Vertrouwelijke bron.

⁴⁷³ Ibid.

⁴⁷⁴ Ibid.

⁴⁷⁵ De interpretatie van de wet op de openbare orde wordt overgelaten aan de handhavers daarvan, *in casu* de politie. Een agent kan een man die zich vrouwelijk gedraagt meenemen naar het politiebureau. Op grond van de getuigenis van de agent kan de persoon in kwestie worden veroordeeld tot veertig of tachtig zweepslagen. Volgens een bron zijn de regering en de rechtbanken echter gevoelig voor (negatieve) publiciteit en zullen rechtbanken niet snel boetes opleggen. Vertrouwelijke bronnen.

⁴⁷⁶ Vertrouwelijke bron. UK Foreign and Commonwealth Office, *Sudan - Country of Concern*, 10 april 2014.

⁴⁷⁷ Voor het zover komt is de verdachte in veel gevallen tegen betaling van honderd à tweehonderd SDG (15 à dertig Euro) al vrijgelaten. Het komt voor dat de homogemeenschap geld bijeen brengt om iemand vrij te krijgen. Vertrouwelijke bron.

Het bekend zijn van (toegeschreven) LGBT gedragingen of geaardheid van een persoon leidt voor zover bekend in de praktijk niet tot onevenredige of discriminatoire bestraffing of tenuitvoerlegging van een straf die wordt opgelegd bij (strafrechtelijke) vervolging wegens een commuun delict.⁴⁷⁸

In de (voornamelijk islamitische) Sudanese cultuur wordt homoseksuele geaardheid gezien als een schande of een ziekte.⁴⁷⁹ Homoseksuelen worden, indien hun geaardheid openlijk bekend is, maatschappelijk gediscrimineerd en lopen het risico op ontslag en sociale uitsluiting. Veel homoseksuelen houden hun geaardheid dan ook verborgen en leiden een dubbelleven.⁴⁸⁰

De afgelopen jaren zijn leden van de LGBT gemeenschap dankzij de sociale media meer in staat om netwerken te vormen met verwante groepen en individuen in andere landen als Libanon en Egypte. Homoseksualiteit is geen onderwerp voor praatprogramma's, maar er kan wel over worden gediscussieerd in de sociale media.⁴⁸¹ Veel discriminatie en geweld vindt plaats in gemeenschappen met lage inkomens. In steden is de tolerantie groter dan op het platteland en ook de etnische achtergrond is van invloed. Homoseksualiteit wordt bijvoorbeeld in Darfur en in Zuid-Sudan niet geaccepteerd. Homoseksuelen uit welvarende families genieten meer vrijheid. In de *upper class* van Khartoum wordt de *gay scene* doorgaans geaccepteerd⁴⁸² en rijke homoseksuelen maken reizen naar Libanon, het Middenoosten en andere landen in Afrika, waarbij ze gebruik maken van LGBT netwerken.⁴⁸³ Er is in Sudan een verborgen populatie van homoseksuele prostituees. Ook reizen Sudanese homoseksuele prostituees naar de Arabische Emiraten, Dubai en Egypte.⁴⁸⁴

Er is in Sudan een klein aantal LGBT-belangenorganisaties (zoals *Freedom Sudan*, *Bedayaa*, *Rainbow Sudan* en *Royaa*) actief.⁴⁸⁵ Zij geven onder meer seksuele voorlichting en bieden psychologische- en emotionele steun aan LGBT's. Deze organisatie opereren in het verborgene. Er zijn in Sudan geen maatschappelijke organisaties die openlijk de belangen van LGBT's behartigen.⁴⁸⁶

⁴⁷⁸ Vertrouwelijke bronnen.

⁴⁷⁹ De bekendste verwijzing naar homoseksualiteit in de koran is het verhaal van de profeet Lut (Lot in het Oude Testament), afkomstig uit Sodom. Niet alle moslims interpreteren de koran op deze manier. Veel homoseksuele moslims proberen hun geloof in overeenstemming te brengen met hun seksuele identiteit en de meesten van hen zien geen tegenstelling tussen hun geloof en hun seksuele oriëntatie. LGBTQ Policy Journal, *Homosexuality in Sudan and Egypt: Stories of the Struggle for Survival*, 23 januari 2015.

⁴⁸⁰ Sommige homoseksuelen – met name buiten Darfur en het zuiden van Sudan – komen volgens bronnen openlijk voor hun geaardheid uit. Homoseksuelen vindt men volgens een bron onder meer bij koks, interieurontwerpers, kunstenaars, verpleegkundigen, zangers en voetballers. Zowel in de hogere als de lagere klasse komt het voor dat homoseksuelen uit de kast komen, maar voor de middenklasse ligt dit erg gecompliceerd. De islamisten accepteren (slechts) verborgen homoseksualiteit. Vertrouwelijke bron.

⁴⁸¹ Vertrouwelijke bron.

⁴⁸² Homoseksuele mannen komen bijvoorbeeld bijeen in Jad, een Egyptisch café. Normaal gesproken valt de regering hen daar niet lastig, maar als een iman oproept tot actie tegen homoseksuelen kan de regering daar toch toe besluiten om 'daadkracht' te tonen. Vertrouwelijke bron.

⁴⁸³ Veel Sudanese beschouwen de handeling van de ene man die de andere man penetreert niet als een homoseksuele daad; doorgaans wordt alleen de man die wordt gepenetreerd beschouwd als deelnemer aan een homoseksuele handeling. LGBTQ Policy Journal, *Homosexuality in Sudan and Egypt: Stories of the Struggle for Survival*, 23 januari 2015.

⁴⁸⁴ In Sudan zelf gaan ze naar de goudmijnen, ze soms door de politie uit hun tent worden gehaald en teruggestuurd. Vertrouwelijke bron.

⁴⁸⁵ Freedom Sudan werd opgericht in 2006, Bedayaa in 2010. LGBTQ Policy Journal, *Homosexuality in Sudan and Egypt: Stories of the Struggle for Survival*, 23 januari 2015.

⁴⁸⁶ Concurrerende Ngo's beschuldigen elkaar in sommige gevallen van winstbejag: de ander zou slechts uit zijn op het geld van de donoren – veelal westerse ambassades – en misbruik willen maken van de *gay community*. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014. FCO - UK Foreign and Commonwealth Office: *Human Rights in Sudan*, 12 maart 2015. LGBTQ Policy Journal, *Homosexuality in Sudan and Egypt: Stories of the Struggle for Survival*, 23 januari 2015. Vertrouwelijke bron.

2.4.5 Personen van Zuid-Sudanese afkomst

Personen van Zuid-Sudanese afkomst die na de onafhankelijkheid van Zuid-Sudan in 2011 in Sudan bleven, ondervonden last van discriminatie. Zuid-Sudanezen in en om Khartoum stonden bloot aan arrestatie, zweepslagen, boetes, huiszoeking zonder bevel daartoe en detentie vanwege overtreding van het verbod op alcohol.⁴⁸⁷ Ofschoon hun recht op verblijf en hun vrijheid van beweging, evenals hun recht om economische activiteiten te bedrijven en bezit te verwerven, in 2012 was vastgelegd in een politiek verdrag tussen Khartoum en Juba⁴⁸⁸, was de kwestie van hun burgerschap daarin niet geregeld.⁴⁸⁹ In 2013 bevonden zich naar schatting 250.000 à 350.000 personen van Zuid-Sudanese oorsprong in Sudan, waaronder 20.000 in Khartoum en omgeving. Velen woonden in krottenwijken.⁴⁹⁰ Na het uitbreken van gevechten in Zuid-Sudan eind 2013 weken veel Zuid-Sudanezen uit naar Sudan. De Sudanese regering weigerde hen te beschouwen als vluchtelingen, maar was bereid om 'in hun behoeften te voorzien', waaronder onderwijs en vaccinaties voor hun kinderen. President Al-Bashir wilde geen vluchtelingenkampen opzetten, maar de Zuid-Sudanezen konden zich zonder beperkingen in Sudan vestigen.⁴⁹¹ Als gevolg van de voortdurende crisis in Zuid-Sudan kwamen in de eerste helft van 2014 bijna 85.000 Zuid-Sudanese vluchtelingen Sudan binnen.⁴⁹² UNHCR meldde dat op 22 januari 2015 inmiddels meer dan 120.000 vluchtelingen uit Zuid-Sudan de grens met Sudan waren overgestoken, de meeste vanuit Upper Nile State.⁴⁹³

Registratie en rechten

Op 1 februari 2015 maakte de regering een begin met de registratie van Zuid-Sudanezen in Sudan en de uitgifte van identiteitsbewijzen die hen recht geven op werk en toegang tot basisvoorzieningen.⁴⁹⁴ Ook kunnen ze land en huizen kopen en zich in het hele land vrij bewegen en vestigen. In februari 2015 werden meer dan 54.000 Zuid-Sudanezen geregistreerd en werden bijna 37.000 identiteitsbewijzen afgegeven. Begin 2015 verbleven naar schatting een half miljoen Zuid-Sudanezen in Sudan.⁴⁹⁵

⁴⁸⁷ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

⁴⁸⁸ Op 27 september 2012 herbevestigden Sudan en Zuid-Sudan in een akkoord het principe van een *soft border* met een vrij verkeer van personen, goederen en diensten.

⁴⁸⁹ Freedom House, *Freedom in the World 2014 – Sudan*, 23 januari 2014.

⁴⁹⁰ Uit een onderzoek van IOM in september 2013 bleek dat vrijwel alle etnische Zuid-Sudanezen die in erbarmelijke toestand in kampen in de omgeving van Khartoum verbleven, terug wilden gaan naar het land van hun voorouders. Maar dat was vóórdat in december 2013 in Zuid-Sudan gevechten uitbraken die aan 10.000 mensen het leven kosten. AFP, *South Sudanese refugees no strangers to Sudan*, 27 januari 2014. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

⁴⁹¹ Radio Dabanga, *20,000 South Sudanese 'not refugees'*, 23 januari 2014.

⁴⁹² Op 1 juli 2014 verbleven ongeveer 6.500 vluchtelingen uit Zuid-Sudan in het Abyei gebied. UNGA, A/69/339, 21 augustus 2014.

⁴⁹³ OCHA, *Humanitarian Bulletin*, 25 januari 2015.

⁴⁹⁴ Op 21 december 2014 werd een MoU tussen UNHCR, COR en het *Directorate General of Passports and Immigration* (DPI) van het ministerie van Binnenlandse Zaken ondertekend. Daarmee werd de basis gelegd voor de registratie van Zuid-Sudanezen, die daarmee de zelfde rechten kregen als de Sudanese.

⁴⁹⁵ UNHCR, *UNHCR welcomes the registration of South Sudanese citizens in Khartoum*, 4 februari 2015. UNHCR, *Sudan begins issuing ID cards for South Sudanese*, 3 maart 2015.

3 Migratie

Sudan is partij bij het Vluchtelingenverdrag uit 1951 en het bijbehorende Protocol uit 1967. Ook is Sudan partij bij het OAU Verdrag betreffende de Specifieke Aspecten van Vluchtelingenproblemen in Afrika uit 1969 en heeft Sudan het Grote Meren Protocol inzake ontheemden getekend. Sudan is geen partij bij het Verdrag met betrekking tot de Status van Staatlozen uit 1954 en het Verdrag inzake de Beperking van Staatloosheid uit 1961. Ook is Sudan geen partij bij het OAU Verdrag voor de Bescherming en Assistentie van Ontheemden in Afrika (het 'Kampala' Verdrag).⁴⁹⁶

3.1 Binnenlandse ontheemden

Schattingen over het aantal binnenlandse ontheemden lopen uiteen. Begin 2015 bevonden zich naar schatting in Darfur 2,5 miljoen langdurig ontheemden en in de Drie Gebieden (Abyei, Zuid-Kordofan en Blue Nile) naar schatting meer dan 1.5 miljoen.⁴⁹⁷ In 2014 raakten volgens schattingen bijna een half miljoen mensen (al dan niet opnieuw) ontheemd. Daarnaast bevinden zich in Khartoum en Oost-Sudan kleinere aantallen (vaak langdurig) ontheemden.⁴⁹⁸

Darfur

De grote meerderheid van de ontheemden in Darfur verbleef in kampen in Darfur en Tsjaad.⁴⁹⁹ De overige ontheemden verbleven bij lokale gemeenschappen. Volgens de VN, de regering en de DRA keerden in de periode 2010-2013 meer dan 270.000 ontheemden in Noord- en Centraal-Darfur terug, maar dit aantal werd overtroffen door de 'nieuwe' ontheemden in 2013.⁵⁰⁰ Een nieuwe golf van geweld in Darfur leidde begin 2014 tot een verdere verslechtering van de humanitaire situatie in Darfur. In de periode februari-half april 2014 vluchtten naar schatting ongeveer 250.000 mensen voor het geweld, waarvan half april 2014 nog altijd 200.000 ontheemd waren.⁵⁰¹ Ontheemden keerden sporadisch – en dan ook nog tijdelijk – terug naar hun dorpen.⁵⁰²

In Sudan beschouwt de overheid de opvang van ontheemden in kampen als een westerse creatie. Ook vormen de kampen volgens de overheid haarden van verzet. Tegelijkertijd accepteert men de internationale opvang, omdat ontheemden die geen

⁴⁹⁶ Zie Algemeen ambtsbericht Sudan van oktober 2013.

⁴⁹⁷ De vijfde en laatste volkstelling vond in 2008 plaats. Het aantal inwoners per staat in dat jaar is terug te vinden op de website <http://www.geohive.com/cntry/sudan.aspx>. Voor meer informatie over deze volkstelling wordt verwezen naar de website <http://unstats.un.org/unsd/demographic/sources/census/countries/SDN.pdf>. Voor meer recentere gegevens wordt verwezen naar de website http://countryoffice.unfpa.org/filemanager/files/sudan/facts/population_fact_sheet_final1.pdf.

⁴⁹⁸ The Sudan Consortium, *Humanitarian Crisis in Sudan's Two Areas and Darfur*, maart 2015. OCHA, *Humanitarian Bulletin*, 19 maart 2015.

⁴⁹⁹ Human Rights Watch, *World Report 2014 – Sudan*, 21 januari 2014.

⁵⁰⁰ ICG, *Sudan's Spreading Conflict (III): The Limits of Darfur's Peace Process*, 27 januari 2014. UNGA, A/69/339, 21 augustus 2014.

⁵⁰¹ Uit onderzoek van de *Darfur Regional Authority* (DRA) in de periode december 2013-april 2014 bleek dat eind april 2014 2.308.992 ontheemden in de vijf staten van Darfur verbleven. Onder hen bevonden zich 82.530 wezen, 34.099 weduwen en 52.352 zieken en bejaarden. De ontheemden verbleven in 46 kampen en 68 onofficiële opvangcentra. Tijdens het onderzoek werden 3.324 vernielde dorpen geteld. UNSC, S/2014/279, 15 april 2014. Radio Dabanga, *'More than 2.3 million displaced in Darfur': DRA survey*, 14 juli 2014.

⁵⁰² Permanente vrijwillige terugkeer werd belemmerd door onveiligheid en een gebrek aan bestaansmiddelen in de dorpen van herkomst alsmede door een afgehele afkeer bij de ontheemden om hun status van ontheemde en de bijbehorende maandelijkse voedselpakketten op te geven. UNSC, S/2014/852, 26 november 2014.

voedsel zouden krijgen mogelijk een vijfde colonne kunnen vormen.⁵⁰³ Veel ontheemden gaan terug naar hun dorp om hun land te bebouwen, maar voelen zich niet veilig genoeg om daar voor langere tijd te blijven.⁵⁰⁴ In Darfur is het voor veel ontheemden extra moeilijk om terug te keren, omdat hun land door anderen is ingenomen. In dat geval moeten ze een percentage van de oogst afstaan of geld betalen aan groepen die hun land bezetten. Grote groepen langdurige en minder langdurige ontheemden kunnen daardoor niet structureel terug naar het gebied waar ze oorspronkelijk vandaan komen. Ook de leiders van de oppositie zetten zich daar niet voor in.⁵⁰⁵

Situatie in kampen

In de meeste kampen in Darfur is de situatie naar plaatselijke maatstaven redelijk te noemen. De kampen zien er niet meer uit als een kamp, maar zijn net zo ingedeeld als de dorpen – of zelfs als steden – in de omgeving.⁵⁰⁶ De huizen zijn meestal gebouwd van *mud bricks* (in de zon gedroogde kleistenen of adobe). Er zijn winkels en er is recreatie⁵⁰⁷; veel bewoners beschikken over radio en televisie.⁵⁰⁸ De aanwezigheid van UNAMID in Darfur heeft ook werkgelegenheid gecreëerd.⁵⁰⁹ Daarnaast is er een nieuwe generatie in kampen opgegroeid die nooit in een dorp heeft gewoond. Veel kampbewoners verlaten 's morgens hun kamp om werk te zoeken. Het aantal ontheemden is echter de laatste jaren zo hard gestegen, dat het steeds moeilijker wordt om aan werk te komen.⁵¹⁰ Door de groei van de kampen staan ook de voorzieningen onder druk. Als er meer ontheemden bijkomen moet de – op zich adequate – watervoorziening⁵¹¹ worden gedeeld met anderen. Daarnaast is de hulpverlening achteruit gegaan, doordat donoren over minder fondsen beschikken. De afgelopen jaren zijn er meer hulporganisaties weggegaan dan er zijn bijgekomen.⁵¹² De regering beperkte de toegang van de AU, UNAMID en hulpverleners tot bepaalde conflictgebieden in Darfur. In februari 2014 werden de activiteiten van de ICRC opgeschort, terwijl het kantoor van de Franse Ngo *Agence d'Aide à la Coopération Technique et au Développement* (ACTED) werd gesloten.⁵¹³ Er worden minder en kleinere voedselpakketten uitgedeeld dan voorheen en ook minder *Non Food Items*.⁵¹⁴

⁵⁰³ Met een vijfde colonne worden krachten aangegeven die voor de vijand werken. Vertrouwelijke bron. Radio Dabanga, *Sudan plans to disband camps in 'secure' West-Darfur*, 22 maart 2015. Zie ook AFP, *For Darfur displaced, Sudan elections offer little hope*, 12 april 2015.

⁵⁰⁴ IDMC, *The Global Overview 2015: People internally displaced by conflict and violence*, mei 2015.

⁵⁰⁵ Volgens een bron zou terugkeer van ontheemden betekenen dat het beter gaat en dat komt deze politici niet goed uit. Vertrouwelijke bron.

⁵⁰⁶ Zo verblijven bijvoorbeeld 13.200 ontheemden in het kamp Labado in Oost-Darfur en 250.000 ontheemden in het kamp Kalma in Zuid-Darfur. UNSC, S/2015/163, 6 maart 2015.

⁵⁰⁷ Iedereen in de kampen probeert wat te doen: een winkeltje beginnen, een graanmolen, een bakkerijtje. Aan de kant van de weg verkopen mensen tomaten. Sommigen hebben een kleine generator die werkt op zonnecellen, er is ook irrigatie die draait op zonne-energie. Vertrouwelijke bronnen.

⁵⁰⁸ Veel kampbewoners worden financieel gesteund door familieleden die buiten Darfur, bijvoorbeeld in Khartoum, wonen. Vanwege de sociale contacten prefereren sommige kampbewoners het leven in de kampen boven het leven in de stad. Vertrouwelijke bron.

⁵⁰⁹ Tegenover het UNAMID-kamp in El Fasher is bijvoorbeeld een grote markt ontstaan, waar veel ontheemden handel drijven. Daar is wél werkgelegenheid en niet in de dorpen waar ze vandaan komen. Daar is alleen water in het regenseizoen van juli tot november. Sommige dorpen die vlak naast kampen liggen, raken in verval omdat ze niet meer onderhouden worden. Vertrouwelijke bron.

⁵¹⁰ Vertrouwelijke bron.

⁵¹¹ Er zijn waterputten, tanks, tappunten en handpompen. Er moet wel steeds dieper naar water worden gegraven.

⁵¹² De verslechterde veiligheidssituatie leidde ook tot meer bedreigingen aan het adres van hulpverleners. In januari 2014 werd een kantoor van de WFP in Zuid-Darfur tweemaal beroofd en werd een vrachtwagen met voedsel van de WFP overvallen. UNSC, S/2014/279, 15 april 2014. Radio Dabanga, *Displaced protest insecurity in Gireida, South Darfur; NGO Merlin expelled*, 29 april 2014. UNSC, S/2014/515, 22 juli 2014. UNSC, S/2015/163, 6 maart 2015. Vertrouwelijke bron.

⁵¹³ Amnesty International, *The State of the World's Human Rights*, 25 februari 2015.

⁵¹⁴ Kwetsbare groepen, zoals oudere vrouwen, worden geregistreerd en krijgen extra bescherming. Bewoners van het ontheemdenkamp El Salam in Kabkabiya in Noord-Darfur demonstreerden op 16 maart 2015 tegen de korting op hun voedselbonnen, nadat ze van de HAC en het WFP hadden gehoord dat alleen kwetsbare ontheemden nog voedselhulp zouden krijgen. In West-Darfur meldde FEWS NET dat de verbeterde

Zuid-Kordofan

Eind 2013 bevonden zich 557.000 ontheemden in Zuid-Kordofan.⁵¹⁵ Ontheemden worden in Zuid-Kordofan in de gemeenschap opgevangen.⁵¹⁶ De meeste ontheemden zijn leden van 'Afrikaanse' stammen, maar in 2013 waren er voor het eerst ook 'Arabische' ontheemden.⁵¹⁷ In sommige gebieden ontvangen ontheemden voedselhulp, maar veel ontheemden zijn onbereikbaar voor hulpverleners.⁵¹⁸ De regering geeft in Zuid-Kordofan geen toestemming voor het opzetten van ontheemdenkampen.⁵¹⁹ Wel zijn er spontane nederzettingen (*settlements*) van ontheemden aan de randen van steden als Kadugli, Delling, Al Abassiya, Rashad, Abu Jubaiha en Talodi.⁵²⁰ Ze zijn meer geïntegreerd in hun omgeving, dan de 'kampen' in Darfur.⁵²¹ Alle hulp moet via lokale organisaties verlopen.⁵²² In Zuid-Kordofan is de bewegingsvrijheid van ontheemden niet beperkt. Het merendeel van hen is van oorsprong landbouwer, maar de animo om het land te bebouwen is door de conflictsituatie beperkt.⁵²³ Oogsten kunnen door het leger in beslag worden genomen of – in sommige gevallen – vernietigd. In dergelijke gevallen ontvangen boeren geen schadevergoeding.⁵²⁴ Ontheemden uit het oostelijk deel van Zuid-Kordofan trokken, na aanvallen van de SRF, in 2013 naar El Rahad, Alla Krim, Umm Rowaba en Al Semih in Noord-Kordofan. Anderen trokken naar White Nile, Khartoum of weken uit naar vluchtelingenkampen in Zuid-Sudan of Ethiopië.⁵²⁵ Veel ontheemden neemt welk baantje dan ook aan: schoonmaker, huishoudelijke hulp, seizoensarbeid op boerderijen, brandhout sprokkelen en water halen.⁵²⁶

veiligheidssituatie, kleinere voedselpakketten (*food rations*) en hogere voedselprijzen ontheemden in 2014 aanspoorden om zelf voedsel te verbouwen. Bijna veertig procent van de ontheemden verbouwden gierst op akkertjes bij de ontheemdenkampen waardoor de productie van gierst aanmerkelijk werd verhoogd. Radio Dabanga, *Six die in raid on North Darfur village*, 5 januari 2015. Radio Dabanga, *North Darfur displaced protest food rations cuts*, 17 maart 2015. Vertrouwelijke bron.

⁵¹⁵ Ontheemde bewoners van Zuid-Kordofan en Blue Nile vestigen zich ook in andere deelstaten en verblijven daar onder slechte leefomstandigheden veelal bij familie. Zij worden door de Sudanese autoriteiten niet als binnenlandse ontheemden gezien en ontvangen van overheidswege dan ook geen enkele ondersteuning. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

⁵¹⁶ Over het algemeen leven de ontheemden vreedzaam samen met de gastgemeenschap, zolang het om dezelfde etnische groep gaat. Vertrouwelijke bron.

⁵¹⁷ In het oostelijk deel van Zuid-Kordofan wonen onder meer verscheidene Tegaly en Masalit stammen. Ook vindt men er Kenana en de Awas Hamid. Vroeger leefden die stammen in vrede met elkaar, maar aan het einde van de jaren '80 begon de regering met het inzetten van stammilities. Vertrouwelijke bron.

⁵¹⁸ De humanitaire hulpverlening in Zuid-Kordofan en Blue Nile wordt verleend in twee geheel gescheiden trajecten. In door de regering gecontroleerde gebieden hebben VN-instellingen en (I)Ngo's redelijk toegang en wordt in samenwerking met de Sudanese regering hulp verleend. In gebieden die door de SPLM/Noord worden gecontroleerd is geen humanitaire hulpverlening vanuit Sudan mogelijk. Er zouden volgens berichten wel enkele (I)Ngo's vanuit Zuid-Sudan *cross-border* opereren. In Zuid-Kordofan en Blue Nile waren naar schatting 800.000 mensen die in nood verkeerden vanaf 2011 onbereikbaar voor hulpverleners. UNGA, A/69/339, 21 augustus 2014.

⁵¹⁹ De regering wilde geen herhaling van Darfur in Zuid-Kordofan. Vertrouwelijke bron. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

⁵²⁰ Het aantal ontheemden in stedelijke gebieden in Zuid-Kordofan bedraagt naar schatting ten minste 30.000. Er zijn geen harde cijfers bekend over het aantal ontheemden in de door de SPLM/Noord gecontroleerde gebieden. Vertrouwelijke bronnen. OCHA, *Humanitarian Bulletin*, 19 maart 2015.

⁵²¹ De huizen van ontheemden zijn opgebouwd uit stenen van klei (*mud*) met cement erdoor. De structuur is dezelfde als van lokale huizen.

⁵²² Deze lokale Ngo's krijgen wel steun van de VN. Een team bestaande uit vertegenwoordigers van de WFP, UNHCR, IOM en UNICEF peilde bijvoorbeeld begin 2015 de behoeften van ontheemden in verscheidene *settlements* zoals in El Abassiya waarna voedseldistributie werd uitgevoerd door de lokale Ngo Mubadiroon. OCHA, *Humanitarian Bulletin*, 27 maart 2015. Vertrouwelijke bronnen.

⁵²³ Ontheemden zijn in beginsel bereid om het land waarop ze zich hebben gevestigd te bebouwen, maar hebben daarvoor wel een akte van eigendom nodig. Voor sommigen was de toezegging van de regering om voor eigendomspapieren te zorgen voldoende om te beginnen, anderen keken de kat uit de boom. Vertrouwelijke bron.

⁵²⁴ In Zuid-Kordofan is veel vruchtbare grond. Voorheen werd er veel groenten en fruit verbouwd, maar nu is de landbouw sterk achteruit gegaan. De prijzen van groenten en fruit zijn daardoor hoog. Vertrouwelijke bron.

⁵²⁵ Amnesty International, *The State of the World's Human Rights*, 25 februari 2015.

⁵²⁶ Vertrouwelijke bron.

SPLM/Noord gebied

Sinds de gevechten begin 2014 heviger werden, vluchtten burgers uit het SPLM/Noord gebied⁵²⁷ naar door de regering gecontroleerde gebieden.⁵²⁸ Volgens de SPLM/Noord raakten in mei 2014 90.000 mensen ontheemd door het oploeiende geweld in Zuid-Kordofan en Blue Nile bovenop de 800.000 ontheemden die daar al waren sinds het begin van het conflict.⁵²⁹ In augustus 2014 voerde een internationale Ngo⁵³⁰ een onderzoek uit – 808 gezinnen werden geïnterviewd – naar de humanitaire noodsituatie in door de SPLM/Noord gecontroleerde gebieden in Zuid-Kordofan. Daaruit bleek dat dertig procent van de totale bevolking op dat moment ontheemd was, negen procent was de laatste acht maanden ontheemd geraakt. 77 procent van de ontheemde gezinnen hadden een – volgens de Ngo – onaanvaardbaar gebrek aan voedsel. Volgens de *Sudan Relief and Rehabilitation Agency* (SRRA)⁵³¹ hadden in 2014 één miljoen mensen onmiddellijk hulp nodig.⁵³² Sudan noch de SPLA/Noord lieten tijdens de verslagperiode hulpverleners toe in gebieden die onder controle stonden van de SPLA/Noord.⁵³³

Blue Nile

In Blue Nile bevonden zich eind 2013 178.000 ontheemden.⁵³⁴ In Blue Nile wordt het woord 'ontheemden' officieel niet gebruikt; ontheemden worden aangeduid als 'de bevolking die lijdt onder de oorlog'. Door honger gedreven keerden in mei 2014 honderden Sudanese vluchtelingen in Zuid-Sudan terug naar Blue Nile in Sudan op zoek naar voedsel.⁵³⁵ Evaluatiemissies om de noden van de bevolking te peilen waren in 2014 evenmin toegestaan, maar begin 2015 verleende de gouverneur van Blue Nile daarvoor ten slotte toestemming.⁵³⁶ In toegankelijke gebieden in Blue Nile zouden begin 2015 naar schatting 154.000 mensen, waaronder 83.000 ontheemden uit Zuid-Sudan - behoefte hebben aan noodhulp. In ontoegankelijke gebieden zouden dat er volgens de SPLM/Noord 51.000 zijn.⁵³⁷ Lokale Ngo's zijn niet onderhevig aan beperkingen, maar worden door de overheid geïntimideerd. In gebieden die onder controle van de SPLM/Noord staan, zijn geen voorzieningen voor ontheemden. Ook in Blue Nile werden tijdens de verslagperiode oogsten opzettelijk vernietigd.⁵³⁸

Khartoum

In Khartoum zijn niet-officiële nederzettingen van ontheemden.⁵³⁹ Het Mandela kamp – dat officieel geen kamp wordt genoemd - ligt in Mayo, een wijk in Khartoum. Het kamp is open, maar de meeste bewoners – het zijn er ongeveer

⁵²⁷ Dit gebied ligt ten oosten van de stad Kadugli, in een grote straal rond de plaats Kauda. Zie ook voetnoot 134. Zie ook de website https://en.wikipedia.org/wiki/Template:Sudanese_Internal_Conflict_detailed_map.

⁵²⁸ Volgens OCHA kwamen in mei 2014 13.400 burgers in door de regering gecontroleerd gebied aan. AI, *Sudan Civilians under Attack in Southern Kordofan*, juni 2014.

⁵²⁹ AI, *Sudan Civilians under Attack in Southern Kordofan*, juni 2014.

⁵³⁰ Uit veiligheidsoverwegingen wilde Enough de naam van de Ngo niet bekend maken.

⁵³¹ <http://www.scribd.com/doc/233160045/SRRA-Report-Humanitarian-and-Human-Rights-Situation-in-SPLM-NControlled-Areas>.

⁵³² Enough, *Life under Siege*, november 2014. Zie ook <http://nubareports.org/khartoums-war-on-sudan-when-civilians-are-the-enemy/>.

⁵³³ Amnesty International, *The State of the World's Human Rights*, 25 februari 2015.

⁵³⁴ OCHA is aanwezig in Blue Nile en verifieert de aantallen ontheemden, maar de beperkte toegang en de inperking van de ruimte voor hulpverleners zet een rem op de activiteiten. Vertrouwelijke bron. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan*, 27 februari 2014.

⁵³⁵ UNHCR, *Food shortage forces hundreds of refugees back into Sudan*, 20 mei 2014.

⁵³⁶ Op 11 januari 2015 meldde de HAC in Blue Nile dat de gouverneur (Wali) had ingestemd met de deelname van internationale hulpverleners aan een verkenningsmissie in Blue Nile. Sinds september 2011 hadden geen gezamenlijke verkenningsmissies plaats gevonden. OCHA, *Humanitarian Bulletin*, 11 januari 2015.

⁵³⁷ De VN heeft geen toegang tot dit gebied en kan het aantal niet bevestigen. OCHA, *Humanitarian Bulletin*, 11 januari 2015.

⁵³⁸ Vertrouwelijke bron.

⁵³⁹ Ibid.

20.000 - komen uit Zuid-Kordofan en het Nuba gebergte.⁵⁴⁰ De omstandigheden in het kamp zijn slecht. Er is geen schoon drinkwater en geen elektriciteit. Sommige lokale Ngo's bieden voorzieningen aan zoals medische bijstand en het bestrijden van FGM. Onderwijsvoorzieningen ontbreken. Er staan enkele kerken vanwege het hoge aantal christenen. De meeste (merendeels ongeschoolde) mannen werken als manusje-van-alles in de bouw. De vrouwen werken als hulp in de huishouding of stoken alcohol. Dat is illegaal, maar wordt tot op zekere hoge gedoogd. Jongens werken op straat als verkopers, veel meisjes werken in de prostitutie. Er zijn 3 à 4 ontheemdenkampen in Zuid-Omdurman en Zuid-Khartoum waar personen uit Darfur, Blue Nile en de Nuba Mountains verblijven. De aantallen mensen in die kampen zijn vergelijkbaar met die in het Mandela kamp.⁵⁴¹

3.2 Opvang vluchtelingen

In maart 2014 nam Sudan een nieuwe Asielwet aan, de *Asylum Regulation Act of 2014*.⁵⁴² De nieuwe wet stipuleert dat asielzoekers niet mogen worden bestraft wegens het illegaal binnenkomen of verblijven in Sudan, op voorwaarde dat ze zich binnen één maand aanmelden bij het dichtstbijzijnde kantoor van de *Sudan Commissioner for Refugees* (COR) of een andere autoriteit.⁵⁴³

Er waren begin juli 2014 160.000 (geregistreerde) vluchtelingen en asielzoekers in Sudan, voornamelijk uit Eritrea, Ethiopië, de Democratische Republiek Congo, Tsjaad en Zuid-Sudan.⁵⁴⁴ Sudan hanteert een *encampment policy*. Vluchtelingen moeten zich in beginsel laten registreren op het punt waar ze de grens oversteken.⁵⁴⁵ Vervolgens moeten zij in een door de overheid aangewezen kamp verblijven.⁵⁴⁶ Voor veel vluchtelingen is dat in het vluchtelingenkamp Shagarab in Oost-Sudan.⁵⁴⁷ Daar moet iedere Eritreeër zich laten registreren.⁵⁴⁸ In totaal zijn er twaalf vluchtelingenkampen in Sudan: acht in Oost-Sudan, drie in Darfur en één in de staat Jazeera. Het aantal vluchtelingen in de kampen bedraagt ongeveer 85.000.⁵⁴⁹ Sudan werkt samen met de UNHCR en IOM op het terrein van *Regional mixed migration*.⁵⁵⁰ In oktober 2014 heeft hierover een conferentie plaatsgevonden waaraan ook Eritrea en Ethiopië hebben deelgenomen.⁵⁵¹

⁵⁴⁰ Degenen die gevlucht zijn uit het Nuba gebergte hebben soms familie in Khartoum.

⁵⁴¹ Vertrouwelijke bron.

⁵⁴² Deze wet verving de *Regulation of Asylum Act of 1974*.

⁵⁴³ Artikel 7, lid 1, schrijft voor dat elke Sudanese ambtenaar die in contact komt met iemand die een beroep doet op internationale bescherming deze onmiddellijk doorverwijst naar het dichtstbijzijnde kantoor van de COR waar deze persoon asiel kan aanvragen. De nieuwe wet is vanaf 23 maart 2014 van kracht. Voorheen konden ongedocumenteerde buitenlanders worden gearresteerd, gedetineerd en na berechting uitgezet op grond van artikel 30, lid 1, van de Passports and Immigration Act of 2003. Dit artikel luidt: '*An alien whose deportation has been recommended by a court or whose deportation order has been issued by the Commissioner, may be arrested and imprisoned pending his deportation*'. <http://www.acjps.org/author/katherineacjps-org/> Vertrouwelijke bron.

⁵⁴⁴ UNHCR, *UNHCR concerned over forced returns of refugee and asylum-seekers from Sudan*, 4 juli 2014.

⁵⁴⁵ Vertrouwelijke bron.

⁵⁴⁶ Tenzij zij een speciale toestemming krijgen om het kamp te verlaten, bijvoorbeeld om medische redenen.

⁵⁴⁷ Datzelfde geldt voor personen uit Tsjaad en de Centraal-Afrikaanse Republiek (CAR), die moeten zich in het dichtstbijzijnde kamp bij de grens laten registreren. Vertrouwelijke bron.

⁵⁴⁸ Mocht er een Eritreeër elders in het land worden gevonden, dan wordt hij teruggebracht naar Shagarab. Vertrouwelijke bron.

⁵⁴⁹ Ibid.

⁵⁵⁰ Waar sommigen op de vlucht zijn uit vrees voor vervolging, zijn anderen op zoek naar een beter bestaan. Vroeger waren de meeste vluchtelingen die naar Sudan kwamen gezinnen met hun bezittingen en dieren, nu zijn het vooral jonge mannen met kleine tassen. Mensen komen vaak in groepen van vijftien à veertig personen. Vertrouwelijke bronnen.

⁵⁵¹ IOM, *IOM Regional Mixed Migration in 2014 builds on Previous Progress*, oktober 2014. Vertrouwelijke bron.

Bij de plaatsen Ham Daid, Gargef en Shalalob heeft de COR vanaf maart 2015 opvangcentra geopend om economische migranten van vluchtelingen te scheiden.⁵⁵² Het grootste aantal Eritreeërs steekt over bij Ham Daid en Gargef, die plaatsen liggen dicht bij Tessaney in Eritrea.⁵⁵³ De politie staat vluchtelingen niet toe om alleen naar Kassala te gaan. Ze worden in pick-ups naar een *guesthouse* in Wad Sharifay gebracht.⁵⁵⁴ Vandaar worden ze op vrachtwagens naar Shagarab gebracht waar COR de *Refugee Status Determination* (RSD) doet.⁵⁵⁵

Wad Sharifay

Per dag komen gemiddeld negentien mensen aan in het *guesthouse* van Wad Sharifay. Nadat Eritreeërs hebben verklaard dat ze uit hun land zijn gevlucht, worden ze naar het kamp in Shagarab gebracht.⁵⁵⁶ In Wad Sharifay verblijven ook ongeveer 30.000 vluchtelingen die daar al heel lang zitten (*protracted refugees*).⁵⁵⁷

Shagarab

Er zijn drie kampen in Shagarab waar ongeveer 30.000 vluchtelingen (per eind december 2014) verblijven die al lang in het kamp wonen. Het gaat om Eritreeërs (98,5%), Ethiopiërs (1,2%) en Somaliërs (0,2%). Het kamp Shagarab is in 1985 opgericht. Sinds januari 2008 is dit het enige kamp waar *Refugee Status Determination* (RSD) plaatsvindt. Deze wordt uitgevoerd door zes medewerkers (*adjudicators*) van COR. Gemiddeld komen per maand zevenhonderd tot duizend nieuwe vluchtelingen aan in het kamp.⁵⁵⁸ In 2012 kwamen 14.000 Eritreeërs naar Shagarab, in 2013 liep het aantal terug naar 7.000 en in 2014 steeg het aantal naar 16.000.⁵⁵⁹ Daarvan reisden 13.000 – vooral jongeren – binnen twee maanden verder.⁵⁶⁰ Alleen gezinnen blijven in Shagarab. In 2014 zijn de smokkelroutes drastisch gewijzigd.⁵⁶¹ Eritreeërs reizen vooral via Dongala Sudan uit, maar ook via Darfur.⁵⁶²

⁵⁵² De economische vluchtelingen worden volgens een bron doorverwezen naar de migratie autoriteiten en krijgen tegen betaling een verblijfsvergunning die vijftien dagen of een maand geldig is en kan worden verlengd. Sommigen gaan uit zichzelf terug naar Eritrea. Dit is informatie van één bron, maar volgens een andere bron krijgen Eritreeërs die verklaren dat ze werk zoeken te horen dat ze terug moeten gaan naar Eritrea en dat als ze opnieuw naar Sudan komen, ze moeten verklaren dat het niet vanwege werk is. Vertrouwelijke bronnen.

⁵⁵³ Niet alle Eritreeërs gebruiken mensensmokkelaars om het land te verlaten. Volgens de UNHCR steken Eritreeërs die in het laagland of dichtbij de grens wonen lopend de grens naar Sudan over. Veel Eritreeërs zijn leerlingen die (verplicht) de laatste klas van de middelbare school in het militaire- en opvoedingskamp SAWA doen. SAWA ligt dicht bij de grens. Vandaar kunnen ze eenvoudig ontsnappen en Sudan binnengaan. IRB - Immigration and Refugee Board of Canada, *Eritrea and Sudan: Situation of the border region between the two countries*, 15 mei 2014. Vertrouwelijke bronnen.

⁵⁵⁴ Een groot aantal Eritrese vluchtelingen steekt vanuit Ethiopië de grens met Sudan over, terwijl ze een vluchtelingenpas hebben. In 2014 werden op één dag driehonderd Eritreeërs die uit Ethiopië kwamen opgepakt en teruggebracht. Vertrouwelijke bron.

⁵⁵⁵ In de praktijk wordt vrijwel iedereen naar Shagarab gebracht. Vertrouwelijke bron.

⁵⁵⁶ Ze blijven in het droge seizoen drie à vier dagen in Wad Sharifay, maar in het regenseizoen langer omdat de weg naar Shagarab dan vaak onbegaanbaar is.

⁵⁵⁷ Vertrouwelijke bron.

⁵⁵⁸ Ibid.

⁵⁵⁹ Vertrouwelijke bronnen.

⁵⁶⁰ De meesten verlaten de vluchtelingenkampen en gaan naar Khartoum, waar ze illegaal werken om geld te verdienen voor hun reis naar Libië en Europa. UK Foreign and Commonwealth Office, *Human Rights in Sudan*, 12 maart 2015. Zie ook AFP, *Post-revolt Libya: a hub for people smuggling*, 21 april 2015.

⁵⁶¹ De reden is volgens een bron dat Eritreeërs eerst naar Israël via de Sinaï en Egypte gingen of naar Libië. Daarna werd de weg naar Israël afgesloten en braken in Libië gevechten uit. Maar toen in 2014 de weg naar Libië weer open ging, schoten de aantallen omhoog. Ook andere factoren spelen een rol, zoals het al dan niet controleren van de grenzen door de regering. Begin 2015 werd er niet of nauwelijks aan de grens gecontroleerd. Vertrouwelijke bronnen.

⁵⁶² Ibid.

Refugee Status Determination

In Shagarab worden vluchtelingen geregistreerd en vindt de *Refugee Status Determination* (RSD) plaats.⁵⁶³ Er zijn in Shagarab nog steeds twee soorten RSD-procedures, de korte procedure (*fast track*) en de lange procedure. De korte procedure is bedoeld voor degenen die zijn gedeserteerd of zich hebben onttrokken aan de dienstplicht. Dit formulier – met enkele eenvoudige vragen – is ontworpen in 2007 om het enorme aantal vluchtelingen te kunnen verwerken.⁵⁶⁴ De behandelaar (*adjudicator*) beoordeelt na afloop de asielaanvraag en neemt onmiddellijk een besluit.⁵⁶⁵ Na de RSD krijgt 95 à 98 procent van de aanvragers de vluchtelingenstatus, slechts alleenstaande minderjarigen onder de 16 jaar worden afgewezen.⁵⁶⁶ Na de intake krijgt de vluchteling direct een eerste pasje.⁵⁶⁷ Daarna wordt hij of zij ingeschreven bij de burgerlijke stand, krijgt een vreemdelingsnummer en een tweede pas.⁵⁶⁸

Voorzieningen

In de kampen wordt samengewerkt tussen COR, UNHCR (coördinatie), WFP (voedselvoorziening), HAI (gezondheidszorg) SRC (behuizing en sanitair), El Sugya Charity organization, WATSAN/ESCO (drinkwater en sanitair), *Ministry of Social Welfare* (geboorteregistratie en kindbescherming) en de *Sudan Organization for Research and Development* (juridische bijstand).⁵⁶⁹ De Eritreeërs die aankomen in Sudan krijgen twee jaar lang voedsel, zoals tarwe, sorghum en olie, alsmede *Non Food Items* (NFI), zoals lakens.⁵⁷⁰ De vluchtelingen ontvangen voedselbonnen die ze in winkels in het kamp kunnen gebruiken. Nieuwkomers krijgen per persoon per maand 84 SDG (ca. 12 Euro) aan voedselbonnen voor een periode van twee jaar. Vluchtelingen die langer dan twee jaar in het kamp zitten en aan bepaalde voorwaarden voldoen, krijgen na de eerste twee jaar 42 SDG per persoon per maand aan voedselbonnen.⁵⁷¹ Daarnaast hebben zij toegang tot basale gezondheidszorg en beperkte mogelijkheden tot scholing.⁵⁷²

⁵⁶³ Tot april 2014 werd uitsluitend geregistreerd door mobiele registratieteams van UNHCR; die verzamelden alle persoonsinformatie, foto's en vingerafdrukken om die na verloop van tijd over te dragen aan COR. Sinds april 2014 is er in Shagarab een permanente faciliteit om vluchtelingen te registreren. In 2015 is een dergelijk centrum voltooid in Kassala en ook in Port Sudan wordt een centrum ingericht. Daardoor zijn de gegevens veel beter geactualiseerd dan voorheen. Vertrouwelijke bronnen.

⁵⁶⁴ Bij de intake wordt gevraagd of de redenen van het vertrek uit Eritrea verband houden met de militaire dienst. Wie op het formulier bij ja een kruisje zet, moet een paar vragen onder A. (deserteur) of onder B. (ontloper dienstplicht) beantwoorden. Deze vragen worden doorgaans uiterst summier beantwoord. De lange procedure geldt voor vluchtelingen uit andere landen en voor Eritrese gezinnen. Vertrouwelijke bronnen.

⁵⁶⁵ Formeel kunnen afgewezen asielzoekers in beroep gaan. De behandeling daarvan duurt 15 dagen tot een maand. Vertrouwelijke bron.

⁵⁶⁶ In 2014 werden 1.760 alleenstaande jongeren geregistreerd bij aankomst in het kindercentrum in Shagarab. De meeste Eritreeërs reizen door nadat zij de RSD-procedure hebben doorlopen en een vluchtelingenpas hebben gekregen. Vertrouwelijke bronnen.

⁵⁶⁷ Op deze *ID card* staat onder meer op de achterzijde: *The holder of this ID card has no right to departure the area of issuing without permission of the specialised authorities.*

⁵⁶⁸ De tweede *ID card* (pasje) wordt afgegeven door de burgerlijke stand na afloop van de hele procedure die ongeveer vijftien à dertig dagen duurt. De pas van de burgerlijke stand bevat een pasfoto. De registratie door de burgerlijke stand in Shagarab is begonnen in augustus 2014. Per dag worden ongeveer 30 personen geregistreerd. Men begint met de nieuwkomers, maar ook de vluchtelingen die al jaren in het kamp zitten (*old caseload*) moeten alsnog door de burgerlijke stand worden geregistreerd. Vertrouwelijke bron.

⁵⁶⁹ Vertrouwelijke bron.

⁵⁷⁰ Ibid.

⁵⁷¹ Twintig procent van hen krijgt voedselbonnen. De criteria zijn vastgesteld door UNHCR en COR. Een van de criteria is dat een gezin met vijf kinderen waarvan drie jonger zijn dan vijf jaar voedselbonnen krijgt. Kwetsbare personen maken ongeveer een vijfde van de populatie uit. Wie normaal gezond is, krijgt geen geld of voedselbonnen. Veel kampbewoners gingen in het verleden na twee jaar naar de grens, keerden terug naar het kamp en lieten zich opnieuw inschrijven. Sinds begin 2015 is dit door het afnemen van vingerafdrukken niet langer mogelijk. De zogenaamde *recyclers* worden er uit gehaald en krijgen geen voedselbonnen meer. Wel mogen ze in het kamp blijven. Vertrouwelijke bron.

⁵⁷² Er zijn voorzieningen voor kinderen, zoals sport, een school en een klein theater. Vertrouwelijke bron.

Mensensmokkel/mensenhandel

De regering van Sudan, UNHCR en IOM ontwikkelden een gezamenlijke strategie om mensensmokkel in de Hoorn van Afrika en Oost Afrika aan te pakken.⁵⁷³ Het project concentreert zich op het verminderen van het aantal ontvoeringen door mensensmokkelaars, het verbeteren van de veiligheid in de vluchtelingenkampen in Oost Sudan, psychosociale hulp aan slachtoffers en voorlichting over de risico's van mensensmokkel binnen de vluchtelingengemeenschap. In Sudan is de mensensmokkel sterk afgenomen. In de periode januari-juli 2014 werden dertig gevallen door de UNHCR geverifieerd.⁵⁷⁴ In Kassala is begin 2015 een speciale openbare aanklager voor mensenhandel geïnstalleerd, maar deze komt alleen in actie als er aangifte wordt gedaan.⁵⁷⁵ De overeenkomst tussen de mensensmokkelaar en de vluchteling wordt soms al in Eritrea, soms in Shagarab gesloten.⁵⁷⁶ Bij de mensenmokkel vallen zo nu en dan doden bij ongelukken. Negen Eritreeërs verdronken toen de boot, waarop ze werden vervoerd door smokkelaars, omsloeg.⁵⁷⁷ Volgens de vluchtelingen werden de overlevende vluchtelingen vervolgens gegijzeld door de lokale bevolking.⁵⁷⁸ De *Red Crescent* (Rode Maan) beschikt over een *safe house* (een onderduikadres) in Kassala voor slachtoffers van mensensmokkel.⁵⁷⁹ Er zijn nog altijd veel ontvoeringen in de omgeving van Shagarab en het grensgebied.⁵⁸⁰

Telawit

Telawit, een Sudanese organisatie met kantoren in Kassala, Gedaref, Port Sudan en Khartoum, werkt samen met de Europese Unie op het gebied van mensensmokkel. Telawit geeft voorlichting aan alle openbare aanklagers, de politie en de veiligheidsdienst. Aanvankelijk deelde Telawit brochures uit aan vluchtelingen, maar omdat de response laag was, stapte men over op het organiseren van concerten en toneelvoorstellingen (met boodschap).⁵⁸¹ In radioboodschappen informeert Telawit de bevolking over de nieuwe wet tegen mensensmokkel en waarschuwt dat mensenhandelaren tot de doodstraf kunnen worden veroordeeld. Daarnaast voert Telawit overleg met 'gastgemeenschappen'⁵⁸², opdat deze ophouden met dan wel niet betrokken raken bij mensensmokkel. De bekendste, Al Rashaida, beschikt over alle faciliteiten: ze hebben auto's en kennen de wegen. Formeel ontkent Al Rashaida betrokkenheid bij mensensmokkel, maar gaat daarmee gewoon door, omdat het zo lucratief is. Eritreeërs betalen volgens een bron 2.000 USD om vanuit Shagarab naar Khartoum⁵⁸³ te worden gebracht.⁵⁸⁴ Vanaf de invoering van de nieuwe wet zijn volgens een bron ongeveer tien mensensmokkelaars gearresteerd.⁵⁸⁵

⁵⁷³ *Joint Strategy to Address Human Trafficking, Kidnappings and Smuggling of Persons in Sudan.*

⁵⁷⁴ In de periode van januari tot december 2013 werden 100 gevallen van mensensmokkel door de UNHCR geverifieerd, tegenover 338 gevallen in 2012. UNHCR, *Smuggling and trafficking from the East and Horn of Africa. Progress Report*, oktober 2014.

⁵⁷⁵ Voor veel Eritreeërs in Shagarab is dat moeilijk omdat het dichtstbijzijnde OM, in Wad Al Ghaleb, op 60 à 70 kilometer van het kamp ligt.

⁵⁷⁶ Er wordt ook bemiddeld door actoren buiten het kamp; soms zijn het Eritrese migranten die niet naar het kamp gaan of wel het kamp binnen gaan, maar zich niet laten registreren als vluchteling. Het is een groot netwerk. Er vinden (de laatste tijd) geen patrouilles plaats langs de grens.

⁵⁷⁷ Op 23 december 2014 liet een groep van veertig vluchtelingen zich in twee boten over het stuwmeer bij het kamp Shagarab smokkelen, op weg naar Khartoum. Een van de boten is omgeslagen en gezonken. Vertrouwelijke bron.

⁵⁷⁸ Vanwege dit incident werd het overbrengen van Eritreeërs van de grens naar Shagarab ongeveer tien dagen opgeschort. Vertrouwelijke bron.

⁵⁷⁹ Vertrouwelijke bron.

⁵⁸⁰ Ibid. Radio Dabanga, 'Human trafficking on the increase in eastern Sudan': MP, 21 oktober 2014. AFP, *Gunmen kidnap Eritrean asylum seekers in Sudan: UN*, 4 juni 2015.

⁵⁸¹ Het probleem is dat de *brokers* (bemiddelaars tussen vluchtelingen en smokkelaars) tussen de vluchtelingen in het kamp zitten en dat de mensensmokkelaars soms zelf vluchtelingen zijn.

⁵⁸² Daarmee worden gemeenschappen bedoeld die dicht bij een weg of een rivier wonen waardoor mensensmokkelaars daar hun werk kunnen doen. Alle stammen die langs de smokkelroute wonen, werken mee aan mensensmokkel.

⁵⁸³ Andere bestemmingen zijn bijvoorbeeld Juba (Zuid-Sudan) en Zimbabwe.

Registratie Khartoum

Er zijn geen exacte cijfers bekend over het aantal economische migranten c.q. vluchtelingen in Khartoum. Schattingen lopen uiteen van 30.000 tot 150.000 of nog meer. In april 2013 is een begin gemaakt met de *joint registration* (de registratie van *urban refugees* door UNHCR en COR - *Commissioner for Refugees*).⁵⁸⁶ In 2014 had de Sudanese overheid de deadline voor *alien registration* bepaald op 1 april 2014, maar de registratie liep daarna door.⁵⁸⁷ Begin 2015 waren (nog maar) 17.000 à 18.000 vluchtelingen in Khartoum geregistreerd.⁵⁸⁸ In Oost-Sudan worden vluchtelingen uit Eritrea nog altijd geregistreerd als vluchteling, maar veel vluchtelingen reizen direct door en melden zich pas in Khartoum bij de UNHCR. In Khartoum heeft de overheid geen COR-faciliteit voor *Refugee Status Determination* (RSD), waardoor deze vluchtelingen formeel gesproken zouden moeten terugkeren naar Kassala. Eritreeërs en Ethiopiërs worden in de regel niet in Khartoum geregistreerd en als ze bij uitzondering wel geregistreerd worden is dit alleen als asielzoeker.⁵⁸⁹

De volgende pasjes worden afgegeven:

1. Een *East Shagarab refugee ID card*; deze wordt alleen in Shagarab afgegeven.
2. Een *asylum seeker ID card*; dat is een roze kaart die drie maanden geldig is en telkens moet worden verlengd; daarvoor moet men elke drie maanden 30 SDG betalen.
3. Een *refugee ID card*; dat is een groene of blauwe kaart die wordt afgegeven in Khartoum; die is 1 jaar geldig en moet verlengd worden.⁵⁹⁰

Wie een van deze pasjes heeft, komt in aanmerking voor *community service counseling*, waardoor een beroep kan worden gedaan op onder meer medische en juridische bijstand. De UNHCR verleent daarnaast bijstand aan vluchtelingen die nog geen status hebben en heeft een *child protection unit*. Onbegeleide minderjarigen worden bij gastgezinnen ondergebracht. Daarnaast verleent de UNHCR juridische bijstand en doet zij aan *detention monitoring*.⁵⁹¹

⁵⁸⁴ Bij vertrek betaalt men 1.000 USD en bij aankomst in Khartoum nogmaals duizend USD. Soms wil een vluchteling bij aankomst in Khartoum over die tweede 1.000 USD onderhandelen en biedt dan 500 USD. Dan wordt hij opgesloten door de mensensmokkelaars. Het overmaken van geld gaat via de *sim cards* van draagbare telefoons. Zowel vluchtelingen als mensensmokkelaars ontvangen bedragen op hun *sim card*, ook vanuit het buitenland. De ontvanger van het geld gaat met zijn *sim card* naar een bemiddelingspersoon die het bedrag op de kaart in contanten uitbetaalt tegen een commissie van tien procent. De tegoeden op *sim cards* kunnen zowel in Kassala als elders worden verkocht. Vertrouwelijke bron.

⁵⁸⁵ Volgens een bron zouden de autoriteiten tegen betaling nog steeds meewerken aan mensensmokkel dan wel nalaten daar tegen op te treden. Vertrouwelijke bron.

⁵⁸⁶ Deze gezamenlijke registratie van vluchtelingen en asielzoekers in Khartoum beoogde de populatie van stadsvluchtelingen en asielzoekers in kaart in kaart te brengen en de betrokken personen toegang te verschaffen tot (verblijfs-)documenten en het aanvragen van een asielstatus. UNGA, A/69/339, 21 augustus 2014.

⁵⁸⁷ Op die datum hadden alle buitenlanders geregistreerd moeten zijn. Vertrouwelijke bron.

⁵⁸⁸ Veel vluchtelingen zijn bang om zich te laten registreren, omdat ze illegaal in Sudan verblijven. Vertrouwelijke bronnen.

⁵⁸⁹ Vertrouwelijke bron.

⁵⁹⁰ Deze *ID card* wordt afgegeven aan twee groepen: de eerste groep betreft vluchtelingen die vanuit het oosten met toestemming van de overheid wegens studie, medische redenen of andere redenen (zoals extreem kwetsbare groepen) naar Khartoum zijn gekomen. De tweede groep betreft Syriërs of inwoners van de Centraal Afrikaanse Republiek die via Khartoum zijn binnen gekomen vanwege een dringende crisis en bij uitzondering worden geaccepteerd, omdat er geen RSD in Khartoum plaatsvindt. Vertrouwelijke bron.

⁵⁹¹ Gevangenen worden bezocht om te controleren of daar vluchtelingen verblijven. In dat geval krijgen zij juridische bijstand. Vertrouwelijke bron.

Migrantengemeenschappen

In Sudan zijn grote gemeenschappen van (vooral) Eritreeërs en Ethiopiërs.⁵⁹² Sommigen verblijven al jaren in vluchtelingenkampen (*protracted refugees*), anderen wonen in steden zoals Kassala en Khartoum. In Kassala hebben COR en UNHCR een gemeenschapsraad opgericht van Eritreeërs om informatie van COR en UNHCR door te kunnen geven aan de Eritrese gemeenschap. In Kassala werken de meeste Eritreeërs als dagarbeiders, omdat zij geen werkvergunning krijgen. Ook mogen zij geen huis, auto of grond kopen.⁵⁹³ Vrouwen verkopen bijvoorbeeld thee op straat of werken als hulp in de huishouding. Mannen werken in de landbouw (seizoensarbeid), de bouw of als chauffeur, onderwijzer of schoonmaker voor Ngo's. Een hulp in de huishouding verdient zeshonderd SDG (90 Euro) per maand, een bouwvakker 1.000 à 1.500 SDG per maand.⁵⁹⁴

Scholen

Zowel in Khartoum als in Kassala zijn privéscholen voor migrantengemeenschappen. De Ethiopiërs en de Eritreeërs hebben een eigen lesprogramma. De klassen lopen van *grade 1* tot *grade 12*, maar in de loop van de tijd is er veel uitval van kinderen vanaf dertien jaar, omdat ze gaan werken of migreren. Doordat de tweede generatie vluchtelingen of migranten in Sudan slechts beperkte kansen heeft om een bestaan op de bouwen – ze kunnen niet doorstuderen – reizen ze vaak door met mensensmokkelaars.⁵⁹⁵ In Khartoum zijn Eritrese scholen met respectievelijk 1200, 720 en 450 leerlingen. De Eritrese school in Kassala heeft ongeveer 250 leerlingen. De Ethiopische school in Khartoum heeft 720 leerlingen. De Eritrese leerlingen krijgen les in Tigrinya (een van de talen in Eritrea). Arabisch wordt gegeven als vak. Het curriculum is hetzelfde als bij de katholieke Sudanese scholen, maar daar wordt les gegeven in het Engels.⁵⁹⁶

Razzia's

Na het verlopen van de deadline voor *alien registration* op 1 april 2014 organiseerde de overheid razzia's en werd iedereen die geen *foreign number* kon tonen opgepakt.⁵⁹⁷ Over een periode van twee à drie maanden zijn 2.000 a 3.000 mensen opgepakt.⁵⁹⁸ Ongeveer tweehonderd van hen werden teruggebracht naar Shagarab.⁵⁹⁹

Uitzetting Eritreeërs

In 2014 kwamen veel Eritreeërs en Somaliërs vanuit Ethiopië Sudan binnen. Eritreeërs die bij Qalladbat in Ethiopië de grens met Sudan probeerden over te steken, werden tegengehouden en teruggebracht naar Ethiopië. De Sudanese regering wil een eind maken aan de instroom van Eritreeërs uit Ethiopië, omdat ze

⁵⁹² Precieze aantallen zijn niet bekend. Schattingen over het aantal buitenlanders in Sudan lopen sterk uiteen, mede doordat een groot aantal van hen zich niet laat registreren en derhalve illegaal in het land verblijft. In een rapport van 2013 raamde het United Nations Population Fund (UNFPA) het aantal buitenlanders op ongeveer 750.000. Ongeveer 90% daarvan zou volgens het UNFPA bestaan uit vluchtelingen en asielzoekers uit naburige landen, merendeels jonge mannen. Zie de website http://countryoffice.unfpa.org/filemanager/files/sudan/facts/population_fact_sheet_final1.pdf.

⁵⁹³ Vertrouwelijke bron.

⁵⁹⁴ In Khartoum oefenen Eritreeërs soortgelijke beroepen uit. Men vindt er ook Eritrese tuk tuk (kleine taxi) chauffeurs en winkeliers. Vertrouwelijke bron.

⁵⁹⁵ Vertrouwelijke bron.

⁵⁹⁶ Ibid.

⁵⁹⁷ Ze konden voor de nieuwe wet in maart 2014 van kracht werd worden berecht wegens illegaal verblijf en konden een boete krijgen of zeven à acht maanden gevangenisstraf. Vertrouwelijke bron.

⁵⁹⁸ In 2014 waren er vanwege de *deadline* van 1 april vijf tot zes keer zoveel gevallen van arrestatie en detentie van ongedocumenteerde buitenlanders als in 2013. Gearresteerden betaalden bedragen van driehonderd tot enkele duizenden Sudanese ponden om vrij te komen. Dat geld werd hoofdzakelijk betaald in het politiebureau. Vertrouwelijke bron.

⁵⁹⁹ Ibid.

in dat land worden opgevangen in vluchtelingenkampen.⁶⁰⁰ In (ten minste) één geval zijn ze rechtstreeks gedeporteerd naar Eritrea.⁶⁰¹ In 2014 zijn in totaal 253 gevallen van uitzetting van Eritreeërs – vooral naar Ethiopië - geregistreerd.⁶⁰² Vanuit Khartoum zijn geen vluchtelingen gedeporteerd naar Eritrea. Wel werden 62 Eritreeërs, die al eerder bij de grens waren opgepakt, uitgezet.⁶⁰³ Ook zijn volgens *Human Rights Watch* dertig Eritreeërs naar Eritrea uitgezet die waren opgepakt bij de grens met Libië.⁶⁰⁴ Er wordt regelmatig bericht over arrestaties van vluchtelingen en migranten, omdat zij zonder documenten of *travel permit* reizen. De regering brengt Eritreeërs in principe terug naar Shagarab. Migranten van andere nationaliteiten worden zolang de vluchtelingenstatus nog niet is vastgesteld in bewaring gesteld; nadat ze hun straf voor illegale binnenkomst hebben uitgezeten, wordt contact opgenomen met de ambassades van betrokkenen, opdat hun documenten kunnen worden afgegeven. Ethiopiërs worden in Galabat de grens overgezet en personen die vanuit CAR of West Afrika komen, worden in Darfur bij Geneina de grens overgezet.⁶⁰⁵

3.3 Sudanese vluchtelingen in de regio

In de omringende landen van Sudan bevindt zich een groot aantal Sudanese vluchtelingen. De grootste aantallen Sudanese vluchtelingen bevinden zich in Tsjaad (ruim 360.000⁶⁰⁶), Zuid-Sudan (239.000⁶⁰⁷) en Ethiopië (36.000⁶⁰⁸).

In Tsjaad heeft UNHCR twaalf kampen ingericht waar vluchtelingen uit Darfur en de Centraal Afrikaanse Republiek verblijven. Hoewel UNHCR de humanitaire situatie in de kampen als acceptabel beschouwt, blijft de situatie kwetsbaar. Tijdens de verslagperiode keerden weinig vluchtelingen terug naar Sudan.⁶⁰⁹

In Zuid-Sudan bevinden zich ongeveer 239.000 Sudanese vluchtelingen die het geweld in Zuid-Kordofan en Blue Nile zijn ontvlucht. In Unity bevinden zich voornamelijk Nuba die het geweld in Zuid-Kordofan zijn ontvlucht. Het merendeel verblijft in het vluchtelingenkamp Yida. In Upper Nile bevinden zich vluchtelingen die het geweld in Blue Nile zijn ontvlucht.⁶¹⁰ Sinds het uitbreken van het conflict in Zuid-Sudan in december 2013 is de situatie in de vluchtelingenkampen aanmerkelijk verslechterd. Er is een tekort aan voedsel en water, beperkte scholingsmogelijkheden, onveiligheid (aanwezigheid van gewapende groepen in de

⁶⁰⁰ Ibid.

⁶⁰¹ Ibid.

⁶⁰² Ibid.

⁶⁰³ Op 30 juni 2014 werden bij de grenspost Laffa 74 Eritreeërs teruggestuurd naar Eritrea. Op 19 januari 2015 werden 62 Eritreeërs de grens over gezet en ten minste twee van hen werden neergeschoten toen ze probeerden van de vrachtwagen af te springen. UNHCR, *UNHCR concerned over forced returns of refugee and asylum-seekers from Sudan*, 4 juli 2014. Vertrouwelijke bronnen.

⁶⁰⁴ Ze waren door Sudan getrokken, zonder langs het *guesthouse* in Wad Sharifay of langs Shagarab te zijn gegaan en werden om die reden formeel niet beschouwd als asielzoekers. De Libische autoriteiten hebben hen teruggebracht naar Dongala, waar zij werden overgedragen aan de Sudanese die hen vervolgens aan de Eritrese autoriteiten aan de grens bij Laffa overdroegen. Volgens een bron kwamen enkelen van hen later naar Shagarab, waar zij verklaarden dat ze korte tijd hadden vastgezeten in Eritrea. Human Rights Watch, *Sudan: Stop Deporting Eritreans*, 8 mei 2014. Vertrouwelijke bron.

⁶⁰⁵ Vertrouwelijke bron.

⁶⁰⁶ UNHCR, *Chad Factsheet*, 31 augustus 2014. Verreweg de meeste Sudanese vluchtelingen in Tsjaad zijn afkomstig uit Darfur en verblijven al jaren in de kampen.

⁶⁰⁷ UNHCR, *South Sudan Factsheet*, april 2015. Zie ook Sudanreeves.org, *Darfuri Refugees in Eastern Chad: Among the world's most forgotten people*, 18 juli 2014.

⁶⁰⁸ UNHCR, *Ethiopia Factsheet*, februari 2015.

⁶⁰⁹ UNHCR, *Chad Factsheet*, 31 augustus 2014.

⁶¹⁰ UNHCR, *South Sudan Factsheet*, april 2015. Zie ook Sudanreeves.org, *Darfuri Refugees in Eastern Chad: Among the world's most forgotten people*, 18 juli 2014.

kampen, gedwongen rekrutering en seksueel geweld) en er zijn geregeld spanningen met lokale gemeenschappen.⁶¹¹

In Ethiopië verblijven ongeveer 36.000 Sudanese vluchtelingen. Enkele tienduizenden Sudanese vluchtelingen uit Oost-Sudan verblijven al jaren in een kamp in Ethiopië (Fugnido).⁶¹² Ongeveer 32.000 Sudanese vluchtelingen zijn het recente geweld in Blue Nile ontvlucht en verblijven grotendeels in vluchtelingenkampen in Ethiopië (Sherkole, Tongo en Bambasi).⁶¹³

In het algemeen kan worden gesteld dat personen die door de Sudanese autoriteiten als een bedreiging worden beschouwd, bij terugkeer het risico lopen slachtoffer te worden van mensenrechtenschendingen, waaronder detentie en marteling. Hierbij kan gedacht worden aan mensenrechtenverdedigers die zich kritisch hebben geprofileerd. Volgens diverse bronnen zou het slechts een klein aantal Sudanese asielzoekers betreffen.⁶¹⁴

IOM Sudan voert in samenwerking met IOM Nederland een programma uit om tijdelijk – voor een periode van drie tot zes maanden – Sudanese uit Nederland met vakkennis in te zetten in Sudan. Ze worden onder andere ingezet bij waterprojecten en gezondheidszorg.⁶¹⁵

3.4 Activiteiten van internationale organisaties

In Sudan is een groot aantal internationale organisaties actief.⁶¹⁶ Zij hebben de afgelopen jaren steeds meer te maken gekregen met beperkingen door de Sudanese overheid.⁶¹⁷ De Sudanese autoriteiten zijn bezig een beleid van 'sudanisering' uit te voeren, waarbij humanitaire hulp vooral via lokale overheden en lokale Ngo's gekanaliseerd wordt en de uitvoering uitsluitend via deze organisaties verloopt. Begrippen als *peace building*, *community development*, mensenrechten en vrouwenemancipatie worden beschouwd als westerse creaties waar de hogere autoriteiten volstrekt tegen zijn.⁶¹⁸ Als gevolg van deze beperkingen hebben tijdens de verslagperiode enkele internationale organisaties hun activiteiten in Sudan

⁶¹¹ UNSC, S/RES/2223 (2015), 28 mei 2015. OCHA, *Humanitarian Bulletin South Sudan*, 29 mei 2015. Zie ook <http://www.unhcr.org/5461e6016.html>.

⁶¹² Begin 2015 waren er volgens de UNHCR meer dan 260.000 Zuid-Sudanese vluchtelingen in Ethiopië. UNHCR, *Ethiopia Factsheet*, februari 2015. Zie ook OCHA, *Ethiopia Weekly Humanitarian Bulletin*, 8 juni 2015.

⁶¹³ OCHA, *Sudan: Weekly Humanitarian Bulletins*; UNHCR, *Ethiopia Refugee Update*, November – December 2012; UNHCR, *2013 UNHCR Country Operations Profile – Ethiopia*.

⁶¹⁴ Volgens deze bronnen zouden verreweg de meeste asielzoekers Sudan verlaten vanwege de slechte economische situatie. Er zijn (slechts) enkele gevallen bekend van tijdens de verslagperiode teruggekeerde asielzoekers die naar eigen zeggen een mensonwaardige behandeling hebben ondergaan. Niet bekend is of teruggekeerde asielzoekers uit Darfur, Zuid-Kordofan en Blue recentelijk specifieke problemen hebben ondervonden. Vertrouwelijke bronnen.

⁶¹⁵ Begin 2015 deden ongeveer vijftien Sudanese uit Nederland hieraan mee. Vertrouwelijke bron.

⁶¹⁶ African Union, FAO, ICRC, IOM, OCHA, UN-Habitat, UNHAS, UNAMID, UNDP, UNFPA, UNICEF, UNIDO, UNV, WFP, WHO, World Bank. Daarnaast zijn onder meer de volgende (Internationale)Ngo's in Sudan actief: *Africa Humanitarian Action*, *Al Fanar Psychosocial Rehabilitation Centre*, *Al Manar Voluntary Organization*, *Cooperazione Internazionale*, *Danish Refugee Council*, *El Sugya Charity Organization*, *Global Health Foundation*, *Help Age International*, *Human Appeal International*, *Labena Organization for Women's Development*, *Organization for Voluntary Humanitarian Assistance Programme*, *People Legal Aid Centre*, *Save the Children Sweden*, *Sudan Organization for Development*, *Sudanese Red Crescent Society*, *Triangle Génération Humanitaire*, *Windle Trust International*, *World Vision Germany*, *World Vision International*. UNHCR, *Sudan Factsheet*, september 2014.

⁶¹⁷ Hulpverleners moeten verplicht samenwerken met de *Humanitarian Aid Commission* (HAC), maar alle besluiten worden genomen door de nationale veiligheidsdienst, de NISS. Vertrouwelijke bron.

⁶¹⁸ Op lagere niveaus werkt het Sudanese bestuur in de praktijk vaak wel mee aan projecten van internationale organisaties op het gebied van WASH (*water, sanitation and hygiene*) en veiligheid, omdat men daar in het veld de voordelen van ervaart. Sommige organisaties, zoals *Tearfund*, werken met *Community Based Organizations* (CBO's), die bijvoorbeeld een waterput kunnen onderhouden. Doordat de overheid deze CBO's niet wil registreren, komen zij niet in aanmerking voor het openen van een bankrekening. Daardoor kunnen zij niet sparen of een kleine geldlening opnemen. Vertrouwelijke bron.

beëindigd zoals *Terre des Hommes*, het *Agence d'Aide à la Coopération Technique Et au Développement* (ACTED) en de *Johanniter International Assistance*.⁶¹⁹

Tijdens de verslagperiode is de Sudanese afdeling van het *International Committee of the Red Cross* (ICRC) enkele maanden geschorst geweest.⁶²⁰ Qatar en Saudi-Arabië steunen Sudan via hun Rode Maan, maar bieden geen hulp aan ontheemden. De *Sudanese Red Crescent Society* (SRCS) valt sinds begin 2015 onder supervisie van de president.⁶²¹

3.5 Positie UNHCR

In 2006 heeft UNHCR een '*position paper*' betreffende Sudanese asielzoekers uit Darfur uitgebracht.⁶²² Sindsdien heeft UNHCR geen nieuw officieel standpunt ingenomen ten aanzien van de terugkeer van Sudanese asielzoekers.

⁶¹⁹ Vertrouwelijke bron.

⁶²⁰ ICRC, *Sudan: ICRC set to resume its humanitarian work*, 22 september 2014.

⁶²¹ Volgens een bron bouwen zij moskeeën, modeldorpen en ziekenhuizen in door de regering gecontroleerde gebieden waar de *Sudanese Red Crescent Society* (SRCS) actief is. Vertrouwelijke bron.

⁶²² UNHCR, *UNHCR's position on Sudanese asylum-seekers from Darfur*, februari 2006.

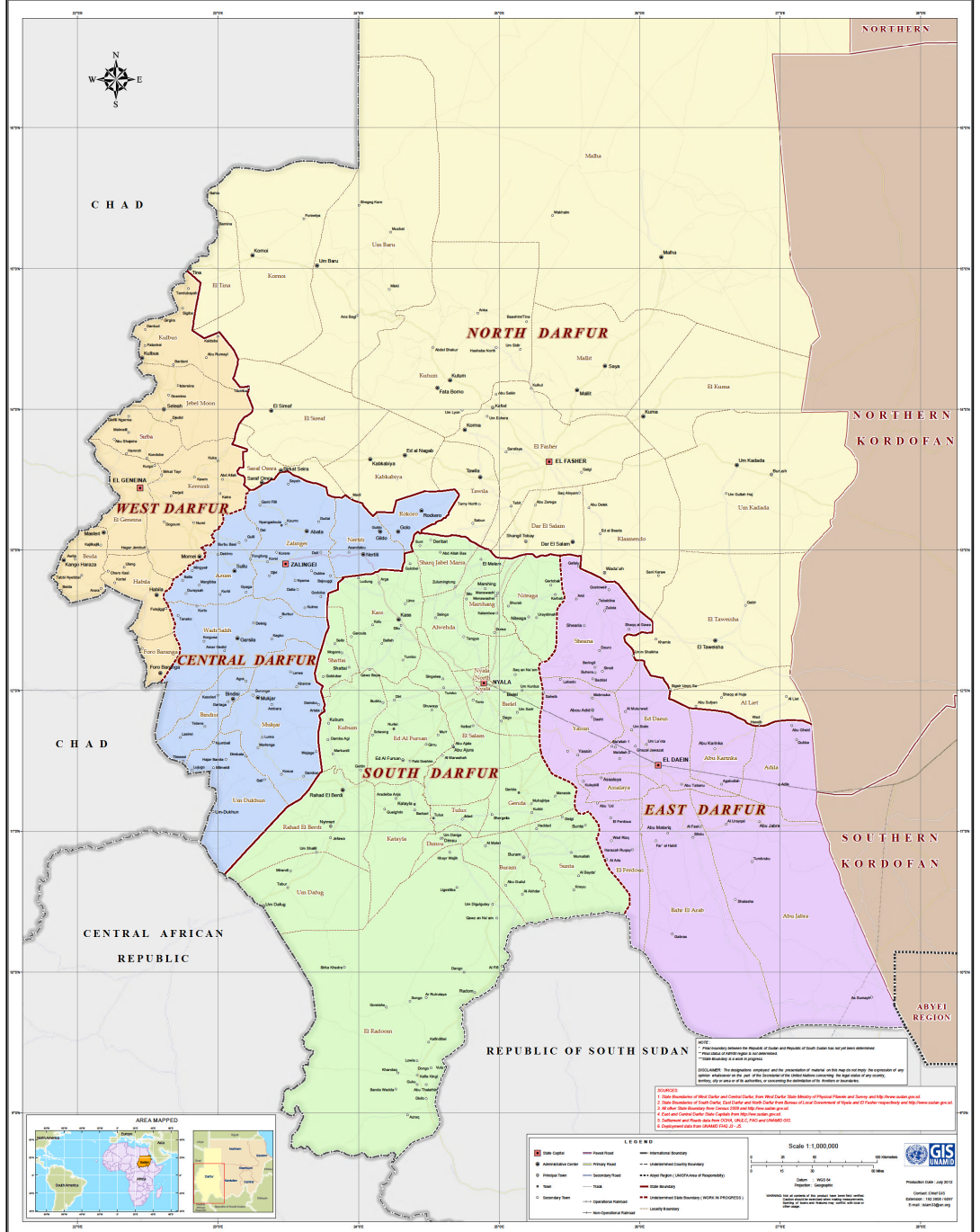
4 Bijlage(n)

4.1 Kaarten van Sudan

Op deze kaart van Sudan is Darfur nog opgedeeld in drie deelstaten. Begin 2012 werd Darfur opgedeeld in vijf deelstaten. Zie onderstaande kaart.

DARFUR ADMINISTRATIVE MAP

4.2 Literatuurlijst⁶²³

Voor dit ambtsbericht is gebruik gemaakt van de volgende openbare bronnen:

Rapporten

African Centre for Justice and Peace Studies:

- Sudan Human Rights Monitor December 2014 – January 2015, 13 april 2015.

Amnesty international

- Sudan escalates mass arrests of activists amid protest crackdown, 2 oktober 2013.
- Sudan Civilians under Attack in Southern Kordofan, juni 2014.
- Sudanese National Intelligence Service empowered to violate human rights, 19 maart 2015.
- Sudan: Entrenched repression, 2 april 2015.
- AFR 01/002/2014, 5 mei 2014.
- The State of the World's Human Rights, 25 februari 2015.
- Death sentences and executions 2014, 31 maart 2015.
- Sudan: Released Political leaders entitled to restitution, 10 april 2015.

Committee to Protect Journalists:

- Sudan Key Developments, 12 februari 2014.

`Enough:

- What Happens to a Dream Deferred?, 1 november 2013.
- Sudanese Torture Survivor Told "You No Longer Exist", 12 maart 2014.
- Sudan's Tortured Peace Process, 1 april 2014.
- Life under Siege, november 2014.
- Starving War, Feeding Peace, december 2014.

Freedom House:

- Freedom in the World 2014 – Sudan, 23 januari 2014.
- Freedom of the Press 2014 - Sudan, 1 mei 2014.

Human Rights Watch:

- World Report 2014 – Sudan, 21 januari 2014.
- "We Stood, They Opened Fire", april 2014.
- Sudan: Stop Deporting Eritreans, 8 mei 2014.
- Darfur: UN Should End Silence on Rights Abuses, 22 augustus 2014.
- Sudan: UN Body Should Press for Inquiry, 23 september 2014.
- World Report 2015 - Sudan, 29 januari 2015.
- Mass Rape in North Darfur, februari 2015.

International Crisis Group:

- Sudan and South Sudan Inch Toward War, 8 oktober 2013.
- Sudan's Spreading Conflict (III): The Limits of Darfur's Peace Process, 27 januari 2014.

⁶²³ In deze lijst zijn alleen publicaties opgenomen die in de verslagperiode zijn verschenen. Voor oudere publicaties wordt verwezen naar voorgaand ambtsberichten.

- Sudan and South Sudan's Merging Conflicts, 29 januari 2015.
- Sudan's Intertwining Conflicts, 7 maart 2014.
- Out for Gold and Blood in Sudan, 1 mei 2014.
- ICG, Sudan and South Sudan's Merging Conflicts 28 januari 2015.

Internal Displacement Monitoring Centre:

- The Global Overview 2015: People internally displaced by conflict and violence, mei 2015.

International Organization for Migration:

- IOM Regional Mixed Migration in 2014 builds on Previous Progress, oktober 2014.

Immigration and Refugee Board of Canada:

- Eritrea and Sudan: Situation of the border region between the two countries, 15 mei 2014.

LGBTQ Policy Journal:

- Homosexuality in Sudan and Egypt: Stories of the Struggle for Survival, 23 januari 2015.

OCHA:

- Darfur: New displacement – first quarter 2014 Situation Report No. 1, 24 maart 2014.
- Humanitarian Bulletin, 4 januari 2015.
- Humanitarian Bulletin, 11 januari 2015.
- Humanitarian Bulletin, 25 januari 2015.
- Humanitarian Bulletin, 19 maart 2015.
- Humanitarian Bulletin, 27 maart 2015.
- Humanitarian Bulletin South Sudan, 29 mei 2015.
- Ethiopia Weekly Humanitarian Bulletin, 8 juni 2015.

OHCHR:

- United Nations Expert Deeply Concerned At Mass Arrests And Heavy Media Censorship During Protests In The Sudan, 3 oktober 2013.

Reporters Without Borders:

- Enemies of the Internet 2014 - Sudan: Scoring high in censorship, 12 maart 2014.
- Press Freedom Index 2014.

Small Arms Survey:

- Conflict in the Two Areas, 30 januari 2015.

Sudanese Organization for Research & Development:

- Report to OHCHR on Child marriage in Sudan, 2013.

Sudan Consortium:

- Humanitarian Crisis in Sudan's Two Areas and Darfur, maart 2015.

Sudanreeves:

- Darfuri Refugees in Eastern Chad: Among the world's most forgotten people, 18 juli 2014.

UK Foreign and Commonwealth Office:

- Sudan - Country of Concern, 30 juni 2014.
- Sudan - Country of Concern, 16 oktober 2014.
- Sudan - Country of Concern, 15 januari 2015.
- Sudan - Country of Concern, 21 januari 2015.
- Sudan - Country of Concern, 12 maart 2015.
- Sudan - Country of Concern, 10 april 2014.

UNHCR:

- UNHCR's position on Sudanese asylum-seekers from Darfur, februari 2006.
- Chad Factsheet, 31 augustus 2014.
- Sudan Factsheet, september 2014.
- Smuggling and trafficking from the East and Horn of Africa. Progress Report, oktober 2014.
- Ethiopia Factsheet, februari 2015.
- Smuggling and trafficking from the East and Horn of Africa, april 2015
- South Sudan Factsheet, april 2015.

UN Human Rights Council:

- A/69/339, 21 augustus 2014.
- A/HRC/27/69, 4 september 2014.

UN Security Council:

- S/2014/26, 15 januari 2014.
- S/2014/138, 25 februari 2014.
- S/2014/279, 15 april 2014.
- S/2014/336, 13 mei 2014.
- S/2014/515, 22 juli 2014.
- S/2014/518, 23 juli 2014.
- S/2014/852, 26 november 2014.
- S/2015/77, 30 januari 2015.
- S/2015/141, 26 februari 2015.
- S/2015/163, 6 maart 2015.
- S/2015/163, 13 maart 2015.
- S/2015/203, 23 maart 2015.
- S/2015/378, 26 mei 2015.
- S/RES/2223 (2015), 28 mei 2015.

US Department of State:

- Country Report on Human Rights Practices 2013 – Sudan, 27 februari 2014.
- Trafficking in Persons Report 2014 - Sudan, 20 juni 2014.
- International Religious Freedom Report - Sudan, 28 juli 2014.

Nieuwsberichten

ACJPS
AFP
AI
Al Jazeera
All Africa
BBC
CSW
Daily News
Digital Georgetown
FIDH
Global Military Justice Reform
Guardian
HRW
ICRC
MSF
NRC
Opendemocracy
Radio Dabanga
Reuters
RSF
Sudan Tribune
UNHCR

4.3 Afkortingen

ACHR	Advisory Council for Human Rights
ACJPS	African Centre for Justice and Peace Studies
ACTED	Agence d'Aide à la Coopération Technique et au Développement
AI	Amnesty International
AJOC	Abyei Joint Oversight Committee
AU	African Union
AUHIP	African Union High Level Implementation Panel
CAR	Centraal Afrikaanse Republiek
COR	Sudan Commissioner for Refugees
CPA	Comprehensive Peace Agreement
CRPF	Central Reserve Police Forces
DDPD	Doha Document for Peace in Darfur
DPA	Darfur Peace Agreement
DRA	Darfur Regional Authority
DRC	Democratische Republiek Congo
DUP	Democratic Unionist Party
ESPA	Eastern Sudan Peace Agreement
EU	European Union
FGM	Female Genital Mutilation
FIDH	Federation International des ligues des Droits de l'Homme
HAC	Humanitarian Aid Commission
HAI	Human Appeal International
HRC	Human Rights Council
HRW	Human Rights Watch
ICG	International Crisis Group
ICRC	International Committee of the Red Cross
IOM	International Organization of Migration
IUA	International University of Africa
JHR	Journalists for Human Rights

JBVMM	Joint Border Verification and Monitoring Mechanism
JEM	Justice and Equality Movement
LGBT	Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender
LJM	Liberation and Justice Movement
MSF	Médecins Sans Frontières
MoU	Memorandum of Understanding
NCF	National Consensus Forces
NCCP	National Council for Press and Publications
NCP	National Congress Party
NEC	National Election Commission
NFI	Non Food Items
NGO	Non-Governmental Organisation
NHRC	National Human Rights Commission
NISS	National Intelligence and Security Service
NTC	National Telecommunications Corporation
NUP	National Umma Party
NWOI	No to Women's Oppression Initiative
OAU	Organization of African Union
OCHA	Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
OHCHR	Office of the United Nation's High Commissioner of Human Rights
PCP	Popular Congress Party
PDF	People's Defence Forces
RSD	Refugee Status Determination
RSF	Rapid Support Forces
SAF	Sudanese Armed Forces
SCP	Sudanese Communist Party
SDBZ	Safe Demilitarized Border Zone
SDG	Sudanese Pound
SHRM	Sudanese Human Rights Monitor
SLA/AW	Sudanese Liberation Army/Abdel Wahid al Nur
SLA/MM	Sudanese Liberation Army/Minni Minawi
SLM/A	Sudan Liberation Movement/Army
SPLM/A	Sudan People's Liberation Movement/Army
SPLA-IO	Sudan People's Liberation Army – In Opposition
SPLM/North	Sudan People's Liberation Movement/North
SRCS	Sudanese Red Crescent Society
SRRA	Sudan Relief and Rehabilitation Agency
SRF	Sudan Revolutionary Front
UNAMID	United Nations/African Union Hybrid Operation in Darfur
UNDP	United Nations Development Programme
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation
UNICEF	United Nations Children's Fund
UNISFA	United Nations Interim Security Force for Abyei
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNGA	United Nations General Assembly
UNSC	United Nations Security Council
UN	United Nations
VN	Verenigde Naties
WFP	World Food Programme
WHO	World Health Organization